CEL MAI NOŬ

DICȚIONAR

DE BUZUNAR

PENTRU

TALMACIREA CUVINTELOR RADICALE

și

DICERILOR STREINE

DIN

LIMBA ROMÂNĂ

DE

ADOLPHE STEINBERG

Ediția a doua
revĕdută

BUCURESCI

DEPOSITUL GENERAL LA
H. STEINBERG LIBRAR-ANTICAR
7,—CALEA RAHOVEI,—7.
1887.

www.dacoromanica.ro

Tóte drepturile reservate.

BUCURESCI

TIPOGRAFIA I. BINDER
1,—Strada Brezoianu,—1.
1887

www.dacoromanica.ro
BMB

DOCTORIA SUFLETULUI
J. POPESCU BĂJENARU
AUTOR Adolf Steinberg.
VOL Dicționar de buzunar.
Nr. 3585 ANUL 1887

A.

à, câte : *à un leŭ*, câte un leŭ.

AA. LL., Alteţele Lor.

Abad, Rinocer (fiéră sĕlbatică).

Abandon, Abandonare, Părăsire.

Ab antiquo, Din vechime.

Abastardire, Stricare, prăpădire.

Abate, Egumen, stariţ.

Abatesă, Stariţă.

Abces, Bubă, umflătură cu puroiŭ.

Abat-jour, Aparat care reflectă lumina.

Abdicare, Retragere de la o funcţie. Se ḑice despre un suveran care demisionéză că *abdică*.

Abdomen, Burtă, pântece.

Abenceragiŭ, Urmaş al familiilor regescĭ Abden şi Cerrage, pe vremea domnieĭ Maurilor în Granada (Spania).

Abhorare, Scârbire.

Abil, Indemânatic, dibaciŭ.

Abimare, Stricare.

Ab imo pectore, Din adâncul inimeĭ.

www.dacoromanica.ro

Ab intestato, Moștenire,—în lipsă de testament valabil,—după legile respective.

Ab irato, In furie.

Abis, Prapastie.

Abitare, a locui.

Abitual, De obiceiŭ.

Abject, Urîcios, scârnav, mârșav.

Abjectare, a dispreți.

Abjudecare, a pierde prin judecată.

Abjurare, a tăgădui, a se lepăda de ceva.

Ablațiune, Scóterea, tăerea unei umflături.

Ablegare, Desmoștenire.

Ablegat, Agent diplomatic papal.

Ablepsie, Slăbiciune, întunecare a spiritului.

Ablestor, Spălător.

Abnegare, a 'și lepăda, a'și părăsi credința din trecut.

Abnorm, Neregulat, neobicinuit.

Abnormitate, Lucru neobicinuit, nefiresc.

Abnutare, a respinge, a nu primi ceva.

Abolire, a dărâma, a desființa.

Abolitor, Desființător.

Abominabil, Urîcios, scărnav, spurcat.

Abonament, Invoiélă saŭ plată pe un preț determinat și pe un timp determinat.

Abonat, Cel ce se abonéză la un lucru (ciar, lojă la teatru, etc.).

Abordare, a țermui, a trage cu corabia la mal; a opri pe cineva pe drum spre a sta de vorbă.

Abondență, Imbelșugare, belșug.

www.dacoromanica.ro

Aborigen, Pământén, néoș.

Abort, Abortare, Lepădare, nascerea unuĭ copil înainte de vreme.

Ab ovo. De la început.

Abracadabra, Cuvînt cabalistic, căruia ĭ se atribuia o influență magică.

Abracadabrant, Ceva zăpăcit.

Abreviare, Prescurtare.

Abrogare, Desființare (a uneĭ legĭ).

Abrupt, Rupt de odata; fără legătură.

Absces, (vedĭ **Abces**).

Absent, Nu e de față.

Absență, Lipsă de undeva.

Absolțiune, Deslegare, ertare.

Absolut, Cu totul, necondițional.

Absolvire, a deslega, a erta.

Absorbire, a suge, a înghiți.

Abstențiune, Abținere, lepădare de la un drept ce'l are cineva.

Abstenență, Abținere, cumpătare.

Abstract, Lucru ideal, care n'are o existență reala.

Abstracțiune (făcênd), Neținênd sémă.

Absurd, Absurditate, Greșélă saŭ prostie mare; ceva care nu este, care nu póte fi adevĕrat; ceva cu totul greșit.

Abținere, a se cumpata, a se opri de la un lucru.

Ab uno disce omnes, După unul singur judecați pe toțĭ ceĭlalțĭ.

Abundență, Belșug.

www.dacoromanica.ro

Abus, abusare, Inșelăciune, a înșela; a întrebuința rĕŭ o lege.

a. c., Anul curent.

Acablare, a împovăra, a obosi.

Academie, Școlă de sciințe; adunare saŭ societate de învĕțațĭ.

Acatalepsie, Nebunie, bólă de creerĭ.

Accedere, a merge lângă cineva, a se apropia; a primi propunerea cuiva.

Accedie. Lene, tristețe, melancolie.

Accelerare, Grăbire, zorire.

Accent, Semn care schimbă sunetul vocalelor; cuvîntare, vorbă.

Accentuare, a însemna tonul; a apăsa maĭ tare asupra unuĭ cuvînt.

Accept, Primire prin subscriere a uneĭ polițe; polița însășĭ.

Acceptant, Cel ce acceptă.

Acceptare, a primi, a consimți.

Accentilatiune, Invoiélă; amânare de plată acordată unuĭ debitor.

Acces, Apropiare; lovitură, apucare de bólă.

Accesibil, De care se póte apropia cineva.

Accesit, Mențiune onorabilă ce se face cuiva care a meritat într'un grad órecare un premiŭ.

Accesiune, Consimțire, învoire.

Accesor. Un lucru maĭ mic care însoțesce un alt lucru maĭ mare.

Accet, Oțet.

Accident, Intîmplare, nenorocire.

Accidental, Intîmplător.

www.dacoromanica.ro

Accis, Imposit asupra obiectelor de consumaţiune ce intră într'o comună.

Acefal, Fără cap, fără căpatâiŭ.

Acer. Sprinten, ager.

Acera, Acvilă, vultur.

Acerare, a ascuţi,

Acero. Acru, tare, aspru, iute,

Acetometru, Instrumentul cu care se măsóră gradul de tărie al oţetuluĭ.

Acherire, a căpăta, dobândi, etc.

Achilon, Vêntul de Nord.

Achisiţiune, Căpătare, dobândire; persónă angajată.

Achitare, Plată; liberare.

Aclamare, Strigare; primire cu strigăte de bucurie.

Aclidă. Măciucă cu ţepĭ ascuţite.

Aclimatisare, Obicĭnuire cu clima.

Acomodare, a face comod; a regula, a potrivi, a drege.

Acompaniare, Insoţire, întovărăşire.

Acord, Invoială, unire, conglăsuire.

Acordare, Primirea uneĭ propunerĭ saŭ rugăciunĭ; învoire la ceva; potrivirea córdelor la un instrument musical pentru a scóte sunetele trebuincióse.

Acquerire, a căpăta, a câştiga, a agonisi, a dobândi.

Acreditare, a pune în credit, a da credinţă şi împuternicire.

Acrobat, Jucător pe funie, comediant.

www.dacoromanica.ro

Act, Fapt, lucrare; hârtie, contract, zapis.

Actar, Cel ce ţine acte.

Acteon. Mare vînător pe care Diana 'l schimbă în cerb.

Acţie, Hârtie prin care se recunósce partea de interes ce o are cineva într'o societate comercială.

Acţionar, Cel ce posedă acţii.

Acţiune, Acţie; fapt, lucrare, chemare în judecată.

Activ, Silitor, sîrguitor; averea unuĭ comerciant.

Activitate, Sirguinţă, îndemânare, iuţélă.

Actual, De faţa; în present.

Actualitate, Starea presentă a unuĭ lucru; fapt noŭ petrecut acum şi care interesézĕ.

Acupunctură, Operaţie chirurgicală care constă intru a face înţepaturĭ.

Acusabil, Ce se póte acusa saŭ e de acusat.

Acusare, Invinovăţire.

Acusat, Invinovăţit.

Acvilă, Vultur.

Adagio. Bucata musicală cu mişcările uşóre.

Adagiŭ, Proverb, ḑicĕtóre.

Adamantin, Ce are tăria şi strălucirea diamantuluĭ.

Adaptare, Potrivire.

Ademanie, Grijă mare.

Adephagie, Lăcomie la mâncare.

Adept. Cirac; cel ce este iniţiat în misterele uneĭ secte, în secretele uneĭ societăţi.

www.dacoromanica.ro

Adequat. Intreg, deplin, perfect.

Aderare, Invoire la ceva, primire; alipire.

Adesiune, Primire, învoire la ceva.

Adestru, Indemânatec.

Adherire, Alaturare, alipire.

Ad hoc, Anume pentru un scop determinat.

Ad hominen, Care privesce direct pe persóna la care se adreséză cineva. *Argument ad hominem,* argument care atinge direct pe persóna cu care discutăm.

Ad honores, Pentru onóre, în mod onorific, fără plata.

Adiaforie. Nepăsare.

Adio (adieu), Cu Dumneḑeu, bună ḑiua, etc.

Adepsie, Lipsa de sete.

Aditiune, Adunare.

Adjectiv, Cuvînt care însoţesce un substantiv pentru a'l califica

Adjudecare, a hotarî ceva cuiva prin licitaţie.

Adjuncţiune, Reunire, asociare.

Adjuraţie. Rugăciune fierbinte; blestemare, afurisenie

Adjurare, a ordona în numele luĭ Dumneḑeŭ, a invita, a stărui.

Ad libitum. După plac; pe alese.

Ad maiorem Dei gloriam, Spre maĭ marea glorie a luĭ Dumneḑeu.

Administrare, a cârmui, a conduce; a se da un medicament.

Administraţie, Cârmuire, stăpânire.

Admirabil, Lucru vrednic de a fi privit cu mirare.

www.dacoromanica.ro

Admiral, Comandant al unei nave de rĕsboiŭ.

Admisibil, Ceva care póte fi luat în băgare de sémă şi primit.

Admitere, a primi, a îngădui.

Admonire, Dojenire.

Adnotare, a însemna.

Adolescenţă, Vîrsta vieţeĭ care urméză după vîrsta copilărieĭ.

Adonai. Dumneḑeŭ, în limba hebraică.

Adonis. Numele unuĭ barbat din mitologie, de o frumuseţe perfectă. (Se ḑice în bătaie de joc de un tênĕr care prea caută să fie frumos).

Adoptant, Adoptator, cel ce primesce; cel ce ia un copil de suflet.

Adoptat, Primit; copil luat de suflet.

Adopţiune, Primire; recunóscere legală de către cineva că a luat un copil de suflet.

Adoptiv, (Copil) luat de suflet.

Adorare, A iubi cu înfocare, a se închina cu iubire şi evlavie.

Adornare, Impodobire.

Ad patres, La strămoşĭ. (*A merge ad patres*: a muri).

Ad rem, Relativ la lucru. *A rĕspunde ad rem*: categoric.

Adresă, Iuţélă, îndemânare, sprintenie, dibăcie, viclenie; arĕtarea locuinţeĭ cuiva (pe o scrisóre, etc).

Adulare, Adulaţiune, Linguşire.

Adulter, Preacurvie; soţ necredincios.

www.dacoromanica.ro

Ad valorem, După valóre.

Adventitiu, Bunurile dobândite prin muncă proprie, iar nu prin moștenire.

Adverb, Cuvînt invariabil care modifică un verb saŭ un adjectiv.

Adversar, Protivnic.

Adversitate. Nenorocire.

Adynamie, Lipsă de putere, slăbiciune.

Aerolit, Corp mineral (piétră) care cade din cer.

Aerometru, Grad cu care se măsóră aerul.

Aeronaut, Navigator în aer, cel ce călătorește în aer într'un aerostat.

Aeroscop, Instrument care servă a arăta expansiunea aeruluĭ saŭ a gazuluĭ.

Aerostat, Balon.

Aerostație, Arta de a face și întrebuința aerostatele.

Afabil, Blând, blajin, primitor,

Afeblire, Slabire.

Afect, Mișcare făcută în inima nóstră printr'o impresie órecare.

Afectațiune, Prefacere.

Afecțiune, Dragoste; lólă, slăbiciune.

Aferință, Produs.

Afermare, Arendare.

Afermire, Intărire, adeverire.

Affeto, saŭ affetuoso, Acest cuvînt arată în notele musicale că o bucată trebue să se cânte ușurel, cu o expresie dulce.

www.dacoromanica.ro

Afiliare, Primire într'o corporaţie saŭ societate.

Afinitate, Incuscrire, înrudire.

Afirmare, Afirmaţie, Intărire, adeverire că aşa e.

Afirmativ (în mod), Da : aşa este.

Afiş, Fóe tipărită cuprinḑênd o însciinţare órecare ce se împarte saŭ se lipesce pe uliţă.

Afişer, Cel ce împarte afişele.

Aficţiune, Intristare, supĕrare.

Afluent, Un rîu care se varsă într'un alt rîu maĭ mare.

Aflux, Scurgere repede la vreun loc.

Afonie, Lipsă de voce.

Aforism, Ḑicală scurtă.

Ă fortiori, Cu atât maĭ mult.

Afront, Rușine.

Afurcă, Ancoră mică.

Agasant, Supĕrător, neplăcut.

Agenda, Portofoliŭ pe care se scrie diferite însemnărĭ.

Agent, Tot ce lucrézĕ : *agent chimic* ; însărcinat să conducă o afacere : *agent al guvernuluĭ*, *agent de afacerĭ*.—*Agent de schimb*, Mijlocitor însărcinat cu negociarea efectelor publice.

Agenţie, Cancelaria agentuluĭ.

Agenţură, Agenţie.

Ager, Sprinten, vrednic, harnic.

Agio, Baș ce se plătesce pentru schimbarea monedelor.

Agilitate, Sprintenie, uşurinţă.

www.dacoromanica.ro

Agitare, Agitaţie, Turburare, fierbere, mişcare mare.

Agitator, Turburător, revoluţionar.

Aglomerare, Ingrămădire.

Aglutinare, Incleire, lipire.

Agnat, Orice copil bărbătesc din partea tatalui.

Agnus, Miel (céră bine-cu. întată de către Papa din Roma şi pe care figuréza un miel; mică icónă religiósă).

Agnus Dei, Mielul lui Dumneḑeŭ (o rugăciune care începe cu aceste cuvinte).

Agonie, Tragere ` mórte, starea în care se află bolnavul când se luptă cu mórtea

Agóre, Necaz, mâhnire.

Agrafa, Ac de piept.

Agravare, Ingreunare, înrĕutăţire.

Agreabil, Plăcut.

Agregat, Grămadă de substanţe diferite împreunate chiar de la epoca formr reĭ lor.—Cel ce este admis, după un concurs, în corpul profesorilor

Agrement, Plăcere, Mulţumire, petrecere.

Agresiune, Faptul de a lovi saŭ ataca maĭ întêiŭ.

Agresor, Cel ce lovesce saŭ atacă maĭ întêiŭ.

Agreste, Câmpenesc, ţĕrănesc, grosolan.

Agricol, Ceea ce ţine de agricultură.

Agricultură, Lucrarea câmpuluĭ. plugărie.

Agrimensor, Mĕsurător al câmpuluĭ.

Agrimentaţie, Mĕsurarea câmpuluĭ saŭ a pământuluĭ.

www.dacoromanica.ro

Agroman, Acela căruia 'i place să stea la ţară.

Agronom, Cel ce a învĕţat cum se lucrézĕ pămîntul, plugar studiat.

Agronomie, Sciinţa plugăriei.

Agru. Ogor, câmp, ţarină.

Agrypnie, Lipsă de somn.

Agustie. Lipsa gustului.

Ajurnare, Amânare.

Ajustare, Potrivire, îndreptare, aşĕdare.

à la, După: *à la mode,* după modă.

Alah, Nume ce Mahomedanii 'l daŭ luĭ Dumnedeŭ

Alalia. Neputinţa de a vorbi.

Alarmă, Sgomot; chemare la arme, strigare în ajutor.

Albifacere, a face alb, albire.

Albígine, Albéţă în ochiŭ.

Alabastru, Piétră móle de natura marmoreĭ, dar transparentă.

Alambic, Aparat care servă la destilare.

Alambicat, Prea subţire, prea rafinat.

à la minute, La minut.

Albinism, Lipsă de coloraţie a pieleĭ,

Albion, Nume vechiŭ al Mareĭ Britaniĭ.

Album, Caet cu scórţe pentru păstrarea portretelor saŭ pentru a face colecţiĭ de desemnurĭ orĭ de musică.

Albumen, Substanţă care acoperă embrionul în unele grâne.

Albumină, Substanţă de natura albuşuluĭ de oŭ.

www.dacoromanica.ro

Alcade, Magistrat în Spania.

Alcaic, Vers grec inventat de Alceŭ și adoptat de Latinĭ.

Alcali, Orĭce corp compus ce póte înverdi culorile albastre vegetale și să albăstrésc㠠la loc aceste culorĭ înroșite prin acide.

Alcali volatil, Amoniac.

Alchimie, Chimia din evul mediŭ care căuta panaceul universal și prefacerea metalelor próste în aur.

Alcool, Spirt de vin.

Alcoometru, Grad de mĕsurat alcoolul.

Alcoran, Coranul.

Alcov, Locul unde este aședat patul într'o odaie.

Alderman, Oficer municipal în Englitera.

Alea jacta est, Sorțiĭ s'aŭ aruncat—adică: acum sórta s'a notărît, nu se maĭ póte schimba.

Aleator. Ceva care atârnă de un eveniment nesigur: supus întîmplăreĭ.

Alegațiune, Citarea unuĭ pasagiŭ, a unuĭ fapt; aserțiune.

Alegorie, Inchipuire care constĭ întru a representa spirituluĭ un subiect astfel ca să'ĭ se arate un alt subiect; compositiĭ de sculptură saŭ pictură.

Alegretă, Veselie.

Aleluia, Lăudat fie Domnul (în limba ebraică).

Alert, Viŭ, sprinten, deștept.

Algebra, Sciința de a calcula mărimile pri-

www.dacoromanica.ro

vite într'un mod abstract și representate prin litere.

Algid. Rece, înghețat.

Alianță, Unire, tovărășie, înrudire.—*Alianță israelită universală:* Societate internațională pentru susținerea intereselor israelite, fundată la Paris în 1860.

Alias. Odinióră, alt' dată, afară de asta.

Alibi (Latinesce: în altă parte) Presența unei persóne într'un alt loc de cât acela unde s'a săvêrșit crima de care este acusată.

Alienare, Instreinare, strămutare.

Alienație mintală, Smintélă, nebunie.

Aligator, Nume sciințific al reptilelor numite în mod vulgar caimani și crocodili.

Aliment, Hrană.

Alimentar, Ceva de hrănit. *Pensie alimentară:* Pensie pentru a se susține.

Alimentare, Hrănire, susținere, nutrire.

Allegro, Viŭ; bucată de musică viuă și veselă.

Allotria, Sburdălniciĭ, nebuniĭ.

All right! (citesce: olrait) Prea bine!

Alma mater, Mama nutritóre (nume ce se dă universității).

Almanach, Calendar cu bucățĭ literare.

Alocare, A da, a hotărî o sumă de bani pentru ceva.

Alocuțiune, Cuvîntare.

Alodialitate. Bun liber de orice imposit.

Alodiŭ, Posesiunea unei proprietățĭ libere de orice imposit.

www.dacoromanica.ro

Alopatie, Sistem medical ce constă întîiu a trata pe bolnavĭ cu remediĭ carĭ aŭ o acţiune contrariă causeĭ rĕuluĭ.

Alusie, Figură de retorică ce constă întru a se spune un lucru pentru a se înţelege alt lucru. A face alusie este „a se bate şéua ca să pricépă iépa.“

Alterare, Schimbare.

Altercatie. Cértă, gâlcévă.

Alter ego, Un al duoilea eŭ, cum s'ar ḑice: mâna drépta.

Alternare, a trece de la unul la altul.

Alternativ, De la unul la altul; o dată da şi o data nu.

Alteţă, Inălţime, Mărire.

Alteţa Sa, Măria Sa.

Altier. Măreţ, mândru.

Altiloçinte, Cuvîntare înaltă.

Altitudine, Inălţime, adâncime.

Altramente, Altmintrelea.

Alumn, **Alumnă**, Şcolar, şcolăriţă.

Alveolă, Albióra, celula în care albina îşĭ depune mierea; cavitatea în care cresc dinţiĭ.

A. m., Antemeridian.

Amabil, Plăcut, vrednic de iubit.

Amalgam, Amestecarea unuĭ metal cu mercuriŭ; amestecătură.

Amant, Amorez, ibovnic.

Amare, Iubire.

Amat, Iubit.

Amator, Iubitor, doritor.

www.dacoromanica.ro

Amazonă, Femeiă rĕsboinică, călărĕță.

Ambasadă, Solie împĕrătéscă.

Ambasador, Sol împĕrătesc.

Ambi, Amênduoĭ.

Ambignŭ, Indoios, cu două înțelesurĭ.

Ambiopie, Vedere scurtă.

Ambițiune, Mândrie, dorință d'a ajunge mare.

Ambulant, Umblător.

Ambulanță, Spital militar care însoțesce o armată.

Ameliorare, Imbunătățire, îndreptare.

Amenajament, Potrivélă.

Amendă, Pedépsă (în banĭ), ștraf.

Amendament, Schimbare în maĭ bine; modificarea uneĭ legĭ.

Amendă onorabilă, Mărturisire în public a uneĭ crime; a cere ertare.

Amenitate, Blândețe.

Amfibiŭ, Animal care trăesce în apă și pe uscat.

Amfibol, Cu două înțelesurĭ.

Amfitĕtru, Clădire mare pentru spectacole, prelegerĭ, etc.

Amforă, Un fel de vas antic.

Amigdalită, Umflarea amigdalelor din gât.

Amnesia Pierderea memorieĭ.

Amnestie, Ertare și uitare deplină a uneĭ crime.

Amor, Iubire înfocată, dragoste; ḑeul Iubireĭ, numit și Cupidon.

Amóre, iubire.

www.dacoromanica.ro

Amortisment, Amorţire, stingerea uneĭ datoriĭ încetul cu încetul.

Amplu, Spaţios, întins, mare.

Amputaţiune, Tăerea unuĭ membru al corpuluĭ.

Amusare, Petrecere, desfatare.

Anabaptist, (Rebotezător) Cel ce aparţine secteĭ Anabaptiştilor. Acéstă sectă creştină susţinea că nu trebue să se boteze copiiĭ de cât în vîrsta raţiuneĭ saŭ că la acéstă vîrstă eĭ trebuesc botezaţĭ din noŭ.

Anachoret, Pustnic, chenovit.

Anagnost, Cetitor bisericesc; copilul care însoţesce pe archireu.

Anagram, Mutarea literelor unui cuvînt, aşa în cât să ne dea un alt cuvînt, precum: *car—rac.*

Anale, Istorie; carte în care se povestesc întîmplarile din fiecare an.

Analeptic, Care póte să întăréscă corpul.

Analisa, Desfacerea unuĭ lucru spre a se vedea din ce e compus.

Analogie, Asemănare.

Anarchie, Lipsă de guvern într'un Stat.

Anarchist, Resvrătitor care nu vrea nicĭ un guvern.

Anatemă, Afurisenie.

Anatomie, Partea sciinţeĭ medicale care se ocupă cu tăerea corpuluĭ spre a'l studia.

Andante, Incet, binişor.

Anecdotă, Poveste scurtă, maĭ cu sémă glumeţă.

www.dacoromanica.ro

Anemic, Fără sânge, slab.

Anemie, Lipsă de sânge.

Anestisare, Luarea simțireĭ, amorțire.

Anevrism, Umflatură causata prin ruperea uneĭ artere.

Anexare, Alăturare, alipire; supunerea și încorporarea uneĭ țerĭ străine.

Anfractuositate, Scorbură, scofălcire.

Angajament, Legare, îndatorire.

Angel, Anger.

Anihilare, Nimicire.

Animare, Animație, Insuflețire, mișcare mare.

Animositate, Pică, ciudă.

Aniversare, Intórcere anuală a unuĭ fapt vrednic de pomenit.

Anonim, Fără nume, fără iscălitură.

Anotare, a face însemnarĭ asupra unuĭ text.

Anorganic, Fără organ, fără suflet.

Anormal, Neobicĭnuit.

Anotimp, Timp al anuluĭ (primăvară, vară, tómnă, iérnă).

Antagonism, Impotrivire, luptă în ideĭ.

Ante... Inainte de...

Ante bellum, Inainte de rĕsboiŭ.

Antecedent, Care este înainte de. Se ḑice de un întâĭ fapt care póte fi invocat apoĭ ca exemplu de a se face iar așa.

Antemeridian, Inainte de amiaḑĭ.

Anterior, Dinainte, maĭ nainte.

Anti..., Contra...

Antic, Vechiŭ, străvechiŭ.

www.dacoromanica.ro

Anticameră, Tindă, odaie de aşteptat.

Antichrist, Diavolul, Satana.

Anticipando, a se face plata înainte.

Anticipare, a apuca înainte; a spune înainte de vreme.

Anticitate, Vechime.

Antidot, Remediu contra otrăvireĭ.

Antilogie, Contradicere într'un discurs.

Antipatie, Neputinţa de a putea suferi pe cineva.

Antipod, Cel ce se afla pe un punct al pământuluĭ diametral opus celuilalt. Se dice despre ţările opuse diametral unele altora.

Anticonstituţional, Neconstituţional.

Anticvar, Comerciant de carţĭ vechĭ saŭ de lucrurĭ de artă vechĭ.

Antisemit, Duşman al Semiţior, al Evreilor.

Antiseptic, Contra putrezirei.

Antitesă, Opoziţie de cugetarĭ saŭ de cuvinte. (Exemplu : *România este o ţară mică prin întinderea eĭ, dar mare prin trecutul eĭ, prin viitorul eĭ*).

Antreprenor, Intreprinzĕtor, contracciŭ.

Antreŭ (Entrée), Intrare, odaie prin care se intră.

Antropofag, Care mănâncă carne de om.

Antropologie, Sciinţa care se ocupă cu studiul şi cu istoria naturei omenescĭ.

Anual, Pe fiecare an.

Anuar, Carte în care se reproduce anual un şir de fapte saŭ de întîmplărĭ anumite.

www.dacoromanica.ro

Anuiare, Plictisire, a aduce urât.

Anulare, Nimicire, desființare.

Anunciŭ, Insciințare.

Apanagiŭ, Moșii ce se daŭ regilor și prinților ca ḑestre.

Aparaf, Pompă, gătélă mare.

Aparat, Instrument, sculă.

Aparent, Care pare.

Aparență, Arĕtare (după fața exterióră).

Apartament, Maĭ multe odăĭ dintr'o casă carĭ formézĕ o locuință deosebita.

Aparține, Ține de ceva, este al cuiva.

Apatie, Amorțélă, nepăsare.

Apel, Chemare, strigare. *A face apel* : a cere justiție la o instanță maĭ mare de cât aceea care ne a condamnat.

Apelipsit, Disperat, desnădăjduit.

Apendice, Adaus.

Apepsie, Greutate în stomach.

Aperitiv, Care deschide.

Afasie, Amuțire.

Afonie, Neputința de a vorbi.

Aplanare, Neteḑire, potrivire.

Aplaudare, a lăuda, a bate din mâinĭ în semn de aprobare.

Aplaus, Laudă; bătae în palme spre semn de laudă.

Aplicare, a pune lângă; a pune în lucrare.

Apocalips, Revelațiune, descoperire; una din scrierile nouluĭ testament ce se atribue luĭ

www.dacoromanica.ro

Ioan Evangelistul și care e plină de alegoriĭ greŭ de înțeles.

Apocaliptic, Misterios, obscur.

Apocrif, Necunoscut, îndoios; *scriere apocrifŭ*: aĭ căreĭ autorĭ nu sunt bine cunoscuțĭ.

Apodictic, Ceva basat pe argumente sigure.

Apoline, Apollo, Ḍeul musiceĭ, al poesieĭ, al Sóreluĭ, etc.

Apologie, Apărare, laudă.

Apoplexie, Dambla.

Apostasie, Lepădare de lege, schimbarea uneĭ credințe pentru alta.

Apreciare, Prețuire dréptă a unuĭ lucru.

Aprobare, Primire ca bună a uneĭ propuneriĭ saŭ ideĭ; încuviințare.

Apetit, Poftă de mâncare.

A prima vista, La întâia vedere.

A priori, Inainte de orĭce examinare, înainte de orĭce discuție.

Aprofundare, Adâncire, pătrundere.

Aproposito, Când vorbim de un lucru și ne aducem aminte de alt ceva care are legătură cu subiectul de care este tocmaĭ vorba, ḍicem: „*à propos*, (saŭ) *aproposito de acésta*.....“

Apropriare, Insușire, a face al sĕŭ.

Aprovisionare, Pregătire de maĭ înainte cu ceva ca să fie la cas de trebuință.

Aproximativ, Cam așa, cam atâta, etc.

Apt, Destoinic, vrednic la cutare lucru.

Aptitudine, Destoinicie, vrednicie.

Aqua toffana, Otravă, (bĕutură).

www.dacoromanica.ro

Arabescurĭ, Impodobirĭ în stil arabesc (în formă de florĭ împletite, etc).

Arabil, Bun de arat, ce se póte ara.

Arangiament, Aranjare, Aşeḑare, învoire.

Arbitragiŭ, Calcularea cursurilor efectelor publice din diferite oraşe pentru a se afla cel maĭ avantagios; judecată prin arbitrĭ.

Arbitral, Ce ţine de arbitru, prin arbitru.

Arbitrar, Lucrare sau guvernare după bunul plac, iar nu după lege.

Arbitru, Judecată; judecător ales de părţile împricinate spre a hotărî el în locul judecătorilor ordinarĭ.

Arcadă, Pórtă zidită în formă de arc.

Archaic, Vechiu.

Archaism, Vorba saŭ expresie vechiă şi care nu se maı întrebuinţéză.

Archeografie, Descrierea lucrurilor din vechime.

Archeologie, Sciinţa lucrurilor din vechime.

Archeolog, Cel ce posedă şi se ocupă cu Archeologie.

Archidiacon, Prim diacon.

Archiduce, Prim duce, adică mare principe. Acest titlu se dă membrilor celor maĭ de aprópe din familia imperială austriacă.

Archiepiscop, Prim episcop.

Archimandrit, Superior al uneĭ mânăstirĭ.

Architect, Maistru care posedă arta de a face planurĭ pentru cladire de binale.

Architectonic, Privitor la architectură.

www.dacoromanica.ro

Architectură, Sciința care se ocupă cu clădirea de binale; binaua însăși, sau chipul, felul zidirei.

Archivă, Loc în care se păstrézá hârtiile și condicele unei autorități.

Archivar, Cel ce ține archiva.

Archontar, Călugar însărcinat cu primirea visitatorilor unei mânăstiri.

Archonte, Magistrat grec, principe; la noi se numiaŭ în vechime *archonți* boierii țărei.

Archontologie, Condica în care erau trecuți boierii.

Arenă, Loc de luptă.

Areopag, Judecătoria cea mai mare.

À revoir, La revedere.

Argent comptant (arjan contan), Pe bani gata.

Argil, Pământ gros și gras.

Argonauți, Nume dat heroilor greci cari se îmbarcară pe vasul *Argo* (1263 în. de Chr.) pentru a cuceri în Colchida Mielul de aur.

Argo, Argot, Limbă specială ce se obicinuesce în unele clase profesionale, mai cu sémă între hoți.

Argument, Probă, dovadă; expunere, sumariŭ.

Argus, Numele unei persóne mitologice care avea o sută de ochi. Supraveghiător, spion.

Arid, Uscat, sec, aspru.

Ariditate, Asprime, uscăciune.

Arie, Cântec.

Aristarch, Critic sever.

www.dacoromanica.ro

Aristocrat, Boer.
Aristocrație, Boerime
Arlechin, Paiață, caraghios,
Arlechinadă, Caraghioslîc.
Armament, Inarmare.
Armistițiŭ, Incetare din luptă pe câtva timp.
Armonie, Bună înțelegere; combinare de sunete plăcute.
Armorial, Condică în care sunt trecute titlurile de nobleță ale membrilor din aristocrație.
Armură, Arme saŭ haine carĭ apără corpul.
Arogant, Ingâmfat.
Aroganță, Ingâmfare, obrăznicie.
Aromă, Mirosul plantelor.
Aromatic, Mirositor.
Arogare, Insușire pe nedrept.
Arpagon, Nume al unuĭ sgârcit.
Arsenal, Magasie saŭ fabrică de arme.
Arsenic, Șórecică (otravă).
Artă, Meșteșug.
Artist, Meșteșugar fin; actor.
Arteră, Vînă grósă.
Articol, Articul, Articlu, Incheiătură; tratat scurt; sub-împărțirea uneĭ legĭ, a uneĭ cărțĭ, a uneĭ socotelĭ; obiect de comerciŭ; în gramatică se numesce *articol* partea de cuvînt care determină substantivele: omul femeile.
Articulație, Pronunțare; încheiătură.
Artificial, Ceva făcut, iar nu natural.
Artificiŭ, Meșteșugire; înșelătorie.

www.dacoromanica.ro

Artilerie, Soldaţi carĭ se luptă cu tunurĭ; sciinţa de a fabrica tunurĭ şi de a se lupta cu tunurĭ.

Artilerist, Tunar.

Asalt, Forţare; luare cu sila, cu puterea.

Asasin, Ucigaş.—*Asasinat,* omor; omorît.

Ascendent, Care se suie, se înalţă; autorítate; influenţă; persónă de la care ne coborîm.

Ascensiune, Urcare, înălţare.

Ascet, Calugăr (în sens impropriŭ).

Ascetic, Călugăresc, evlavios.

Asecurare, Asigurare.

Aserţiune, Afirmare.

Asiduŭ, Stăruitor, silitor.

Asiduitate, Sîrguinţă.

Asfixie, Înăbuşire, înecăciune.

Asignare, a hotărî sau depune un fond pentru un scop órecare; a chema în judecată

Asignat, Hârtie monedă.

Asil, Adăpost; loc de scăpare.

Asimilare, Aseměnare în tóte.

Asistare, A fi de faţă; a da ajutor.

Asistenţă, Public care se găsesce de faţă; ajutor.

Asmodeu, Geniŭ rĕŭ care turbură pacea casnică; dracul.

Asociare, Insoţire.

Asociaţie, Tovărăşie.

Asortare, A face ţişit; a aşeda fiecare lucru dupĕ felul sĕŭ.

www.dacoromanica.ro

Asortiment, Țișit, adunare de mai multe lucruri de acelaș fel. *A fi asortat* va să ḑică: a avea tot felul de lucruri ce trebue să aibă cineva.

Aspect, Vedere, privire, față.

Asperitate, Asprime; ridicătură.

Aspersinne, Stropire.

Aspirare, Rĕsuflare; a dori ceva.

Aspirație, Dorință, năzuință de a dobândi ceva mare saŭ plăcut.

Asthm, Bólă ce consistă în a avea resuflarea grea.

Astrolog, Ghicitor după arĕtarea stelelor.

Astronomie, Sciința stelelor, a numĕruluĭ, natureĭ si mișcarilor lor.

Astru, Stea.

Atac, Lovitură.

Atacare, Lovire.

Ataşare, Alipire.

Ataşat, Om pus ca ajutor; alipit, devotat.

Atasic, Neregulat.

Ataxie, Desordine.

Ateism, Necredința în Dumneḑeŭ.

Ateist, Care nu crede în Dumneḑeŭ.

Atelier, Incăpere în care lucréză maĭ mulțĭ meseriași.

Atena, Athena, Capitala Grecieĭ. — *Pallas Athena,* Minerva, ḑeița înțelepciuneĭ și sciinței, care, după mitologie, a venit pe lume înarmată gata, esind din creeriĭ luĭ Joe.

Atheneŭ, Templu al Atheneĭ, devenit apoĭ

www.dacoromanica.ro

institut de instrucție și cultură pentru popor. De aci *Atheneul Român*, societate de învețați carī aŭ de scop luminarea poporuluĭ prin ținere de conferințe, publicare de scrierī, etc. — *Atheneŭ* se numesce și locul unde se țin conferințe, se dau spectacole, etc.

Atent, Cu băgare de sémă, luare aminte.

Atențiune, Luare aminte, bagare de sémă.

Atentat, Încercare de omor.

Atenuant, Ușurator.

Atestare, Mărturire.

Atestat, Dovadă (scrisă).

Ateŭ, Ateist (care nu crede în Dumnedeŭ).

Atitudine, Modul cum se ține cineva.

Atlet, Luptător, om tare, voinic.

Atmosferă, Aer.

Atom, Atomă, Prăfșorul cel maĭ mic în care se póte farâma, împărți ceva.

Aton, Fără ton; amorțit.

Atonie, Lipsă de ton; amorțélă.

à tout prix, Cu orīce preț.

Atracție, Atragere, tragere la sine.

Atribuire, a da cuiva.

Atroce, Crud.

Atrocitate, Cruḍime.

Atrofiare, Slăbire, ofticare.

Atrupament, Atrupare, Strângere în trupe.

Au contraire, (Ocontrèr) Din potrivă.

Aucțiune, Licitație, mezat.

Audacie, Indrăznélă.

Audacios, Indrăzneț, semeț.

www.dacoromanica.ro

Audiatur et altera pas, Să se audă și cea-l'altă parte interesată.

Audiență, Ascultare, primire ce o face cuiva un ministru, un prinț spre a vorbi cu el.

Auditor, Student neînscris dar care urméză cursul într'o școlă.

Auditoriŭ, Publicul care aude un discurs care asistă la o reprezentație, conferință, etc.,

Augment, Adaos.

Augur, Prediçere; ghicitor.

Aula, Curte, mai cu sémă curte împĕrătéscă saŭ regéscă.

Aulic, Care ține de curte.

Aureolă, Cerc luminos care înconjóră capul sfinților.

Auricular, Ce ține de ureche.—*Martor auricular*, care a auçit cu urechile luĭ.

Aurifer, Care produce aur.

Aurora, Ḍorile, rĕsăritul de çiuă. *Aurora borealĕ*: lumină electrică ce se arată uneorĭ la Nord. In mitologie fiica luĭ Titan și a pămêntuluĭ; avu de soț pe Perseu și copiĭ eĭ aŭ fost vênturile, stelele și Lucifer.

Auspiciŭ, Ocrotire, sprijin.

Auster, Aspru, strașnic; cu moravurĭ curate.

Austru, Vîntul de Sud.

Aut—aut (aut Cæsar, aut nihil), Orĭ aș ı, orĭ așa. (Orĭ Cesar, orĭ nimic. Românul çice: Orĭ Stan orĭ căpitan).

Autentic, Adevĕrat, care vine de la loc sigur.

Autentificare, Adeverire.

www.dacoromanica.ro

Autobiografie, Descriere ce o face cineva despre viaţa sa proprie.

Autocefal, De sine stătător.

Autochton, Om care s'a născut din moşi strămoşi în ţara în care şade.

Autocrat, Singur-stăpânitor, împĕrat care nu e ţinut de legi ca să asculte de voinţa poporuluĭ saŭ a miniştrilor.

Auto-da-fé, Rug pe care se ardeaŭ în Spania ceĭ banuiţĭ de nereligiositate.

Autodidact, Care a învĕţat singur, fără profesor.

Autograf, Scrisóre scrisă chiar de mâna acelui care o trimite.

Automat, Maşină care se mişcă; om prost, nătâng.

Autonomie, Stare de sine; dreptul unuĭ Stat de a se guverna singur.

Autopsie, Tăerea cadavrelor de către medicĭ pentru a vedea causa morţeĭ.

Autor, Cel ce face ceva, maĭ cu sémă cel ce compune o carte, saŭ altă lucrare artistică.

Autorisare, Autorisaţie, a da voe, împuternicire.

Autoritate, Putere, stăpânire.

Auxiliar, Ajutător.

Avans, Banĭ primiţĭ înainte.

Avansare, Înaintare.

Avantagiŭ, Câştig, folos.

Avantgardă, Soldaţĭ carĭ merg ca cercetaşĭ înaintea corpuluĭ întreg de armată.

www.dacoromanica.ro

Avant la lettre, întâile exemplare tipărite ale unuĭ tablou și carĭ sunt cele maĭ bune.

Avantpropos, Precuvîntare.

Avar, Sgârcit.

Avariție, Sgârcenie.

Aventură, Intîmplare curiósă, pățanie.

Aventurier, Om fără căpatâiŭ care'șĭ caută norocul prin țĕrĭ streine.

Aversiune, Ură, scârbă.

Avertisare, Avertisment, Insciințare de maĭ înainte.

Avicultor, Care se ocupă cu crescerea paserilor.

Avid, Lacom.

Aviditate, Lăcomie.

Avilire, Tărîre, murdărire, înjosire.

Avis, Insciințare.

Aviso, Vapor care face serviciul de însciințător.

A vista, La vedere. O poliță *a vista* trebue plătită la vedere, la presentare.

Avort, Nascere înainte de timp, lepădare.

à vue, (Vedĭ *a vista*).

Axiomă, Un adevĕr cu neputință de tăgăduit; o teorie care n'are nevoe de demonstrare.

Azur, Albastrul cerului.

B.

Babel, Babilon, Zăpăcélă, talmeș-balmeș.

www.dacoromanica.ro

Bacalaureat, Diplomă ce capătă ceĭ ce aŭ ispravit cu succes cele ṣapte clase liceale; cel ce are asemenea diplomă.

Bachanale, Carnaval; serbărĭ ḑedicate în vechime ḑeuluĭ Bachus.

Bachantă, Femeiă sburdalnică; femeiă cu moravurĭ fórte stricate.

Bachus, Bacus, Ḑeul vinuluĭ.

Bagaj, Calabalîc.

Bagatelă, O nimica tótă.

Baghetă, Bastonaṣ, vargă.

Bagno, Bagnu, Inchisórea galerianilor.

Bajaderă, Baiaderă, Jucătóre ṣi cântăréṭă indiană.

Bairam, Sĕrbătóre mahomedană.

Baisse, Scăderea hârtiilor de valóre.

Baladă, Poesie care povestesce o întîmplare vitejéscă.

Baldachin, Pervazurĭ cu perdele; tapiṭerie d'asupra unuĭ tron, altar, etc.

Balenă, Chit (pesce de mare).

Balet, Joc teatral.

Baletistă, Jucătóre.

Balnear, De baie.

Balotagiŭ, Alegere ce se face din noŭ pentru că cea d'întâĭ n'a dat un resultat definitiv.

Bal paré, Bal pompos.

Balustradă, Parmaclîc, gard mic ce înconjóră o scară, etc.

Bambu, Trestie indiană fórte înaltă.

www.dacoromanica.ro

Ban, Fost mare demnitar în România; actualmente locţiitor al împĕratuluĭ austro-ungar în Croaţia.

Banal, Ceva care se obicĭnuesce în tóte ḑilele.

Banalitate, Vorbă obicĭnuită prea des, aşa că este lipsită de farmec.

Banchet, Sindrofie, masă mare.

Bancrută, Moflus, încetare de plată din partea unuĭ negustor.

Bancnotă, Răvaş tipărit care se primesce drept banĭ.

Bandagist, Cel ce face bande, legăturĭ pentru a servi bolnavilor.

Bandaj, Legătură ce o face medicul unuĭ bolnav.

Bandieră, Stég, drapel.

Bandit, Tâlhar, hoţ.

Baptisare, Botezare.

Barbar, Crud, sĕlbatec.

Barbarie, Sĕlbătăcie.

Barbarism, Ḑicere saŭ frasă necorectă.

Barcarolă, Cântecul luntraşilor în Veneţia.

Bard, Cântăreţ; poet popular.

Baricadă, Intăritură spre a împedica trecerea vrăjmaşuluĭ.

Bariton, Voce înaltă de bas.

Barometru, Instrument pentru mesurarea presiuneĭ atmosferice, adica de aflat schimbările aeruluĭ.

Baron, Titlu de nobleţă.

www.dacoromanica.ro

Baronet, Nobil englez.

Baroŭ, Corpul advocaţilor.

Basă, Temeiu, temelie.

Basalt, Pétră de colórea fieruluĭ şi din care se fac columne, caldarîmurĭ frumóse, etc.

Basculă, Balanţă, légan.

Baseţă, Injosire

Basin, Basen, Habus de scăldat; albia uneĭ ape; loc unde trag corăbiile.

Basrelieĭ, Figurĭ sculptate saŭ turnate carĭ sunt eşite din suprafaţa. Se pot vedea la statua lui Lazar de pe bulevardul Academieĭ din Bucurescĭ.

Basta! Destul!

Bastard, Copil din florĭ

Bastilia, Fosta închisóre a condamnaţilor politicĭ din Paris.

Bastiment, Corabie, vapor.

Bastion, Bastiune, Intaritură la cetaţi.

Batalion, O parte din regiment comandată de un capitan.

Batel, Vaporaş, corăbióră.

Baterie, Un numer órecare de tunurĭ carĭ lucrézĭ împreuna.

Bazar, Târg; expositie de marfurĭ.

Beatificare, Beatificaţiune, a face fericit. Când sinodul proclamă de sfînt pe un mort care a meritat recunoscinţa bisericeĭ, se dice că'l *beatifică*, ca'ĭ dă *beatificaţia*.

Beatitudine, Fericire perfectă, cerésca.

Bébé, Copil drăgalaş; păpuşă.

www.dacoromanica.ro

Bedlam, Balamucul din Londra.

Beiŭ, Bey, Beg, Principe saŭ guvernator turcesc.

Beligerant, Cel ce face rĕsboiŭ.

Benedicțiune, Binecuvîntare.

Beneficiŭ, Binefacere, folos.

Bene merenti, Bine meritat; o medalie română care se da scriitorilor și artiștilor de merit.

Benignu, Bun; se ḑice despre o bólă care nu este grea.

Bestie, Dobitoc, fiéră.

Biblia, Sfînta Scriptură.

Bibliofil, Iubitor de cărți.

Bibliografie, Scriere despre cărți.

Biblioman, Iubitor prea mare (până la nebunie) de cărți.

Bibliotecă, Dulap în care se țin cărți; casă publica în care se află cărți de citit fără plată; odaia în care se țin cărțile.

Bifurcare, Impărțire în două ramuri.

Bigam, Bărbat cu două neveste.

Bigamie, Crima aceluia ce are două neveste.

Bigot, Evlavios prost saŭ prefăcut.

Biju, Sculă de aur saŭ de argint.

Bijutier, Aurar, argintar.

Bilanț, Socotélă deslușită.

Bilateral, Cu două laturi.

Binoclu, Ochén cu două sticle.

Biografie, Descrierea vieței cuiva.

Biped, Cu două picióre.

www.dacoromanica.ro

Bis! Pentru a doua óră! încă odata!
Bisect, An care are mai mult o ḑi.
Bizar, Ciudat.
Bizarerie, Fapt ciudat.
Blam, Dojana
Blamaj, Rușine.
Blasat, Desgustat, tocit
Blasfem, Blestem; nelegiuire.
Blesat, Rănit; ofensat.
Blocare, Inconjurarea unuĭ oraș de către o armată.
Boa constrictor, Un fel de șarpe periculos.
Bolero, Joc popular spaniol.
Bombă, Ghiulea mare.
Bombastic, Greoiu, încărcat peste mĕsură.
Bombardare, a trage cu bombe într'o cetate.
Bonă, Fată care îngrijesce de copiĭ.
Bon gré mal gré, Vrênd, nevrênd.
Bon jour, Buna ḑiua.
Bonificație, Despăgubire.
Bon ton, Purtare frumósă, bună cuviință.
Bonz, Popă chinez.
Bord, Marginea unei corăbiĭ.
Bordel, Casă de prostituție.
Borderoŭ, Socotélă, compt.
Boreas, Vînt de Nord.
Borussia, Prusia.
Boschet, Frunḑar, umbrar.
Botanică, Sciința ce se ocupă cu studiarea plantelor.
Box, Măciucă mică de fier ce se pune pe

www.dacoromanica.ro

degete și cu care se dă ghionturi adversarului.

Brancardă, Targă.

Brandy, Rachiu.

Bravare, Sfidare.

Bravo, Bine!

Bravissimo, Prea bine!

Bravură, Vitejie; faptă curagiósă.

Brevi manu, Scurt, îndată, fara ceremonii.

Bric, Luntre de mare.

Brigand, Tâlhar.

Brigandaj, Tâlhărie.

Bronchită, Inflamația canalelor respiratorie.

Brusc, Grosolan; fără veste; aspru.

Brut, Necioplit, grosolan.

Brutal, Crunt; mojicesc.

Bucefal, Numele caluluĭ lui Alexandru cel Mare.

Bucentaur, Centaur care avea corpul unuĭ bou; vas în care mergea dogele Veneției la ceremonia căsătorieĭ sale cu marea.

Bucolică, Poesie despre viéța păstorésca.

Budoar, Buduar, Iatac.

Bufon, Caraghios.

Buget, Socotélă despre venitură și cheltuielĭ facută de maĭ nainte și după care trebue să se ție cineva.

Bulă, Hrisov al Papeĭ pe pergament și cu o pecetă numită bulă.

Buldog, Câine mops.

Buletin, Hârtiuță pe care se scrie un vot; scriere prin care se dă sémă în mod periodic despre nisce fapte interesante.

www.dacoromanica.ro

Burgez, Târgovĕț; burtă-verde.

Burgezia, Clasa burgezilor.

Burgrav, Nobil german cu drepturĭ autonome.

Burlesc, Caraghios, rușinos.

Bursă, Local public în care se adună comercianțiĭ pentru a'șĭ face transacțiile.—Ajutor ce se dă unuĭ student, artist, etc

Bursier, Școlar care se ține cu cheltuiala Statuluĭ, a comuneĭ saŭ a altcuiva.

Bushel, Baniță americană.

Busolă, Instrument care, arĕtând tot d'auna spre Nord, servă marinarilor spre a cunósce direcția.

Bust, Partea corpuluĭ de la pântece în sus.

Byzantin, Din Byzanțiu; viclén.

Byzantinism, Apucăturĭ byzantine; viclenie.

Byzanțiŭ, Odinióră oraș al Traciеĭ pe Bosfor, aḑĭ Constantinopole.

C.

C, 100 în numerația latină,

Cabală, Invĕțătură tradițională la Evreĭ în evul mediŭ, consistând în talmăcirea arbitrară a literelor și a Scripturеĭ; intrigă, cértă.

Cabalistic, Tainic, neînțeles.

Cabană, Bordeiŭ.

Cabotagiŭ, Țărmurire, navigare din port în port.

www.dacoromanica.ro

Cabrioletă, Trăsură mică cu două róte.
Cacofonie, Sunet urît.
Cadaver, Cadavru, Stârv, mortăciune.
Cadoŭ, Dar.
Cadru, Ramă; pervaz.
Cadență. Cădere; mĕsură care regulèză mișcările unuĭ dănțuitor; armonia versurilor
Cadențare, Mișcare regulată; a da armonie fraselor, vorbelor.
Cadet, Tênĕr voluntar care învață la școla militară.
Cadiŭ, Judecător în Turcia.
Cadran, Césornic de Sóre.
Caduc, Șubred, care stă să cadă.
Calamitate, Mare nenorocire obștéscă.
Calce, Var.
Calibru, Mărimea gureĭ la puscĭ, la tunurĭ etc.
Calice, Caliciŭ, Potir.
Calificare, Cualificare, a arĕta calitatea, felul unuĭ lucru, unuĭ om.
Calitate, Soiŭ.
Calm, Liniște, liniștit.
Calmant, Liniștitor (despre medicamente).
Calóre, Căldură.
Caloric, Foc.
Calorifer, Care aduce căldură; sobă.
Cambio, Poliță; schimb.
Cameleon, Guștер care 'și schimbă culórea pieleĭ; om schimbător.
Cameră, Odaie.
Camera Deputaților, Adunarea deputaților.

www.dacoromanica.ro

Cameră de Comerciŭ, Adunarea alcatuită din negustoriĭ fruntaşi aleşĭ de obştea negustorilor.

Camisolă, Cămăsuţă.

Campanie, Bătălie; timpul cât ţine lucrarea uneĭ oştirĭ sub arme.

Canalie, Om de nimic; drojdia poporuluĭ.

Canard, Răţoiŭ, o veste valşă.

Cancan, Un fel de joc imoral.

Cancer, Rac (bólă).

Cancelar, Ministru.

Candid, Curat, nepătat.

Candidat, Cel ce doresce să ocupe o funcţie.

Candóre, Curăţenia inimeĭ, nevinovăţie.

Canibal, Antropofag din America; om crud.

Canonadă, Bubuit de tunurĭ.

Cantaride, Gândăceĭ de frasin.

Cantic, Cântec religios.

Cantitate, Catătime.

Canton, Ţinut, district.

Cantonier, Cel ce păzesce şoséua, saŭ linia drumuluĭ de fier, şedênd într'o căsuţă pe drumul mare, numită *Canton.*

Cantatrice, Cântăréţă.

Cantor, Cântăreţ bisericesc.

Capabil, Harnic, destoinic.

Capacitate, Harnicie; întinderea înăuntrică a unuĭ lucru, maĭ cu sémă a vaselor.

Capelă, Biserică mică; bandă de musicanţĭ

Capelură, Părul capuluĭ.

Capilar, Privitor la păr.

www.dacoromanica.ro

Capital, Avere, capete; de căpetenie.

Capitală, Orașul în care șade mai marele ținutului, saŭ domnitorul țĕrei.

Capitalist, Om cu avere.

Capitație, Bir.

Capitulare, Predare, supunere la vrăjmaș.

Capriție, Încăpățînat; om cu tóne; neregulat.

Captare, Prindere în cursă; căpătare pe nedrept.

Captiv, Închis; prisonier.

Captivitate, Închisóre, prinsóre.

Capucin, Călugăr catolic.

Capuținer, Cafea cu lapte.

Carabină, Fușcă scurta ghintuită, cu care se serva mai cu sémă cavaleriștii.

Carabinier, Cavalerist înarmat cu o carabină.

Caracter, Character, Slovă; firea sufletului; putere sufletésca, tărie: demnitate, titlu; felul unuĭ lucru; semn spiritual și neperitor.

Caracterisare, a descri caracterul; a arĕta firea unuĭ om saŭ lucru.

Caracteristica, Ceea ce caracteriséză, care arată natura cutărui om sau lucru.

Carafă, Garafă, sticlă.

Caraib, Numele unuĭ popor din America ce locuesce Antilele.

Carait, Membru al uneĭ secte de Evreĭ care se ține de litera Sânteĭ Scripturĭ și respinge tradiția.

Carambolaj, Ciocnire; a atinge două bile de odată cu bila propriă.

www.dacoromanica.ro

Caramel, Acadelá.

Carat, Proba saŭ gradul auruluĭ curat conţinut într'un metal amestecat cu altul; greutate cu care se cântăresc diamantele şi care represintă, în Prusia : $20,_{551}$ centigrame, în Holanda : $20,_{589}$ centigrame, în Englitera : $20,_{531}$ centigrame.

Caravană, Céta de călătorĭ.

Carbon, Carbune.

Carbonari, Numele uneĭ societăţĭ secrete formată în Italia pe la începutul secoluluĭ al 19-lea şi care voia să instituneze, prin mijlóce revoluţionare, un Stat liber.

Carbonisare, Ardere, prefacere în cărbunĭ.

Carcasă, Osemiute fară carne şi încă împreunate.

Carceră, Inchisóre.

Cardiă, Partea de sus a stomaculuĭ.

Cardialgie, Durere de stomac.

Cardinal, Cel maĭ de căpetenie; la catolicĭ titlul unuĭ demnitar bisericesc care este cel maĭ mare dupa acela de papă.

Careŭ, Pătrat; trupe aşeḍate în formă de pătrat

Cariatidă, Figură ornamentală care susţine un balcon saŭ altceva la o clădire.

Caricatură, Schimonosélă zugrăvită; se ḍice şi despre un om fórte urît.

Carieră, Cărare, cale, drum; meseria din care trăesce cineva; loc din care se scóte piétră, marmoră, etc.

www.dacoromanica.ro

Caritabil, Milostiv.

Caritas, Caritate, Milostenie, binefacere.

Carmen, Poesie, graţie, farmec

Carmen Sylva, (Poesie Pădure) Pseudonimul M. S. Reginei Elisabeta a Românieĭ.

Carmin, Culóre tare roşie.

Carnagiŭ, Măcel.

Carnaţiune, Culórea cărneĭ, a feţeĭ omenescĭ.

Carnaval, Timp de petrecere care precede postul paştelor.

Carnet, Cărticică, condicuţă.

Carnivor, Care se hrănesce cu carne.

Cartă de visită, Bilet de mucava pe care stă tipărit numele cuiva.

Cartel, Desfidere prin scrisóre.

Cartilagiŭ, Sgârciŭ.

Carton, Mucava.

Cas, Caz, Intîmplare; fapt; prilej.

Casare, Casaţie, Casaţiune, Dărâmare, nimicire; se ḑice despre o hotarîre ce a fost anulata de către înalta Curte de Casaţie că a fost *casată*.

Cască, Coif.

Cascadă, Caderea uneĭ ape de pe un loc înalt.

Casemată, Boltă făcută sub pământ; chilie într'o ocnă

Casetă, Cutie de banĭ; cutióră.

Castitate, Nevinovăţie curăţenie de moravurĭ.

Castelan, Proprietarul saŭ îngrijitorul unuĭ castel (palat).

Castrat, Scopit.

www.dacoromanica.ro

Casual, Intîmplator.

Cataclism, Inundaţie mare.

Catacombă, Boltă făcută sub pămênt pentru îngroparea morţilor.

Catafalc Pat înalt şi îmbrăcat pe care se aşéda mortul.

Catalepsie, Amorţélă, nesimţire.

Catalog, Listă pe care se înscrie numele şcolarilor, cărţilor, etc.

Cataractă, Căderea unuĭ rîŭ; bóla de ochĭ.

Catastrofă, Intîmplare jalnică.

Catechism, Învăţătură despre principiile şi misterele religieĭ; carte care conţine acéstă învĕţătură.

Catechumen, Cel ce învaţă catechismul.

Categorie, Trépta, rînd.

Categoric, Curat, scurt, pe faţă.

Catedrală, Biserică de căpetenie; mitropolie.

Catenă, Lanţ.

Catolic, Universal.

Catolicism, Religia catolică; adică cea de Apus, care are de cap pe papa din Roma.

Catilina, Senator roman, şef al conspiraţieĭ contra Romeĭ, descoperită de Cicerone (63 în. de Crist). Se ḑice de un om care traeşte de aḑĭ pênĕ mâine, fără mijlóce cunoscute, că duce *o existenţă catilinară*.

Caustic, Arḑĕtor, muşcător, pişcător.

Cauterisare, Ardere cu fier roş.

Cauţiune, Chezăşie, garanţie.

Cavalcadă, Trupă de călăreţĭ; mers pompos al unor călăreţĭ.

www.dacoromanica.ro

Cavatină, Cântec.

Cavernă, Pescera, grotă.

Caveant consules! Să veghieze consulii! adica: Guvernul să bage de sémă.

Caviar, Icre negre.

Cavitate, Scobitură, gol.

Cecitate, Orbire.

Cecum, Maţul cel gros.

Cedare, a lăsa ceva cuiva; a se pleca, a se supune; a face pe voia cuiva.

Cedru, Brad din Libanon.

Cefalgie, Cefalalgie, Durere de cap.

Celebrare, Serbare.

Celebritate, Renume; om fórte renumit.

Celest, Ceresc.

Celestul Imperiŭ, Cerescul Imperiŭ, China.

Celibat, Starea în care se gasesce un celibatar.

Celibatar, Om neînsurat.

Celulă, Chilie; căsuţa, odaiţa.

Cens, Cantitatea de imposit ce trebue să plătéscă cineva.

Censor, Supraveghiator; om însarcinat cu examinarea cărţilor, pieselor de teatru, etc.

Censură, Cercetare, îndreptare; oprire; comitet de censorĭ, instituţiune ce exista în unele ţĕrĭ cu misiunea de a revisui înainte de tipărire şi a opri dupa plac ceea ce este destinat a se publica, precum articole de ḑiar, cărţĭ, etc. In România censura este oprită de constituţie.

www.dacoromanica.ro

Cent, A o suta parte dintr'uu dolar.

Centaur, Fiinţă fabulósă, jumĕtate om şi jumĕtate cal.

Centenariŭ, De o sută de anĭ.

Centigrad, Desparţit în o sută de grade.

Centigram, A suta parte dintr'un gram

Centilitru, A suta parte dintr'un litru.

Centimă, Sutime; ban, a o suta parte dintr'un leŭ. dintr'un franc, etc.

Central, Din mijloc; de căpetenie.

Centralisare, a aduna la centru; a se da puterea în mâinile guvernuluĭ central.

Centrifug, Care tinde să se departeze de la centru.

Centru, Punctul din mijlocul unuĭ cerc, al uneĭ sfere, al unuĭ spaţiŭ órecare; loc de împreunare.

Centuplu, De o sută de orĭ pe atât.

Centurie, Companie de o sută de ostaşĭ.

Centurion, Comandantul uneĭ centurĭĭ.

Ceramică, Olărie; arta de a fabrica vase de pămênt, de porţelan, etc.

Cerber, Câine mitologic cu treĭ capete care păzia infernul; păzitor strașnic.

Cerebral, Ce ţine de creer.

Cerebru, Creer.

Cert, Sigur.

Certificat, Dovadă scrisă.

Certitudine, Siguranţă.

Cesiune, Cedarea unuĭ lucru, lăsarea unuĭ drept al sĕŭ în folosul altcuiva.

www.dacoromanica.ro

Cestiune, Intrebare; afacere.

Cesură, Repaus într'un vers.

Cetaceŭ, Nume ce se dă mamiferelor carĭ trăesc în apă, precum balena, etc.

Chaos, Abis, zăpăcélă.

Chaotic, Amestecat, zăpăcit.

Chimeră, Monstru fabulos care avea capul unuĭ leŭ, corpul uneĭ capre și códa unuĭ zmeŭ; închipuire, ideiă nerealisabilă.

Chimeric, Neîntemeiat.

Chimie, Sciinţă care are de obiect a descompune, a analisa, a purifica corpurile.

Chimist, Cel ce se ocupă cu chimia.

Chirologie, Vorbire prin semne cu degetele mâinilor.

Chiromancia, Pretinsa artă de a ghici viitorul prin inspecţia mâineĭ.

Chirurgie, Partea medicineĭ care are de obiect a face cu mâna operaţiunĭ asupra corpuluĭ uman.

Chlamidă, Manta ce o purtaŭ Greciĭ și Romaniĭ.

Chloroform, Lichid înḑestrat cu proprietatea de a suspenda simţirea.

Chlorosă, Bóla celor ce aŭ faţa palidă.

Chor, Cântarea maĭ multor persóne împreună.

Choral, Care aparţine cântuluĭ, precum: *societate choralĕ*; cânt religios.

Choregrafie, Arta de a nota paşiĭ și figurile de danţ.

www.dacoromanica.ro

Chrestomatie, Alegere de bucăţi trase din uvragiele a diferiţi autorĭ.

Christianismul, Creştinismul, religia, învĕţătura luĭ Christos.

Chromo-litografie, Imprimat litografic în culorĭ.

Chronic, Care durézĕ mult timp.

Chronică, Istorie scrîsă după epoce.

Chronicar, Autor al unor chronicĭ.

Chronogram, Inscripţie ale căreĭ litere numerale formézĕ o dată óre-care; aşa în inscripţiunea *pVLtaVa MIra CLaDe InsIgnIs,* cu care Petru cel Mare al Rusieĭ vru sa consacre memoria victorieĭ repurtate la Poltava asupra regeluĭ Carol XII al Suedieĭ, literele cu valóre numerică şi carĭ formézĕ prin urmare un chronogram, sunt: V, L, V, M, C, L, D, I, I, I, carĭ adunate daŭ suma de 1714, anul menţionateĭ victoriĭ. (*Dict. Acad. Rom.*)

Chronologie, Sciinţa epocelor istorice; ea are de scop a pune în întregul evenimentelor o ordine, fără de care Istoria n'ar fi de cât un chaos.

Chronometru, Césornic construit cu o mare precisiune.

Chrisalidă, Starea omideĭ în gogóşă înainte de a se preface în fluture.

Cicatrice, Semnul, urma uneĭ rănĭ.

Cicatrisare, Când rana începe a se închide, se zice că *se cicatrizézĕ.*

Cilindru, Rotogol.

www.dacoromanica.ro

Cimentare, Intărire.
Cineraţie, Prefacere în cenuşe.
Cinic, Câinos; obraznic.
Cinism, Obrăznicie.
Cinocefal, Cu cap de căine.
Circ, Loc de petrecere unde se produce înaintea publicului artişti şi artiste pe cal.
Circoncis, Circumcis, Tăiat împrejur.
Circonferinţă, Linie rotundă ca un cerc.
Circonlocuţiune, Spunere în mai multe cuvinte a unui lucru scurt.
Circonscriere, a scri o figură în jurul alteia; a mărgini.
Circonscripţie, Margine, despărţire administrativă
Circonspect, Om care ţine în el, care vorbesce şi face cu bagare de sémă.
Circonstanţă, Circumstanţă, Imprejurare.
Circonstanţial, Amanunţit.
Circonvoluţie, Ocol în jurul unuí centru comun.
Circular, In formă de cerc.
Circulară, Aceeaşí instrucţie, aceeaşí scrisóre adresată la mai mulţí.
Cisalpin, Dincóce de munţiĭ Alpinĭ.
Ciselare, a lucra sau grava cu fineţă un metal.
Citadelă, Cetăţue întărită.
Citare, a chema; a pomeni.
Citaţie, Chemare
Citernă, Habus, puţ.
Civic, Cetăţenesc.

www.dacoromanica.ro

Civil, Curtenitor, onest, blajin; om care nu e militar.

Civilisator, Care civilisézĕ, care aduce civilisaţie.

Civilisare, Civilisaţie, Luminare şi perfecţionare (a ómenilor, so'ietăţilor, popórelor, etc).

Civism, Devotament saŭ curagiŭ cetăţenesc.

Clac, Pălărie naltă de mătase care se strânge.

Clamóre, Strigăt, vuet.

Clar, Limpede, lămurit.

Clarificare, Limpedire, lămurire.

Claritate, Limpediciune, lumină.

Clemenţĭ, Milostenie, ertare, îngăduire.

Cler, Popime.

Cleric, Popă.

Clerical, Care ţine cu sau de popĭ

Clericalism, Se numesce în politică simpatia cu popiĭ, dorinţa acelora carĭ voesc ca popiĭ să aibă puterea maĭ mare în societate, ca legile să se facă dupe placul şi în interesul popilor, etc.

Client, Muşteriŭ; cel ce'şĭ încredinţézĕ interesele sale unuĭ advocat.

Clientelă, Toţi clienţiĭ unuĭ comerciant, etc.

Climateric, Care este privitor la climă; *an climateric,* fiecare al şéptelea an al vieţeĭ unuĭ om.

Climatologie, Sciinţa saŭ studiul diferitelor clime.

Clinică, Inveţătura mediculuĭ lângă patul bolnavuluĭ; arta de a trata pe bolnav; sala în

www.dacoromanica.ro

care sunt primiţi bolnavii cari vin să se arate numai la medic într'un spital, fără a rămânea în căutarea spitaluluĭ.

Clică, Cétă, haită, gaşcă.

Clio, Musa Istoriei.

Clişeŭ, Tipar făcut gata; calapod.

Cloac, Cloacă, Hasna, mlaştină.

Clown (Citesce: *clun*), Paiaţă.

Club, Loc de întrunire amicală; societate politică, comercială, etc.

Coacţiune, Siluire.

Coagulare, Inchegare.

Coaks, Cărbuni de pământ deja arşi o dată.

Coalisare, Coaliţie, Unire a mai multor puteri saŭ partide.

Coasociat, Tovarăş, soţ.

Cocardă, Fundă de panglică cu colorile naţionale.

Cochet, Frumuşel.

Cochetă, Femeiă care vrea să placă cu orice preţ.

Cochetărie, Tertipuri femeesci spre a plăcea.

Cocotă, Femeiă cu totul necinstită, curvă, fată publică.

Cocs, Coks, Veḑi. *Coaks.*

Coctiune, Fiertură.

Cod, Codice, Carte de legi.

Codebitor, Datornic împreună cu altul.

Codeină, Substanţă extrasă din opium.

Codex, Codice, carte de formule pentru prepararea medicamentelor.

www.dacoromanica.ro

Codicil, Adaos la un testament.

Codificare, Intrunirea legilor într'un singur cod.

Codonatar, Care dăruesce, care hărăzesce ceva în tovărășie cu altcineva.

Cœcum, Cæcum, Cecum, Intâiul din mațele cele gróse.

Coemptiune, Cumpĕrare reciprocă.

Coercibil, Care póte fi comprimat, îndesat

Coercitiv, Care are dreptul de a constrânge, de a sili.

Coercițiune, Siluire.

Cœur, Inimă; *par cœur*, pe de rost.

Coguac, Un fel de rachiŭ tare din *Cognac*, oraș în Francia.

Cohabitare, Cohabițiune, Locuire împreună a duoĕ persóne, maĭ cu sémă a bărbatuluĭ cu femeia.

Coherent, Legat împreună, unit, potrivit.

Coherență, Legătură.

Cohesiune, Puterea care unesce moleculele unuĭ corp.

Cohortă, Trupă, cétă, bandă, haită.

Colaborare, Conlucrare.

Colaborator, Care conlucréză, care lucréză împreună cu alțiĭ la aceeașĭ operă.

Colateral, Care nu ține de linia directă, s. e. *rudă colaterală*, rudă de linie indirectă.

Colațiune, Comparație între douĕ scrierĭ; mâncare, gustare.

Colectă, Strângere de banĭ în scop de binefacere.

www.dacoromanica.ro

Colecție, Colecțiune, Culegere de mai multe lucruri de acelaș fel la un loc, precum: *colecție de ziare*, etc.

Colecționar, Care face colecții.

Colectiv, La o l'altă, împreună.

Colectivitate, Adunătură.

Colector, Adunator, strângător; vêndêtor de bilete de loterie.

Coleg, Tovaraș de funcție (iar nu de negoț).

Colegatar, Care moștenesce împreună.

Colegial, Fratesce.

Colegialitate, Frăție (dar numai cu înțeles de bun traiu împreuna).

Colegiŭ, Adunare de persóne însemnate, mai cu séma de profesori; școlă publica secundară (gimnasiu, liceŭ).

Coleopter, Numele insectelor cu patru aripi.

Colet, Coletă, Ladă de marfă.

Colibri, Pitulice; numele celei mai mici dintre paserici și care trăesce în America.

Colică, Durere de inimă (de burtă).

Colicitare, a licita împreună.

Colisiune, Ciocnire.

Colon, Cultivator; locuitorul unei colonii.

Colónă, Columnă, Stâlp rotund destinat a susține sau a împodobi o clădire; șirag: *colónă* de soldați, colóna din pagina unei cărți. *Columna lui Traian,* colónă ridicată la Roma în amintirea victoriilor lui Traian asupra Dacilor; titul unei publicațiuni periodice române pentru istorie și literatură, redactată de d. B. P. Hajdeu.

www.dacoromanica.ro

Colonial, Privitor la colonií; care vine dintr'o colonie.

Colonie, Tovărășie de ómenĭ carĭ merg să se așeḍe într'o ţară spre a o popula și cultiva; așeḍemînt întemeiat de un Stat într'o ţară streină; loc pe care s'a așeḍat o colonie.

Colonisare, a așeḍa, a întemeia o colonie.

Colorant, Care coloréză, care văpsesce.

Colorare, a văpsi, a da feţe.

Colorat, Vepsit; ceva care are feţe viĭ. *Stil colorat,* stil viu și placat.

Colorist, Pictor care excelézĭ în arta de a întrebuinţa culorile; cel care coloréză.

Colorit, Strălucirea culórei; frumuseţea stilului.

Colos, Statuă saŭ om de o mărime extraordinara. Se ḍice în stil figurat despre o împĕrăţie saŭ un împerat fórte mare: *Colosul moscovit,* împĕrăţia muscalésc̆ă, ţara rusésc̆ă.

Colosal, Neobicĭnuit de mare.

Colportaj, Colportare, a duce marfă spre vênḍare de la un loc la altul; *a colporta* o scire, a o respândi pretutindenĭ.

Colportor, Bocciagiu; vênḍetor pe uliţă.

Columbă, Porumbiţa.

Columnă, Veḍi *Colónă.*

Coma, Leșin; virgulă.

Comanditĭ, Societate comercială în care acela care dă fondurile nu ia parte la conducerea afacerilor și n'are nicĭ o respundere; fond vărsat de un comanditar.

www.dacoromanica.ro

Comanditar, Cel ce dă fondurile într'o societate comercială.

Comanditare, a comandita, adică a da bani pentru o întreprindere în schimbul unei părți la câștig, dar fără a lua asupră'și nici o răspundere comercială.

Combinare, a aduna, a aședa, a contopi la un loc; a uni; a socoti, a potrivi

Combinație, Adunare a mai multor lucruri la un loc; împreunare intimă a mai multor substanțe spre a forma o singură substanță: *apa este combinația oxigenului și a hidrogenului.*

Comble, Culme, vîrf.

Combustibil, Materie ce are proprietatea de a arde.

Combustiune, Ardere; fierbere.

Comedie, Piesă de teatru care represintă obiceiurile bune sau rele ale unei societăți. *Comedie* se ḑice asemenea la o întîmplare *comică*, la un caraghioslîc, la o prefăcătorie.

Comemorație, Pomenire.

Comensal, Conmesén, cel ce ia parte la masă.

Comentare, a tălmăci sau a lămuri în mod critic o scriere órecare pentru a o face mai lesne de înțeles.

Comentar, Lămurire, tălmăcire, explicare.

Comerciŭ, Comerț, Negoț; se ḑice și de legăturile unuĭ om cu altul.

Comestibil, De mâncat.

Comet, Stea cu códă luminósă.

Comic, Glumeț, hazliŭ.

www.dacoromanica.ro

Cominatoriŭ, Amenințător cu osândă.

Comitat, District, ținut.

Comite, Conte, titlu de nobleță înaltă.

Comitent, Om cu care stăm în legături comerciale.

Comițiŭ, Adunare populară, întrunire.

Comiseraţ̦ie, Compatimire.

Comme il faut, Cum trebue, de trébă.

Commodore, Comandant, comandor.

Comoţ̦iune, Clătinitură, sguduitură puternică.

Compact, Gros, strâns, des.

Comparaţ̦ie, Potrivire; încercarea unuĭ lucru prin potrivirea luĭ cu altul.

Compars, Personagiŭ mut care figuréză într'o piesa teatrală.

Compartiment, Despărț'tură, cabină.

Compasiune, Milă, compătimire.

Compatibil, Ingăduit, permis.

Compatibilitate, Ingăduință, voie.

Compendiŭ, Prescurtare; resumat.

Compensare, Răsplătire; despăgubire.

Competent, Harnic, vrednic de a se amesteca, de a 'șĭ da părerea.

Competenţ̦ă, Competință, îndrituire, hărnicie de a judeca.

Competitor, Cel ce cere o slujbă o dată cu altcineva.

Compilare, a aduna extrase din diferite cărțĭ.

Compilaţ̦ie, Carte alcătuită din bucățĭ culese din alte cărțĭ. Dicționarele în genere sunt nisce compilațiunĭ.

www.dacoromanica.ro

Complace, a face pe voia cuiva spre a'ĭ plăcea.
Complect, Deplin; bal public.
Complement, Adaos la altceva.
Complementariŭ, Care servă de a fi adăogat.
Complex, Mulțime; compus, amestecat.
Complexiune, Constituția corpului.
Complicat, Incurcat.
Complice, Părtaș la o fapta rea.
Complicitate, Impărtășire la o faptă rea savârșită de altul.
Compliment, Vorle frumóse, îndatoritóre saŭ plăcute cu carĭ căutăm a ne areta stima către cineva; mic discurs în versurĭ sau în prosă; salutare.
Complot, Urzire tainică a mai multor ómenĭ spre a face ceva (mai cu séma spre a resturna un guvern, a omorî pe un împerat, etc.).
Compositie, Compunere, alcatuire; lucrare literara, musicală, etc.
Compositor, Compuitor; cel ce face piese musicale.
Compot, Mâncare de fructe fierte cu zahăr.
Compresă, Fașie de pânză udată în apa rece și apoĭ stórsă și cu care se légă un bolnav la o parte a corpului.
Compresiune, Apăsare, îndesare.
Comprimat, Indesat; strâns tare; tescuit.
Compromis, Invoiéla; a fi *compromis*, a fi amestecat într'o afacere neplacută.
Compt, Cont, Socotélă; *compt eclesiastic*, socotéla bisericéscă.

www.dacoromanica.ro

Comptabil, Contabil, Grămătic. ţiitor de condicĭ, scriitor care ţine socotelile.

Comptabilitate, Tóte condicile şi socotelile unuĭ stabiliment financiar, comercial, administrativ, etc.; ţinere de registre.

Comptoir, Contoar, cancelarie.

Comuabil, Care póte fi schimbat.

Comun, Pentru toţi; de rând.

Comună, Obştea locuitorilor unuĭ oraş, sat, cătun. Oraşul, satul, cătunul însuşi; *comună rurală*, sat; *comună urbana*, oraş.

Comuna din Paris, Comitet revoluţionar constituit în 1791 şi căđut în 1794;—mişcare insurecţională care, în 1871, dete oraşul Paris în mâinile anarchiştilor pentru vre-o treĭ lunĭ.

Comunicare, Împărtăşire; încunoscinţare

Communicat, Insciinţare publicată de guvern în *Monitorul oficial* şi adresata unuĭ ciar pentru a rectifica o scire falşă.

Comunism, Sistem politic consistând în desfiinţarea proprietăţeĭ individuale şi predarea avereĭ sociale Statului.

Comunist, Cel ce vrea *comunismul*.

Comutare, Schimbarea uneĭ pedepse în alta maĭ uşóră.

Concatenaţiune, Inlănţuire. [înăuntru.

Concav, Scobit, găvănat, adâucit şi rotund

Concentrare, Adunare la un loc.

Concentric, Cu acelaşĭ centru.

Concepere, Concepţie, Zămislire; pricepere.

Concept, Ciornă; planul uneĭ lucrărĭ.

www.dacoromanica.ro

Concert, Adunare de musicanți carĭ cântă împreună; unire, bună înțelegere.

Concertant, Cel ce cânta la concert.

Concertare, Chibzuire.

Concertist, Concertaut, musicant.

Concesie, Lucru lasat altuia; hatîr.

Concesionar, Cel ce a căpatat o concesie.

Concherant, Cuceritor.

Conchistă, Cucerire.

Concierge, Portar.

Conciergerie, Numele uneĭ închisorĭ din Paris.

Conciliabul, Adunare de preoțĭ convocată în mod neregulat; întrunire tainică.

Cociliant, Conciliator, Impaciuitor.

Conciliare, Impăcare, împaciuire.

Conciliŭ, Sinod, sobor, adunare de episcopĭ.

Concis, Scurt și coprinḑetor.

Conclav, Adunare de cardinalĭ pentru a alege un papă.

Concluant, Conchiḑĕtor, care dovedesce în mod vĕdit, sigur.

Conclusie, Incheierea uneĭ afacerĭ saŭ a unuĭ discurs.

Concordanță, Potrivélă. *Concordanța Bibliei,* carte ce coprinde tóte cuvintele din Biblie și arată locurile unde ele se află.

Concordat, Iuvoiélă.

Concordie, Bună înțelegere, unire.

Concret, Ceva care se póte vedea și pipăi.

Concubină, Țiitóre, femeiă care locuesce cu un bărbat fără a fi cununată cu el.

www.dacoromanica.ro

Concurență, Intrecere între mai mulți spre a face mai bine, saŭ a vinde mai eftin și mai mult, etc.

Concurs, Incercare la care se supun școlarii, studenții, meseriașii, pentru a se vedea cine scie mai bine; sprijin, ajutor.

Concupiscență, Lăcomie trupéscă, preacurvie.

Condamnabil, Vrednic de osândit, reu.

Condamnare, Condamnație, Osândă.

Condensare, Indesare; tescuire.

Condescendență, Bună voința unui superior către un inferior.

Condiscipol, Conșcolar.

Conditio sine qua non, Condiție fără de care nu se póte face nimic.

Condoleanță, Plângere împreună cu cel ce suferă de o nenorocire.

Condor, Un fel de vultur american.

Condottiere, Soldat italian care 'și vindea serviciile la cine da mai mult.

Conduită, Purtare.

Confect, Cofeturi, zaharicale.

Confecționare, a face, a găti.

Confecțiune, Lucru gata, precum haine, etc.

Confederație, Unire a mai multor State sub acelaș guvern politic, însă cu guverne interióre deosebite; legătură făcută între mai multe puteri saŭ State prin tractat pentru un interes comun al lor.

Conferință, Convorbire despre ceva însemnat; adunare în care se discută despre lucruri însemnate.

www.dacoromanica.ro

Conferire, a da cuiva (o funcţie, decoraţie, etc.).

Confesare, a mărturisi, a se spovedi.

Confesional, Chilia în care şéde duhovnicul când îĭ se spovedesce cineva. Ceva care aparţine de *confesie.*

Confesie, Confesiune, Mărturisire, spovedanie; credinţa, religia.

Confesor, Duhovnic, spoveditor.

Confiare, Confidare, a încredinţa.

Confident, Om de încredere.

Confient, Încredetor.

Confienţă, Încredere.

Configuraţie, Forma exterióră a unuĭ corp.

Confine, Margine; graniţă.

Confirmare, Întărire, adeverire.

Confiscare, Pedepsirea cuiva prin luarea unuĭ lucru al seu de către Stat.

Confiserie, Cofetărie.

Conflagraţie, Framêntare, fierbere, încurcătură fórte mare.

Conflict, Ciocnire; neînţelegere, cértă.

Confluent, Loc unde se împreună două rîurĭ.

Conform, Potrivit după, tocmaĭ.

Conformare, a face întocmaĭ, după cum s'a cerut. *In conformitate,* potrivit cu.

Confort, Bună stare, îndestulare.

Confortabil, Înlesnitor şi plăcut; locuinţă *confortabilă,* care are tóte încăperile şi mobilele ce se póte dori peste cele absolut trebuincióse.

www.dacoromanica.ro

Confraternitate, Infrăţire.

Confrerie, Frăţenie, unire cu scop de bine facere.

Confruntare, a pune faţă în faţă.

Confusie, Incurcătură, zăpăcélă.

Congediare, a da drumul cuiva.

Congediŭ, Voe ce se dă cuiva de a lipsi.

Congener, De acelaş fel.

Congestie, Aprindere, grămădirea sângeluĭ.

Conglomerare, Conglomerat, Ingrămadire.

Congratulare, Felicitare, urare.

Congregaţie, Societate religiósă,

Congres, Adunare de ambasadorĭ saŭ de plenipotenţiarĭ specialĭ; adunare de ómenĭ însemnaţĭ pentru a hotărî ceva.

Conhe, Cójă.

Conhil, Scoică.

Conivenţă, Invoire între maĭ mulţĭ cu scop rĕŭ.

Conjectură, Părere, chibzuire.

Conjugal, De căs: torie.

Conjucţie, Unire, împreunare.

Conjurare, Conjuraţie, Urzire rea; a face complot; a goni diavolii; a ruga cu stăruinţă pe cineva.

Consacrare, Consfinţire, închinare.

Consanguin, Consângén, rudă de aprópe.

Conscripţie, Inscriere pentru armată, recrutare.

Conscris, Recrutat; chemat.

Consecinte, Consecvent, Următor totdéuna astfel; neschimbator.

www.dacoromanica.ro

Consecinţă, Urmare; conformitate.
Consecuent, Consecvent, Consecinte.
Consecutiv, Pe rând; una după alta; mereŭ.
Consemnare, Consemnaţie, Veḑi *Consignare.*
Conservare, Pastrare.
Conservator, Păstrător; în politică, om care nu voesce reforme; şcólă publică de musica.
Considerabil, Insemnat, care merita să fie uat în sémă; mare.
Considerare, Privire, băgare de sémă, a avea în vedere.
Consideraţie, Luare în sémă, stimă.
Consign, Ordin dat uneĭ santinele.
Consignare, A depune ceva în mâinile cuiva spre a se da apoĭ cuĭ se va hotarî; a strânge pe soldaţĭ la casarmă; oprélă.
Consignatar, Cel ce face o consignaţie, adică depune ceva.
Consiliar, Consilier, Sfetnic, povăţuitor; membru la curte.
Consiliŭ, Povaţă, sfat; adunare.
Consistă, Constă, adică este alcătuit, format.
Consistenţă, Compunere, alcătuire; vîrtoşie, îngroşare, întărire.
Consistoriŭ, Sfat preoţesc, adunare religiósă.
Consolare, Consolaţie, Mângâere.
Consolidare, Intărire, temeinică aşeḑare.
Consonanţă, Unire a două sunete plăcute.
Consorţiŭ, Tovărăşie.
Conspect, Privire, ochire.
Conspirator, Cel ce se unesce cu alţiĭ pen-

www.dacoromanica.ro

tru a lucra în secret la răsturnarea guvernului, la detronarea suveranului, etc.

Constanță, Statornicie.

Constatare, Încredințare despre adevĕr.

Consternare, Încremenire, turburare.

Constipație, Astupare, neieșire afară.

Constituantă, (Adunare) care a făcut constituția.

Constituire, Alcătuire, facere, compunere.

Constituție, Alcatuirea unuĭ corp; legea fundamentala pe care sunt întemeiate tóte legile Statuluĭ și care hotaresce forma guvernuluĭ cum și drepturile politice ale cetățenilor.

Constrângere, Silire, forțare.

Construcție, Cladire, zidire.

Consubstanțial, Care este dintr'o singură și aceeaș substanță.

Consul, Presidentul republicel în vechime; aḑi agent diplomatic trimis spre a protege în streinatate pe supușiĭ țĕreĭ sale.

Consulat, Cancelaria consululuĭ.

Consult, Sfat între maĭ mulțĭ medicĭ într'un cas grav.

Consultație, Sfătuire, povățuire.

Consultativ, Fără drept de a lua parte la lucrărĭ într'o adunare, ci numaĭ a da deslușirĭ la cas de trebuință.

Consumare, Isprăvire; înghițire; nimicire.

Consumație, Lucru consumat; fie-care fel de mâncare saŭ beutură ce se ia într'un birt, cafenea, etc. se numesce *Consumație*

www.dacoromanica.ro

Consumator, Care consumă; mușteriŭ.

Consumpție, Slăbire încetul cu încetul până la nimicire totală.

Contact, Atingere; relațiune, legătură.

Contagios, Molipsitor, lipicios.

Contagiune, Molime, bólă molipsitóre.

Conte (*Comite*), Titlu de nobleță.

Contemplare, Contemplație, a privi cu iubire și admirare.

Contestare, Contestație, Tăgăduire, a nu recunósce.

Context, Sensul ce reiese dintr'un text.

Contextură, Legatură, unitate.

Contiguitate, Atingere a două lucruri între ele.

Contimporan, Din acelaș timp.

Continent, Pământ care nu e înconjurat de mare din tóte părțile; țară *continentală*, care nu este insulă.

Continență, Reținere; înfrănare; cuprindere.

Contingent, Parte saŭ număr ce trebue să se dea în mod periodic.

Continuare, Continuație, Urmare înainte.

Continuitate, Urmare saŭ legătură neîntrerupta.

Continuŭ, Neîntrerupt.

Contondent, Care lovesce fără a tăia.

Contorsiune, Intorsătură, strâmbătură.

Contra, In potrivă; **din contra**, din potrivă.

Contra-bas, Vióră mare care scóte sunete gróse; cântăreț cu voce grósă.

www.dacoromanica.ro

Contractant, Cel ce face un *contract*, o învoială cu altcineva.

Contradant, Dans, joc în care persónele se aséḑă unele în faţa altora.

Contradicţie, Contraḑicere; a spune într'un fel şi apoĭ în alt-fel.

Contradictoriŭ (în mod), După ce s'a ascultat şi pe unul şi pe altul.

Contrafacţie, Contrafacere, a face fără drept ceva făcut înainte de altul; a imita.

Contralta, Cântăréţa cu voce grósă.

Contrariare, a face din potrivă; tachinare, şicanare.

Contrarietate, Impotrivire, piedică; greutate; suferinţă, restriște.

Contrapunct, Arta de a compune musica.

Contrast, Deosebire mare ca aceea între alb şi negru, lumină şi întunerec, bun şi rĕŭ, frumos şi urât, trist şi vesel, etc.

Contravenient, Cel ce calcă un ordin, o lege, etc.

Contravenţie, Călcarea unuĭ ordin, contract, tratat, a uneĭ legĭ, etc.

Contribuabil, Care plătesce bir.

Controversă, Neînţelegere asupra uneĭ ideĭ.

Contumace, (Condamnat) în lipsă.

Contur, Linia mărginașă.

Contusie, Sdrelitură, lovitură uşóră.

Convalescenţă, Starea în care se află un bolnav când începe a se însănătoşi.

Convenienţă, Cuviinţă.

Conventional, Care resultă dintr'o *convenţie*

www.dacoromanica.ro

(învoială) saŭ dintr'un obiceiŭ, iar nu este ceva statornicit de natură saŭ de legĭ.

Convergent, Linii îndreptate spre acelaș punct.

Conversație, Convorbire.

Conversie, Convertire, Prefacere, schimbare, trecere în alta parte, botezare în altă credință.

Convex, Rotund și umflat.

Convicție, Convingere, Incredințare adâncă, petrundere despre adever.

Convins, Incredințat, pĕtruns fórte adânc că așa este.

Conviv, Mosafir la masa, conmesén.

Convocare, Chemare la adunare.

Convoiŭ, Alaiu, toțĭ câțĭ însoțesc pe un mort, etc.; trasurĭ multe mergênd împreună, ómenĭ mulțĭ dușĭ împreună undeva.

Convulsie, Cutremurare, tremurătură puternică.

Cooperare, Cooperațiune, Lucrare împreună.

Cooperator, Care lucréză împreună cu alțiĭ la acelaș lucru.

Coordinație, Coordonare, Potrivire, așezare; regulare.

Copios, Imbelșugat, bogat.

Copulare, Copulație, Impreunare între bărbat și femee.

Coralin, Ca mărgénul.

Coraliŭ, Mărgén.

Coram populo, In fața poporuluĭ, în fața publiculuĭ

Cord, Inimă.

www.dacoromanica.ro

Córdă, Strună.

Cordial, Din inimă, călduros, cu dragoste ; medicament care întăresce.

Cordialitate, Dragoste, căldură sufletéscă.

Cordon, Sfóra, șnur; panglică; *cordon militar*, soldații cari înconjóră un loc pentru a'l păzi.

Cordonier, Cismar, pantofar.

Corect, Fara greșelĭ.

Corectare, Indreptare. *Tribunal corecțional*, care judeca și pedepsesce delictele.

Corectură, Indreptarea greșelilor; în tipografie se numesce așa proba materieĭ culese, datĭ spre a se îndrepta greșelile de către *corector* sau autor înainte de a se tipări.

Corelație, Legatură între doua lucrurĭ.

Coreligionar, Care este de aceeaș lege.

Coriac, Tare ca pielea.

Corifeŭ, Om fórte însemnat (prin talent, sciință, etc.)

Corigibil, Care se póte îndrepta.

Coroborare, Intarire prin încă ceva.

Corolă, Partea flóreĭ care învelesce organele generației.

Corolariŭ, Consecința ce decurge dintr'o propositie demonstrată ; ceva care întăresce și maĭ mult un raționament.

Coroner, Judecător de instrucție engles.

Corosiv, Care róde, mănâncă ; mușcător.

Corp, Trup ; or-ce lucru sau ființa materială care există pentru sine, formând un tot deosebit și individual, precum un om, o piétră,

www.dacoromanica.ro

un munte, o bucată de fier, etc. ; adunare de mai mulți inși de aceeaș clasă, precum: *corp militar*, mai multe regimente sau divisiuni la un loc, *corp diplomatic*, toți diplomații cari se află într'un oraș, etc. *Corp legiuitor*, Camera, Senatul.

Corporal, Trupesc.

Corporație, Intrunire în societate, în starostie a tutulor persónelor cari aŭ aceaș meserie, precum *corporația cismarilor*, *tâmplarilor* etc.

Corpolență, Corpulență, Grosime ; *om corpulent*, gras.

Corpuscul, Corp fórte mic, trupușor.

Corpus delicti, Corpul delictului, adică instrumentul cu care s'a săvêrșit crima, lucrul ce probézĕ comiterea crimei, etc.

Corpus juris, Colecția legilor romane făcute de impĕratul Justinian (529-533 după Chr.).

Correggio, Renumit pictor italian.

Corsagiŭ, Talia saŭ bustul de la umerĭ până la șolduri; partea veștmîntuluĭ femeesc, care acoperă pieptul.

Corsar, Hoț saŭ tâlhar de mare.

Corset, Veștmînt de desubt cu care femeile își strâng pieptul și talia spre a arĕta mai subțirĭ.

Cortegiŭ, (vedĭ *Convoiŭ*).

Cortesĭ, Adunarea națională (Cameră și Senat) în Spania și Portugalia.

Cortină, Perdea pe scena unuĭ teatru.

www.dacoromanica.ro

Corvetă, Navă, corabie de rĕsboiŭ.

Corumpere, Corupere, Corupţie, Stricare a moravurilor, putrediciune morală; *om corupt,* stricat, prăpădit, mârşav.

Cosmetic, Pomadă cu care se unge pĕrul etc.

Cosmogonie, Sciinţa despre formarea universuluĭ.

Cosmografie, Descrierea universuluĭ.

Cosmolog, Care se ocupă cu studiul natureĭ, al universuluĭ.

Cosmopolit, Cetaţén universal, care nu vrea să aibă patrie.

Coterie, Gaşcă, cétă, bandă.

Cotilion, Danţ cu figurĭ variate cu care se termina un bal.

Cotisare, Cotisaţie, Plata uneĭ sume egale de câtre maĭ mulţĭ inşĭ pentru acoperirea unor cheltuelĭ făcute pentru toţĭ.

Cotletă, Costiţă (de vacă, de porc, etc.).

Crampe, Cărceĭ.

Craniŭ, Hărcă.

Crater, Gura prin care un vulcan aruncă lava.

Cravată, Legatură de gât.

Creanţă, Inscris de datorie; însăşĭ suma ce datoresce cine-va.

Creanţier, Creditor.

Creatură, Făptură, fiinţă.

Credit, Incredere de care se bucură cine-va. In contabilitate însemnéza: are să ia. *Credit funciar,* Societate care împrumută banĭ pe hipotecă. *Credit mobiliar,* Societate de bancă ce întrebuinţéză capitalurĭ în speculaţiunĭ diverse.

www.dacoromanica.ro

Creditor, Cel ce are să ia o datorie.

Credul, Lesne-creḍĕtor.

Cremă, Caimac; un fel de smântână din gălbuș de ou și zahar.

Crême, Culóre albă-gălbuie.

Creol, Europén de origine născut în Mexico, Antile sau America de Sud.

Creosot, Lichid f. iute intreb. la dur. de dinți.

Crep, Crepă, Stofă subțire négră pentru marame, etc.

Crepitație, Scârțaitura.

Crepusculă, Amurgul sereĭ.

Crescendo, Să se ridice sunetul voceĭ saŭ al instrumentuluĭ.

Cretă, Tibișir

Cretinism, Idiotism.

Criptă, Grópă, ascunḍĕtóre; mormînt.

Criptogam, Plantă cu org. genitale nevĕḍute.

Criptografie, Scriere secretă.

Criteriŭ, Semn după care se póte cunósce adeverul.

Critic, Cel ce critică; strâmtorat, primejdios.

Critică, Judecată ce se dă favorabil orĭ nu, asupra uneĭ opere literare, artistice etc. Orĭce cercetare sciințifică spre a se stabili adevĕrul.

Croquis, Crochiu, schița f. scurtă și repede.

Croșetă, Iglița, cârligel.

Cruciadă, Cruciată, Expediție creștină făcută în evul meḍiu contra necredincioșilor; luptă crudă.

Crucifer, Care pórtă cruce.

www.dacoromanica.ro

Crucificare, Răstignire pe cruce.

Crustacee, Clasa arimalelor carĭ aŭ corpul acoperit cu o cójă, precum racĭĭ etc.

Cuadrat, Pătrat. —

Cuadratură, Pătrătură.

Cuadrilater, Cu patru laturĭ.

Cuadruman, Animal cu patru mâinĭ, maimuță.

Cuadruped, Animal cu patru picióre,

Cuadruplu, Impătrit.

Cualitate, Calitate, însușire, soiu.

Cuantitate, Cantitate, cătățime.

Cuart, Sfert.

Cuartier, Locuință; mahala, uliță. *Cuartier general,* Locul unde se află Marele Stat-Major în timp de resboiŭ.

Cuatern, Patru numere eșite de odată la sorțĭ, la o lotarie, etc.

Cub, Corp solid cu șase fețe pătrate si egale; numer format prin ridicarea unuĭ alt numer la a treia putere.

Cuintuplu, Incincit.

Cuirasă, Chirasă.

Culi, Chines tocmit a lucra la o colonie.

Culinar, Ce ține de bucătărie, de gatirea bucatelor.

Culisă, Laturile sceneĭ unuĭ teatru; loc în afară din parchetul agenților de schimb la bursă; speculanțiĭ carĭ fac operațiunĭ de bursă fără mijlocirea agenților de schimb și carĭ se numesc *culisierĭ.*

Culminant, Cel maĭ înalt (punct, loc).

www.dacoromanica.ro

Culoar, Sală care dă în mai multe odăi.

Culpă, Vină.

Culpabilitate, Vinovăție.

Cult, Religie, închinare la Dumnezeŭ; *om cult,* deștept și învĕțat.

Cultivare, a lucra, a îngriji pămêntul spre a 'l face maĭ roditor; a desvolta mintea cuiva învĕțându'l; *a cultiva cunoscința cuiva,* a sta cu el în legătură de prietenie.

Cultivator, Care cultivă ; lucrător țĕran.

Cultură, Munca pămêntuluĭ care'l face maĭ roditor; silință la învĕțătură; învĕțătură și deșteptăciune.

Cumul, Cumulare, Strângere la un loc; ocupare de maĭ multe funcții de catre un singur și acelaș om.

Cupiditate, Lăcomie, sgârcenie.

Cupidon, Amor, ḑeul amoruluĭ.

Cupolă, Boltă cu turn.

Cură, Căutare, îngrijire a uneĭ bóle.

Curativ, Care vindeca; tămăduitor.

Curatelă, Epitropie.

Curator, Ingrijitor, efor, epitrop.

Curbă, Linie încovoiată.

Curbură, Încovoitură.

Curent, Curgĕtor; puhoiŭ.

Currente calamo, In fuga condeiuluĭ.

Curriculum vitæ, Chipul de a trăi al cuiva, purtarea sa.

Curtesan, Curtén; lingusitor.

Curtesană, Femeiă necinstită.

www.dacoromanica.ro

Curul, (*Scaunul curul*) Fotoliul pe care ședeaŭ mariĭ demnitarĭ la Romanĭ; cum s'ar ḑice acum fotoliul președințial.

Custode, Păzitor, îngrijitor.

Cutaneŭ, Privitor la piele

Cuvetă, Lighian; șghéb; capac de césornic.

Cyclu, Period, serie, rând, șir.

Cyclop, Numele unor uriașĭ fabuloșĭ carĭ aveaŭ numaĭ un ochiŭ rotund în mijlocul capuluĭ; om uriaș, voinic.

Cystită, Inflamația beșiceĭ.

Cythera, Insulă în Grecia antică în care se afla templul renumit ridicat în onórea Venereĭ; poreclă a ḑeițeĭ Venera (Venus).

Czar, Țar, împărat al Rusieĭ.

Czarowitz, Țarovicĭ, fiul împĕratuluĭ Rusieĭ, moștenitorul corónеĭ.

D.

D, 500 în numerația romană.

Da capo! Să se repete de la început!

Dactil, Vers de treĭ silabe, din carĭ cea d'întâĭ lungă și cele-l'alte scurte.

Dactilioteca, Colecție de inele antice.

Dactilologie, Vorbirea prin semne cu degete.

Dactilonomie, Socotéla pe degete.

Dagherotipia, Daguerreotypia, Fotografia.

Damasc, Stofă înflorita fabricată în orient.

Damnare, Damnațiune, Osândă; blestem.

Daună, Pagubă.

www.dacoromanica.ro

Daune-interese, Despăgubire.

Debandare, Eșire din linie a soldaților.

Debarcader, Locul, podul pe care se dau jos pasagerii unei corabii.

Debarcare, a se da jos dintr'un vas de apă pe uscat.

Debarasare, Desbărare; desfacare, scăpare.

Debere, a trebui, a datora.

Debet, sau **Debit,** Datoresce; suma vêndărei facută de un negutător. alișveriș; pravălie în care se vinde tutun, etc.

Debilitate, Slabiciune, neputință.

Debitant, Vêndetor cu marunțișul.

Debitor, Datornic, cel ce datorézá cuiva.

Debordare, Reversare, trecere peste marginĭ.

Deboşare, Desfrânare.

Debursare, a da din punga bani, a plăti.

Debuşeŭ, Loc sau piéță de desfacere într'o țară streină pentru marfurĭ indigene. Spre exemplu portul Marsilia este un *debuşeŭ* pentru grânele românescĭ.

Debut, Inceput ce 'l face omul în cariera sa.

Decadă, Timp de dece dile.

Decadență, Scădere, scăpătare.

Decagon, Figură geometrică avênd 10 unghiurĭ și 10 laturĭ.

Decagram, 10 grame.

Decalcare, a scóte isvodul unuĭ desemn după ce a fost scos cu creionul pe hârtie transparentă.

Decalitru, Măsură metrică de 10 litri.

www.dacoromanica.ro

Decalog, Cele Ḑece Poruncĭ.

Décameron, Carte de poveşti a luĭ Boccaccio. renumit autor italian.

Decan, Cel maĭ mare saŭ maĭ vechiŭ.

Decapitare, Taierea, retezirea capuluĭ.

Decastil, Clădire cu 10 colóne înaintea eĭ.

Decedat, Incetat din viéţă.

Decemvir, Consiliu de ḑece inşĭ. In secolul al 5-lea înainte de Christ, ceĭ 10 magistraţĭ carĭ au făcut legile republiceĭ romane.

Decenal, Care ţine 10 anĭ.

Deceniŭ, 10 anı.

Decent, Cuviincios.

Decenţă, Buna cuviinţă.

Decepţie, Desamăgire; deşteptare dintr'o speranţă saŭ închipuire plăcuta dar falşă.

Decernare, Daruire, dare.

Deces, Mórte, încetare din viéţă.

Decide, Hotărăsce.

Decisiune, Hotărîre.

Decimare, Ḑeciuire, a omorî din ḑece unu; măcelarire.

Decimetru, a ḑecea parte dintr'un metru.

Decisiv, Hotărâtor.

Decisteriŭ, a ḑecea parte dintr'un steriŭ.

Declamaţie, Citire sau vorbire cu voce tare, măsurată şi însoţită cu mişcărĭ frumóse.

Declin, Povărniş, coborîre, scăpatare, micşorare.

Decocţie, Medicament de plante fierte în apă.

Decoloraţie, Eşirea feţeĭ, spălăcire.

www.dacoromanica.ro

Deconcertare, Turburare, zăpăcire.

Deconfitură, Dărâmare, lovitura, sfărâmare.

Deconsiderare, Neluare în sémă, dispreţuire.

Decorare, Impodobire, înfrumuseţare.

Decoraţie, Imbrăcăminte frumósa cu podóbe a uneĭ case, a unuĭ tétru, etc; căvălărie de metal ce se dă cuiva de către un cap încoronat spre a'ĭ servi ca semn de distincţie.

Descreditare, Discreditare.

Decrepitaţie, Sfârîitură, pârâitură, scârţâitură.

Decret, Hotărâre dumnéscă.

Decuplare, Inḑecire.

Decuplu, Inḑecit.

Dedicaţie, Inchinare, omagiŭ.

Dedicere, Retragerea cuvintelor ce s'a ḑis.

Deḑucere, Deḑucţie, Scădere; a socoti, a'şĭ închipui după un lucru sciut cum trebue să fie lucrul nesciut.

De facto, In fapt; în adevĕr.

Defavorabil, Nefavorabil, nepriincios, care nu e bun sau bine-voitor.

Defavóre, Lipsă de bună-voinţă.

Defect, Defectuositate, Cusur, greşélă; lipsă; stingher.

Defendor, Părît, cel ce apĕră causa sa înaintea justiţieĭ.

Defensă, Apĕrare; oprélă, interḑicere, neîngăduinţă.

Defensor, Apĕrător

Deferire, a da (jurămînt, etc.).

www.dacoromanica.ro

Deferință, Stimă, considerație, respect.
Defiare, a nu avea încredere.
Deficit, Neajuns, lipsă.
Defigurare, Desfigurare, schimonosire.
Defilare, Trecere cu soldați înaintea cuiva.
Definire, Definiție, Deslușire în puține cuvinte despre natura unuĭ lucru, despre însemnarea unuĭ cuvînt, etc.
Definitiv, Hotărît, rĕmas așa odată pentru tot-d'auna.
Deflegmație, Distilare, despățirea uneĭ băuturĭ spirtóse de apa ce conține într'însa.
Deflorare, Ruperea flóreĭ, desvirginare, a strica fecioria uneĭ fete marĭ.
Defoliare, Defoliație, Căderea frunzelor.
Deformare, Schimbarea saŭ stricarea formeĭ.
Defunct, Mort, reposat, încetat din viéță.
Degagiare, Degajare, Desbărare, desfacere, scăpare de ceva; scótere din zălog; lamurire, limpedire.
Degenerare, Desgenerescență, Descrescere, scăpătare; stricare, prostire, prăpădire.
Deglutițiune, Inghițire.
Degradare, Injosire.
Degradant, Degradator, Injositor.
Degresagiŭ, Scóterea grăsimeĭ, a petelor.
Degrevare, Ușurare din sarcinĭ.
Degustare, Degustație, Gustare.
Deificare, Deificație, Asemĕnare cu Dumnedeŭ.
Deism, Credința în Dumnedeŭ, fără însă a

www.dacoromanica.ro

crede că existența bisericilor, a popilor, etc., este de trebuință

Dejectare, Dare afară, scótere.

Dejectie. Materie dată afară (din maţe, etc.,).

Dejucare, a face ca sa nu isbutéscă cineva.

Dejun, Mâncare de diminéță.

De jure, De drept; în puterea dreptuluĭ ș'a legeĭ.

Delăsare, Lăsare în stare de părăsire.

Delasament, Hârtie prin care se declară că se părasesce ceva; părăsire cu voia cuiva.

Delaţiune, Pîră.

Delator, Pîrîtor.

Delectare, Desfatare, plăcere mare.

Delegare, a trimite pe cine-va cu împuternicire ca să facă ceva în numele nostru; a însărcina.

Delegat, Om ales a representa pe cine-va.

Delegaţie, Insărcinare; maĭ mulţĭ inșĭ aleșĭ orĭ trimișĭ a face ceva în numele cuiva.

Deleter, Vătămător sănătățeĭ.

Deliberare, Deliberaţie, Chibzuire.

Delicat, Subţire, gingaș, fraged; plăcut.

Delicateță, Gingășie, frăgeḑime, faptă plăcută.

Delicios, Dulce; tare gustos, încântător.

Deliciŭ, Plăcere mare, desfatare, ceva desmierdător.

Delict, Fapt în contra legeĭ; crimă.

Delicuent, Care a făcut un fapt pedepsit de lege.

Delicuescenţă, Proprietatea ce aŭ unele cor-

www.dacoromanica.ro

purĭ de a absórbe umedéla aeruluĭ şi a se topi.

Delir, Aiurélă, smintélă.

Delimitare, Hotărnicire, însemnarea loculuĭ unde se află hotarul, graniţa.

Delirium tremens, Delir însoţit de frigurĭ; nebunie furiósa.

Deloial, Neleal, fără credinţă, nesincer.

Delogiare, Scótere din loc.

Delta, a patra literă din alfabetul grecesc (d); pământ la gura unuĭ fluviu şi care are o formă triunghiulară ca litera grecéscă Δ.

Deluviŭ, Diluviŭ, Potop.

Demagog, Cel ce voesce *demagogia.*

Demagogie, O democraţie prea din cale afară se numesce demagogie, adică. domnia norodului prost şi netrebnic peste ceĭ maĭ marĭ prin înţelepciune, bunătate şi avere.

Demarcare, Demarcaţie, Insemnarea uneĭ despărţiturĭ de loc, de graniţă, etc.

Demarş, Demers, pas facut pentru reuşirea uneĭ afacerĭ.

Demascare, a scóte, a rupe masca.

Dementă, Smintélă. nebunie.

Dementi, Desminţire.

Demeritare, a lipsi de merit.

Demi...., Jumetate....

Demisie, Demisionare, Lepădare saŭ retragere de la o funcţie.

Democrat, Cel ce vrea *democraţia.*

Democraţie, Domnia poporuluĭ prin el însuşĭ representat fiind prin deputaţĭ aleşĭ de

www.dacoromanica.ro

el și carĭ împreună cu capul Statuluĭ numesc orĭ susțin pe miniștriĭ, fac legĭ, controléză faptele guvernuluĭ, etc.

Demolire, Demoliție, Dărâmare.

Demonetisare, a declara o monetă ca lipsită de valóre.

Demonstrare, Demonstrație, Arĕtare, dovedire; manifestație.

Demontare, Desfacerea uneĭ mașinĭ în bucățĭ; mutare din loc, etc.

Demoralisare, a strica moravurile; desfrênare.

Denaturare, a schimba natura unuĭ lucru, adevĕrul unuĭ fapt, etc.

Denaturat, Stricat, nefiresc.

Denegare, Negare, tăgăduire.

Denigrare, Inegrire, ponegrire.

Denominație, Numire.

Denotare, Insemnare, arĕtare.

Dens, Des.

Densitate, Desime.

Denunțare, Arĕtare, însciințare; părîre.

Denunțător, Părîtor, spion.

Dentist, Doctor de dinți.

Dentiție, Ivirea dinților.

Dentură, Toțĭ dințiĭ așa cum sunt așeḑațĭ în gură.

Departament, Despărțitură, despărțire; district.

Dependent, Dependinte, Care atârnă de ceva saŭ de cineva.

www.dacoromanica.ro

Deperdiție, Pierdare, stricare, vătămare.
Depeșă, Scire trimisă grabnic.
Depinde, Atârnă de,..., este supus la...
Dopinge, Descrie, zugrăvesce.
Deplasare, Mutare din loc.
Deplorare, Deplângere, plângere.
Deplorabil, Vrednic de plâns.
Deportare, Surghiunire, gonire din țară.
Deposant, Depunĕtor, cel ce depune.
Deposit, Lucru depus, sumă depusă spre păstrare; magasie, pravălie în care se află *depusă* marfă.
Depositie, Depunere; mărturire.
Deposedare, Luarea averei.
Depravare, Desmățare, destrăbălare.
Depredație, Prădaciune, jaf, tâlhărie
Depresiune, Apăsare, scufundare, scădere.
Depreciare, Scăderea, micșorarea prețului.
Deprimare, Vedĭ *Depresiune*.
Depurativ, Care curăță sângele.
Deputație, Vedĭ *Delegație*.
Deraliare, Eșire din șine.
Derangiare, Stricarea rândurilor; turburare.
Derisiune, Bătae de joc.
Derisoriŭ, De rîs.
Derivare, Derivație, Tragere din ceva saŭ de la cineva.
Dermă, Piele.
Dermatosă, Bólă a pieleĭ.
Derogație, Schimbare la o lege, la un act, etc.
Desabusare, a arĕta cuiva că se înșélă.

www.dacoromanica.ro

Desacord, Neunire, neînțelegere, neînvoire.
Desagreabil, Displăcut, neplăcut.
Desagrement, Neplăcere. supĕrare.
Desaprobare, a nu aproba, neîngăduire.
Desarmare, a lua cuiva saŭ a depune armele.
Desastros, Nenorocit.
Desastru, Nenorocire publică fórte mare.
Desavantagios, Pagubitor, vătămător.
Desavuare, Tagăduire; a nu recunósce.
Descendent, Coborîtor, urmaș.
Descifrare, a citi cifre, note, etc.; a citi ceva care e rĕŭ scris și greŭ de citit.
Descindere, Coborîre, mergere la fața loculuĭ.
Descompositie, Desfacere, stricare.
Descriptiv, Care descrie, care arată deslușit.
Desdaunare, Despăgubire.
Desert, Pustie; mâncare ce se dă la urmă.
Desertor, Soldat fugit din armată.
Deservire, Servire, slujire.
Desesperat, Disperat, desnădejduit.
Desfigurare, Schimonosire, pocire.
Desgustare, Scărbire.
Desheritare, Desmoștenire.
Designare, Desemnare, arătare, însciințare.
Desilusie, Desamăgire.
Desilusionare, a pierde saŭ a face să se piérdă ilusia.
Desinfectare, Curățirea aeruluĭ saŭ unor lucrurĭ de miasme molipsitóre.
Desinteresare, a nu avea interes.
Desinteresat, Fără interes.

www.dacoromanica.ro

Desistare, Retragerea uneĭ cereri, renunțare.

Desmembrare, a despărți, a scóte membrele unuĭ corp; a desface, a strica.

Desolant, Intristător.

Desolat, Desnădăjduit, intristat; pustiit.

Desonorare, A necinsti, a face rușine; a viola orĭ a înșela o femee, o fată mare.

Desordine, Lipsă de ordine; zăpăceală, încurcătură.

Desorganisare, Desorganisație, Stricare; stricăciune, descompunere.

Despot, Impărat, rege saŭ prinț care are o putere nemărginită asupra poporuluĭ sĕŭ, precum împĕratul Rusieĭ, al Chineĭ, șahul Persieĭ, prințul Muntenegruluĭ, etc.; se dice la orĭ-ce om care 'șĭ întrebuințéză rĕŭ puterea.

Despotic, Ca un despot; crunt, nemilos.

Despotism, putere nemărginită și nemilósă; stare de lucrurĭ causată de un despot.

Destin, Sórte, menire, ursire.

Destinare, Menire, Hotărâre.

Destinatar, Acela pentru care este hotărât ceva, căruia 'ĭ se trimite ceva.

Destinator, Cel ce hotărăsce orĭ trimite ceva.

Destinație, Hotărîre, menire, scop; locul hotârât cătrĕ care merge cineva saŭ ceva.

Destituire, Destituțiune, Dare afară din slujbă.

Destituit, Dat afară.

Desunire, Neunire.

Desvoltare, Desfășurare, propășire, înaintare.

www.dacoromanica.ro

Detaliare, Amănunțire.
Detaliŭ, Amănunt.
Detenție, Reținere, proprélâ, arest.
Deteriorare, Stricare.
Determinare, Hotărîre anume.
Detestabil, Uricios, de nesuferit, scârbos.
Deținere, Ținere, păstrare.
Detonație, Detunătură, bubuitură.
Detractare, Vorbire de rĕŭ, clevetire.
Detractor, Mincinos, clevetitor.
Detriment, Pagubă.
Detronare, a da jos de pe tron, a goni pe un cap încoronat.
Deturnare, a apuca o cale greșită; a lua ceva pe nedrept, a fura.
Deus ex machina, Dumnedeŭ ivit fără veste, ca eșit dintr'o mașină.
Deutoronom, A cincea carte a luĭ Moise.
Devalisare, Despuiare, tâlhărie.
Devansare, Intrecere, a ajunge maĭ nainte.
Dovastare, Devastație, Pustiire prăpădire.
Deveioparej Desvoltare, desfășurare.
Devenire, a deveni, a se face.
Devergondagiŭ, Desfrânare, desmățare.
Deviare, Deviație, Abatere din drumul drept.
Devinare, Ghicire.
Devinator, Ghicitor.
Devis, Arĕtare amănunțită despre felul și costul uneĭ lucrărĭ ce este a se face.
Devisă, Lozincă, regulă ce o are cineva scrisă înaintea sa și după care se ține tot-

www.dacoromanica.ro

dé-una, s. e. cuvintele *Nihil sine Deo* (Nimic fără Dumneḑeŭ), carĭ se vĕd acum pe marca ţăreĭ Românescĭ, sunt *devisa* regeluĭ Carel I; *devisă* se numesce şi orĭ-ce poliţă primită ca bună între comercianţĭ.

Devorare, Inghiţire.

Devot, Tare evlavios.

Devotament, Credinţă plină de dragoste.

Devotat, Credincios şi voitor de bine.

Devoţiune, Evlavie.

Dexteritate, Dibăcie.

Diable, Diavol, drac.

Diabolic, Drăcesc.

Diademă, Coróna uneĭ Reginĭ.

Diafan, Străvĕḑĕtor, subţire, gingaş.

Diafragmă, Muşchiŭ lat şi subţire care desparte pieptul de pântece şi a căruĭ mişcare produce respiraţia.

Diagnosă, Felul şi numele bóleĭ.

Diagnostică, Sciinţa de a cunósce bólele, după semnele ce le deosebesce.

Diagonal, D'acurmezişu.

Dialect, Limbă deosebită ce o aŭ diferitele provinciĭ ale uneia şi aceleiaşĭ ţerĭ, precum *dialectul oltén*, *moldovén*, etc.

Dialectică, Arta frumóseĭ vorbirĭ şi a dreptеĭ cugetărĭ.

Dialog, Vorbire între douĕ persóne.

Diametru, Linie dréptă ce trece prin centru.

Diametral opus, Cu totul neasemenea, nepotrivit, deosebit, contrariŭ.

www.dacoromanica.ro

Diana, Deița vĕnătóreĭ și a pădurilor.

Diapason, Volumul tutulor sunetelor ce e în stare să scóță uu glas saŭ un instrument musical; mic instrument de oțel care fiind lovit scóte tot-déuna acelaș suuet și servă astfel musicanților a'și regula tonul voceĭ saŭ al instrumentuluĭ.

Diareĭ, Eșire afară mereŭ și subțire de tot.

Diatribă, Vorbe rĕutăcióse spuse saŭ scrise.

Dictando, Dictându-se.

Dictare, a spuue orĭ a porunci ce saŭ cum trebue să se facă orĭ să se scrĭă ceva.

Dictator, Stăpân care poruncește; om politic care are o putere mare într'un Stat.

Dictatură, Funcția, puterea *dictatoruluĭ*.

Dicționar, Carte în care se cuprind tóte cuvintele uneĭ limbĭ, sciințe sau arte, înșirate fiind după ordinea alfabetică și talmăcite cu deamănuntul după chipul cum sunt aședate și legate între ele și după înțelesul deosebit ce'l aŭ. Vedĭ *Vocabular*.

Dicțiune, Cuvîntare; chipul de alegere și de aședare a cuvintelor unuĭ discurs și modul rostireĭ luĭ.

Dicdactic, Privitor la învĕțătură.

Dies, Semn musical care arată că nota înaintea căreia este pus trebue ridicată cu o jumătate de ton.

Dietă, Cumpătare la mâncare; adunare națională. camera deputaților în țĕrĭ carĭ nu se bucură de o independență complectă.

www.dacoromanica.ro

Difamație, Defăimare, vorbire de reŭ.
Dificil, Anevoios.
Dificultate, Anevoință, greutate, împiedecare.
Diform, Pocit.
Diformitate, Pocitură.
Difus, Vorbăreț, limbut, încurcat.
Difusie, Respândire, risipire.
Difusiv, Care respândesce lumină.
Digerare, Digestie, Mistuire.
Digestiv, Care înlesnesce mistuirea.
Diguitate, Demnitate.
Dignitar, Demnitar.
Dignus est intrare in nostro docto corpore, Merită să'l priimim (sa intre) în învățata nóstră societate.
Digresiune, Abatere, depărtare de la lucrul de care este vorba,
Dilapidare, Delapidare, a fura.
Dilatare, Dilatație, Lățire, lărgire.
Dilect, Plăcut; iubit.
Dilemă, Alegere între două lucrurĭ neplăcute.
Dilettante, Cel ce exercită o artă numaĭ de placere iar nu fiind că este profesiunea luĭ.
Diligent, Silitor.
Diligență, Silință, sîrguință.
Diluviŭ, Deluviŭ, Potop.
Dimensie, Intindere, mărime.
Diminuare, Micșorare.
Diminutiv, Vorbă micșoritóre, precum *binișor, puținel, Gogu, Tache, Gheorghiță,* etc.

www.dacoromanica.ro

Dinamica, Sciința mișcăreĭ și puterilor ce o produc; studiul legilor mișcăreĭ.

Dinamie, Unitate cu care se măsóră forța trebuincióșă uneĭ mașinĭ, puterea unuĭ motor; acéstă unitate e de un metru cubic de apă (saŭ 1,000 kilograme) ridicat la un metru de înălțime.

Dinamită, Materie cu care se póte arunca în aeĭ și fărâma cetățĭ, stâncĭ, etc.

Dinast, Prințișor.

Dinastic, Ceva privitor la dinastie; partisan al dinastieĭ.

Dinasticism, Supunere dinastieĭ.

Dinastie, Urmare de prințĭ-domnitorĭ, de regĭ, împĕrațĭ, sultanĭ, etc. din acelaș ném.

Dintală, Literă ce se prenunță prin dințĭ, spre exemplu; *d, t,* etc.

Diocesă, Eparhie, partea de țară peste care se întinde puterea unuĭ episcop.

Dioramă, Panoramă.

Dirigent, Diregĕtor, cârmuitor, administrator.

Dirigere, Cârmuire, îndreptare, călĕuțire, administrare.

Discernare, Discernemênt, Deosebire prin alegere.

Disciplină, Strășnicie, asprimea regulamentară; *pedépsă disciplinară,* pedépsă ce se dă cuiva pentru că nu 'și-a împlinit strașnic datoria.

Discontinuare, Necontinuare, neurmare, întrerupere.

www.dacoromanica.ro

Disconto, Scompt, scont.

Discordanță, Neunire, nepotrivire, neînțelegere.

Discordie, Neunire, desbinare.

Discreditare, a strica creditul cuiva.

Discret, Tăcut, reținut; *om discret* e acela care nu se amestecă în tréba altuia, care scie să păzéscă un secret, care nu dă de rușine pe cineva printr'o vorbă saŭ o întrebare nepotrivită, etc.

Discreție, Tăcere, băgare de sémă, etc.

Discuție, Desbatere, chibzuire în gura mare.

Disecare, Disecație, Disecție, Spintecare.

Diseminare, Diseminație, Semănare, respândire, risipire.

Disensiune, Neunire, desbinare.

Disenterie, Bólă consistând în a avea urdinare cu dureri mari de pântece.

Disentiment, Deosebire în simțiri și vederi.

Disertare, a vorbi, a scri cu amănuntul despre o cestiune órecare.

Disertație, Discurs saŭ articol, broșură, etc. în care autorul se ocupă serios și amănunțit despre o cestiune órecare.

Disetă, Lipsă de ceva, chesat; secetă.

Disgrație, Urgisire; nenorocire.

Disgrațios, Urâcios, pocit, grețos.

Disident, Nesupus, nemulțumit.

Disidență, Nemulțumire, nesupunere.

Disilab, De două silabe.

Desimilar, Nu de acelaș fel.

www.dacoromanica.ro

Disimilitudine, Nesemuire, neasemĕnare.

Desimulare, Disimulaţie, ascundere, tăinuire; prefacere.

Disipare, Disipaţie, Risipire, risipă.

Disjuncţie, Desunire, despărţire, desbinare.

Dislocare, Dislocaţie, Eşire din loc; scrântire.

Disolubil, Care se póte disolva, topi.

Disoluţie, Disolvare, Topire, risipire; rupere; desfiinţare.

Disolvant, Care descompune, topeşte; stricător, nimicitor.

Disparitiune, Peire.

Dispendios, Scump.

Dispensă, Scutire.

Dispensabil, De care se póte lipsi saŭ scuti cineva.

Dispepsie, Bólă de stomach provenită din greutatea de a mistui.

Dispersare, Risipire.

Dispersiune, Risipă.

Disponent, Care dispune; în casele de bancă funcţionar-şef care conduce operaţiile de bursă, etc.

Disponibil, De care cineva póte să facă ce voesce; *funcţionar disponibil,* funcţionar rĕmas afară, căruia 'i s'a luat funcţia.

Disponibilitate, Starea în care se găsesce un funcţionar scos din slujbă.

Disposare, Aşeḑare, orânduire

Dispositie, Potrivélă, orâuduială hotărîre;

www.dacoromanica.ro

chipul cum e așeḑat ceva. *Dispoziție* însemnéză și înclinare, dorință voință, poftă, etc.

Disproporție, Nepotrivire.

Dispută, Ciorovoiélă, cértă, sfadă; neînvoire în privința uneĭ idei sciințifice, etc.

Distanță, Depărtare.

Distic, Poesióră numaĭ din două versurĭ.

Distilare, Destilație, Limpeḑire.

Distilator, Rachier.

Distilerie, Rachierie.

Ditinct, Deosebit, despărțit.

Distincție, Deosebire; cinste mare.

Distinctiv, Care deosebesce, care departe.

Distingere, Deosebire, însemnare.

Distins, Insemnat, deosebit, mare.

Distracție, Nebăgare de séma; petrecere.

Distragére, Nebăgător de sémă, cam zăpăcit.

Distribuire, Distribuție, Impărțire.

Distrucție, Distrugere, Sfărămare, prăpădire.

Distrus, Sfărămat, dărămat, prapadit.

Ditiramb, Poesie veselă și încântătóre.

Dito, ditto, detto, Cum s'a ḑis, asemenea, tot așa

D. J. U; doctor juris utriusque, Doctor în drept.

Diurnă, Sumă primită pe lângă léfă.

Diurnal, Jurnal.

Diurnu, Ḑilnic.

Diva, Artistă mare și renumită.

Divagare, Divagație, Rătacire, depărtare.

Divergent, Deosebit, alt-fel.

Divergență, Deosebire de părerĭ.

www.dacoromanica.ro

Divers, Diferit.

Diverse, Felurimĭ.

Diversitate, Deosebire, nepotrivire.

Divertisment, divertimento, Petrecere; bucată de musică uşóră.

Divide et impera, Desbină şi stăpânesce, adica: Prin neunire póte fi subjugat şi stăpânit un popor, etc.

Dividendă, Căştig ce trebue împărţit.

Divin, Dumneḑeesc.

Divinitate, Ḑeitate, Dumneḑeire.

Divisare, Împărţire.

Divisibilitate, Putinţa de a fi împărţit.

Divorciŭ, Divorţ, Despărţenie.

Divulgare, a da în vilag, a descoperi a face cunoscut, a publica ceva.

Dixi, Am ḑis, am sfârşit (discursul).

Docent, Profesor la universitate.

Docil, Supus, ascultător.

Docilitate, Supunere, blândeţe.

Doc, Dok, Basin pentru corăbiĭ; magasie.

Doctorand, Student aprópe a se face doctor.

Doctorat, Gradul saŭ titlul de doctor.

Doctrină, Învĕţătură, sciinţă.

Doctrinar, Om politic care se ţine numaĭ după principiĭ teoretice, fără să'ĭ pese dacă în practică ideile luĭ sunt bune.

Document, Hărtie, scriere, act, hrisov, sinet.

Dodecaedru, Corp solid regulat avênd o suprafaţa formată de 12 pentagóne regulate egale.

Dodecagon, Figură rectiliniă cu 12 laturĭ.

Doge, Duce, mare căpitan, prinţ.

www.dacoromanica.ro

Dogmă, Principiŭ, articol de credinţă.

Dogmatic, Ceva privitor la dogmă; om care ţine la dogme.

Dogmatism, Credinţă în dogme, în învĕţăturĭ moştenite.

Dol, Dolus, Inşelăciune; pagubă.

Dolar, Monedă americană de 5 fr. 42 $^1/_2$ cent.

Dolce, Binişor, încet şi cu dulceţă.

Dolce far niente (Il), Dulcea trândăvie; sânta lene.

Doleanţă, Tânguire, plângere; jalbă.

Dolent, Tânguitor, trist, mâhnit.

Dom, Domn; biserică mare: se ḑice şi *Domă.*

Domenial, Ce este privitor la domeniul Statuluĭ.

Domeniŭ, Loc, moşie, avere.

Domestic, Casnic; slugă.

Domesticire, a îmblânḑi, a face casnic.

Domiciliare. Locuire.

Domiciliŭ, Locuinţă.

Dominant, Care domnesce, care e maĭ mare.

Dominare, Dominaţie, Domnire, stăpânire.

Dominical, De duminică,

Dominican, Călugăr.

Domino, Haină lungă; un fél de joc cu tăbliţe micĭ de os numite pietre.

Domagiŭ, Pagubă.

Domptare, Imblânḑire, supunere, subjugare.

Don, Dar, dăruiélă; spaniolesce : Domn.

Donatar, Acela căruia s'a dăruit saŭ hărăḑit.

Donaţiune, Dar, dăruiélă, hărăḑire.

www.dacoromanica.ro

Donator, Dăruitor, hărăditor.

Donjon, Turlă.

Dormeză, Divan, sofa, canapea de dormit.

Dorsal, Ce ține de spinare.

Dorso, Dos.

Dosă, Dosis, Cătătime, parte, cantitate.

Dotă, Ḍestre.

Dotal, De ḍestre.

Dotare, Inḍestrare.

Do ut des, Daŭ pentru ca să daĭ, adică: Să maĭ lăsăm din pretenţiĭ şi unul şi altul.

Draconian, Strașnic, fórte aspru.

Dragoman, Tălmaciŭ, traducĕtor.

Dragon, Balaur; soldat din cavalerie; ciucure de sabie.

Drahmă, Monedă grecéscă în valóre de 1 fr.

Dramaturg, Autor de drame, compositor de piese teatrale.

Draperie, Perdele; podóbe de stofă,

Dresare, a învĕţa animale.

Droghe, Materiĭ ce servă la facerea medicamentelor.

Droghist, Vînḍĕtor de droghe.

Dromaderă, Cămilă care are numaĭ o cocóșă.

Druid, Druidesă, Preot, preotésă la popórele din vechime Celţĭ şi Galĭ, din carĭ popóre se trag Francesiĭ.

Dualism, Sistem filosofic care admite douĕ principiĭ: materia şi spiritul; sistem politic care admite existenţa a douĕ State independente unui de altul, însă unite prin faptul

www.dacoromanica.ro

că în capul lor se află un singur suveran: așa Austria și Ungaria sunt o monarhiă *dualistă*, fiind ca amêndouă aceste State aŭ un singur împĕrat.

Dubios, Dubitativ, Indoios.

Dubiŭ, Indoiéla.

Dublon, Monedă de aur spaniolă în valóre de 20 fr. 38 c., saŭ 40 fr. 76 c., sau 81 fr. 52 c.

Dublu, Îndoit.

Ducat, Galben, (monedă de aur în valóre de 11 lei 75 bani); țară saŭ ținut al caruĭ suveran pórta titlul de *duce*

Duce, Ducă, mare prinț.

Duel, Lupta între doui.

Duenna, Doica sau guvernantă

Duet, Duetto, Duo, Cântec pentru douĕ voci.

Dulcinea, Drăguța, iubita, ibovnica.

Duodenum, Partea întâia a mațelor subțirĭ.

Dupl.că, Respuns la replică.

Duplicata, Act facut în două exemplare.

Duplicitate, Rea credința; caracterul omuluĭ lingușitor, despre care se dice că e „taler cu doue fețe".

Dur, Aspru, tare.

Durabil, Trainic.

Dura lex sed lex, Legea e aspră, dar este lege și deci trebue respectata.

Durată, Timp cât ține cineva.

Duritate, Aspriime, tarie.

www.dacoromanica.ro

E.

Eagle, (ihgl), Monedă americ. de 10 dolarĭ.
Earl of.... (erl of), Conte de... (englez).
Eboș, Ciornă.
Eboșare, Inseilare.
Eben, Abanos.
Ebenist, Têmplar fin.
Ebulițiune, Fierbere, clocotire.
Ecarté, Un fel de joc de cărți.
Ecce homo, Iată omul! ia veḑĭ, ce de maĭ om! Tablou representând pe Christ încoronat cu spinĭ.
Echer, Dreptar.
Echipagiŭ, Trăsură frumósă; ómeniĭ de serviciu angajațĭ pe o corabie, precum mateloți, mașiniști, etc., afară de căpitan și oficerĭ.
Echipament, Lucrurile, hainele, sculel ,etc. cu carĭ se îmbracă un călețor, un călereț,etc.
Echitație, Arta călărieĭ.
Echipolent, De aceaș valóre.
Echilibru, Cumpănă, mĕsură, astêmpĕr, liniște.
Echitabil, Drept.
Echitate, Dreptate.
Echivalent, De aceeaș valóre.
Echivoc, Cu două înțelesurĭ.
Eclatant, Strălucit, sgomotos; isbucnitor.
Eclectic, Filosof care alege și primesce ideile cele maĭ bune.
Eclesiastul, O carte a regeluĭ Solomon în-

www.dacoromanica.ro

ţeleptul cuprinsă în vechiul testament şi numită în limba hebraică: *Kohelet.*

Eclesiastic, Bisericesc.

Ecleragiŭ, Luminare.

Eclipsă, Intunecare.

Economia politică, Sciinţa care tratèză despre interesele societăţeĭ, despre principiile privitóre la crescerea şi micşorarea avuţieĭ uneĭ ţĕrĭ.

Economist, Cel ce se ocupă cu Economia politica.

Edict, Decret.

Edificare, Zidire, clădire; înălţare, întărire a sufletuluĭ.

Edificiŭ, B'nea, cladire.

Edil, Membru al consiliuluĭ comunal.

Editare, Darea la lumină a uneĭ carţĭ, etc.

Editie, Tóte exemplarele unuĭ ţiar, uneĭ cărţĭ ce s'au tiparit odată; *ediţia I,* întâia tipăritură; *ediţia II,* a doua tipăritură (căcĭ s'aŭ desfăcut exemplarele din 1-a).

Editor, Cel ce tipăresce cartea unuĭ autor pe cheltuielile luĭ.

Editură, Darea la lumină şi proprietatea uneĭ cărţĭ, etc.

Educaţie, Crescere.

Efemer. Numaĭ de o dĭ.

Efemeride, Insemnărĭ ţilnice.

Efecte, Lucrurĭ.

Efectiv, Aflător în fiinţă.

Efectuare, Gătire.

www.dacoromanica.ro

Efervescență, Aprindere, fierbere, clocotire.
Eficace, Favorabil, bun, potrivit, priincios.
Efigie, Portret.
Eforie, Epitropie.
Eiracție, Spargere pentru a fura.
Efusiune, Versare, răsipire; arătare de dragoste
Egal, Drept, potrivit, de aceeaș mărime.
Egidă, Pavăză, scut; sprijin, aperare, ocrotire.
Egira, Létul mahometan, socotélă timpului care începe la 662 după Christos, când a fugit Mahomet la Meca.
Ego, Eu; *alter ego;* un al doilea eŭ, om de mare încredere, cum s'ar zice: „mâna dréptă".
Egoist, Om care se iubesce numai pe sine.
Ejaculare, Scurgere, țâșnire, eșire; slobodire.
Ejaculație, Materia ce ese, ce se slobozesce.
Elaborare, Lucrare, întocmire.
Elan, Avent.
Elastic, Care se întinde și se strânge iar.
Eldorado, Țara de aur, loc de plăcere.
Electiune, Alegere.
Elector, Alegetor.
Electoral, Privitor la alegere.
Electiv, Numit prin alegere.
Electricitate, Proprietate ce au unele corpuri, când sunt încalditе sau frecate, să atraga mai întâiu și sa respingă apoi corpurĭ ușóre, sa scoța scântei și sa sugudue sistemul nervos.
Electrisare, a produce într'un corp puterea electrica; a aprinde, a entusiasma.

www.dacoromanica.ro

Elegie. Poesie în care se cântă, durerea, mâhnirea; *elegiac*, duios, tânguitor, trist.

Element, Corp simplu, substanță nedescompusă și privită ca neputênd a fi descompusă, precum: aur, argint, mercur, pucióșă, oxigen, hidrogen, iod, etc. In vechime se numiau *cele patru elemente* aerul, focul, pământul și apa, ca unele despre carî se credea că compun tóte cele-l'alte corpurî; dar adî se scie că și aerul, focul, pământul și apa sunt compuse fie-care din deosebite elemente; precum aerul din oxigen, azot, etc., apa din hidrogen, oxigen, etc. *Elemente* se numesc și începuturile fundamentale, întâile notițe ale uneî sciințe saŭ arte. *A fi în elementul sĕŭ*, a fi la locul sĕu. *Principiĭ elementare*, notițe începĕtóre. *Putere elementară*, putere fórte mare, ca a trăsnetuluĭ, etc.

Elevatiune. Ridicare, înălțare.

Elevator, Macara cu aburî pentru descărcatul și încărcatul grânelor pe corăbiĭ, vagóne etc.

Elice, Rótă de la vapor în formă de șurup.

Eligibil, Care póte fi ales.

Eliminare, Scótere afară, dare afară.

Elirtrop, Flórea Sóreluĭ.

Eliseŭ, Raiŭ.

Elisiune, Lasare afară.

Elită, Tot ce este maĭ bun.

Elin, Grec, grecesc.

Elixir, Bĕutură tămăduitóre.

www.dacoromanica.ro

Elipsă, Lăsare afară; linie curbă, strâmbă, cam rotundă.

Eliptic, Lungueț și cam rotund.

Elocință, Elocvență, vorbire frumósă.

Elocinte, Elocvent, care vorbesce frumos.

Elogiŭ, Laudă.

Eludere, Inlăturare, ocolire.

Emanare, Emanație, Isvorîre, purcedere, venire, eșire; obârșie, origine, provenire.

Emancipare, Slobozire, liberare.

Emancipat, Rob slobozit, țigan.

Emasculare, a lua bărbăția, a scopi.

Embargo, Voie de a încărca.

Emblemă, Semn simbolic.

Embrion, Sĕmînță.

Emetic, Medicament care aduce vĕrsătură.

Emfasă, Putere în vorbire.

Emfatic, Cu emfasă.

Emigrare, Părăsirea uneĭ țĕrĭ pentru vecĭ.

Eminent, Inalt, măreț.

Eminență, Inălțime.

Emis, Liberat, scos afară; exprimat, rostit.

Emisar, Om trimis a face propagandă.

Emisferă, Jumĕtate sferă, jumstate din glob.

Emisiune, Emitere, Dare afară, punere în circulație.

Emolient, Care înmóie, face móle.

Emoționare, Emoțiune, Mișcare; înduioșare.

Empiric, Om care a învĕțat numaĭ din practică, mai cu sémă unul care practicézĕ medicina fără să fi studiat.

www.dacoromanica.ro

Emplastru, Plastru, plastoră.

Emul, Protivnic, rival.

Emulare, Emulație, Deșteptare, îmboldire.

Encefalic, Privitor la **Encefal,** la creerĭ.

Enciclopedie, Carte în care se tratéză despre tóte sciințele și artele și în care cuvintele sunt așeḑate alfabeticește ca într'un dicționar.

Enciclică, Carte saŭ scrisóre pastorală.

Endemic, Localnic, obicĭnuit aci.

Energie, Putere, stăruință, strășnicie, etc.

Enervare, Moleșire, slăbire.

Enigmă, Cimilitură, ghicitóre.

Enigmatic, Greŭ de înțeles, misterios.

En masse, Cu toțiĭ, toți împreună.

Enorm, Neobicinuit, peste mĕsură de mare.

Entomologie, Sciința insectelor.

Entree, Intrare.

Entusiasm, Infocare.

Entusiast, Om de mare vioiciune, care se aprinde lesne.

Enunțiare, Arĕtare; rostire.

En vogue, La modă; care are căutare.

Eo ipso, De la sine; tocmaĭ de aceea.

Epactă, Temelia luneĭ.

Epatic, Ce ține de ficat.

Epatită. Gălbinare, umflătura ficatuluĭ.

Epic, Rĕsboinic; vitejesc.

Epicur, Filosof grec care iubia și recomanda petrecerile.

Epidemie, Bólă molipsitóre, ca holera, etc.

www.dacoromanica.ro

Epidermă, Pieliţa de d'asupra pieleĭ.
Epigramă, Poesie scurtă şi pişcătóre.
Epigraf, Inscripţie.
Epilepsie, Bóla copiilor.
Epilog. Parte cu care se sfârşesce o carte, o piesă teatrală, etc.
Episod, Intîmplare.
Epitaf. Inscripţie d'asupra unuĭ mormênt,
Epitalmă, Poesie sau oraţie de nuntă.
Epitet, Poreclă.
Epitom, Carte prescurtată.
Epizootie, Epidemie de vite.
Epocă, Timp
Epos, Epopeĭ, Poesie care povestesce un rĕsboiu, care cântă un fapt vitejesc.
Eră, Epoca, timp.
Erbivor, Mâncator de iérbă.
Erecţiune, Inălţare, ridicare, sculare.
Eredĕ, Herede, Moştenitor.
Eremit, Pustnic.
Eresie, Rătăcire; credinţă greşită.
Eretic, Care are o credinţă greşită; nelegiuit.
Ergo, Prin urmare.
Erigere, Ridicare,
Ermetic, Hermetic, Inchis saŭ astupat aşa în cât nu póte intra aer de loc.
Eros, Deul amoruluĭ; amorul.
Erotic, Amoros, drăgăstos; desfrênat.
Erotomanie, Furie amorósă; desfrênare.
Errare, humanum est, a greşi e lucru omenesc.

www.dacoromanica.ro

Errata, Greşelĭ.

Erudit, Invĕţat.

Erupţiune, Isbucnire; repedire

Eşafod, Schelă saŭ podină pe care se aşédă osândiţiĭ la mórte în momentul când sunt executaţi.

Eşafodagiŭ, Schelă; maldăr, amestecătură.

Eşarpă, Lentă.

Escadră, Corăbiĭ de rĕsboiŭ.

Escaladare, Sărire, urcare cu scară.

Eschivare, a fugi.

Escortă, Însoţire, alaiu.

Escroc, Inşelător, pungaş.

Esculap, Deul medicineĭ.

Esq. (Esquire,—Citesce : escvair), Titlu de onóre englez dat ómenilor distinşĭ carĭ nu sunt baronĭ, conţĭ, etc., şi care însemnéză : stimabil, respectabil, etc.

Essai, Incercare literară, filosofică, etc.

Est, Rĕsărit.

Estampă, Icónă tipărită.

Estimare, Estimaţie, Preţuire.

Etagiŭ, Cat.

Etager, Rĭftuleţ.

Etalon, Model de mĕsură saŭ de greutate legal.

etc. (et cætera), Şi cele-l'alte, şi aşa maĭ departe.

Eter, Ether, aer; rachiŭ fórte tare, spirt.

Eternul, Cel ce trăesce vecĭnic, Dumneḑeŭ.

Eteroclit, Ciudat.

www.dacoromanica.ro

Eterogen, Deosebit.

Ethic, Frumos, moral.

Ethica, Sciința moralei.

Etichetă, Țidulă lipită pe un pachet și pe care se află scris conținutul; ceremonie.

Etimologie, Sciința despre originea cuvintelor.

Etiologie, Sciința care cercetéză causele bólelor.

Etnografie, Descrierea diferitelor popóre cu obiceiurile lor.

Etnologie, Descrierea originei și împărțirei popórelor.

Etoile Roumaine (*Etual Rumen*), Stéua română : numele unui ḑiar.

Eucaristic, Sânta grijanie, cumenicătură.

Eufemism, Indulcirea unei expresiuni pentru a deghisa o ideiă neplăcută, precum : *„afirmarea d-tre nu corespunde cu stricta realitate“*, în loc de : *„minți!“* etc.

Eufonic, Care sună plăcut.

Eumenidele, Furiile: titlul unei reviste politice-satirice, redactată de reposatul poet D. Bolintinénu în anul 1866.

Eunuc, Scopit mahometan care păzesce haremul.

Evacuare, Deșertare.

Evadare, Dosire, fugire.

Evaluare, Prețuire.

Evaporare, Prefacere în vapori, în aburi.

Evasiv, Nesigur, nehotărît, „în duoi periĭ“.

www.dacoromanica.ro

Eventual, In cas de a se întîmpla.

Eventualitate, Intîmplare în viitor posibilă dar nu sigură.

Evident, Vĕdit.

Evitare, Ocolire, ferire.

Evocare, Chemare; amintire.

Evoluție, Mișcare, prefacere, desvoltare.

Evrica! Am găsit! am aflat!

Ex, Fost; *ex-ministru*: fost ministru, etc.

Ex abrupto, Fără veste, nepregătit.

Exacțiune, Cerere nedréptă.

Ex aequo, Egalitate absolută între duoĭómenĭ

Exalare, a scóte aburĭ, eșire de aburĭ.

Exaltat, Zăpăcit.

Exagerat, Peste mĕsură

Exarch, Loc ţiitor de guvernator, de mitropolit.

Exasperare, Disperare.

Excavare, Săpare.

Excedent, Sumă rĕmasă maĭ mult.

Excelare, a face fórte bine.

Excelent, Minunat de bine.

Excentric, Depărtat; ciudat.

Excepție, Care nu e ca de obiceiŭ.

Exces, Neorânduială; desfrânare; peste mĕsură.

Excisiune, Tăietură.

Excitant, Aţăţător; care asmute, sgândărește.

Exclamație, Strigăt.

Excludere, Dare afară.

www.dacoromanica.ro

Exclus, Dat afară.

Exclusiv, Fără.

Ex tempore, Improvisat.

Excomunicare, Afurisenie bisericéscă.

Excoriaţie, Sgărietură.

Excrement, Materia puturósă deşertată din corpul omuluĭ sau animalului.

Execrabil, Urîcios, mărşav.

Exegesă, Tălmăcirea cărţilor sfinte.

Exeget, Tălmăcitor, comentator, explicator.

Exemplar, Care póte servi de *exemplu*, de pildă, la alţiĭ, adică bun; bucată.

Exequatur (*Să se execute*), Decret prin care un suveran dă voie unuĭ consul strein de a'şĭ exercita funcţiunile în ţară.

Exercitare, Implinire; deprindere la un lucru prin repetarea luĭ mereŭ; *a face exerciţiĭ*, a repeta mereŭ pentru a învĕţa ceva.

Exhibiţiune, Expoşiţie, înfăţişare înaintea tutulor; *a exhibe*, a expune, a arĕta.

Exhortare, Aţăţare.

Exhumare, Desgropare.

Exigent, Care cere prea mult.

Exil, Surghiun.

Ex libris meis, Din cărţile mele.

Exod, Eşire, retragere; a 2-a carte a luĭ Moise.

Exonerare, Descărcare, uşurare.

Exorbitant, Prea din cale afară.

Exord, Inceputul unuĭ discurs.

Exotic, Strein.

www.dacoromanica.ro

Expansiv, Care se întinde; om care se împrieteneşce lesne, care spune la toţi ce are pe inimă.

Expansiune, Lăţire.

Expatriare, Gonire din patrie.

Expectativă, Speranţă întemeiată, aşteptare.

Experimental, Intemeiat pe *experienţă*, pe încercare, pe fapte petrecute.

Expert, Cunoscător.

Expiare, Ispăşire, isbăvire.

Expirat, Sfârşit, mort; trecut.

Explicativ, Deslușitor.

Explicit, Lămurit.

Exploatare, a lucra, a cultiva, a face negoţ.

Explorator, Cel ce pléca spre a descoperi sau a deseri ţerĭ necunoscute.

Fxplosie, Isbucnire, crăpare, a sări în aer.

Export, Totalitatea marfurilor scóse dintr'o ţara şi vîndute în strainătate.

Expres, Stafetă; anume, dinadins.

Expulsiune, Isgonire.

Extas, Incântare.

Extensibil, Care se póte întinde, lăţi.

Extenuare, Stórcere, slăbire.

Exterior, De din afară; faţa.

Exterminare, Măcelărire până la unul.

Fxtern, Pe afara; şcolar care vine la şcóla numai ca sa înveţe, dar şade si mănânca acasa.

Fxternat, Şcólă ai cărei elevĭ sunt numaĭ externi.

www.dacoromanica.ro

Extincțiune, Stingere, nimicire.
Extorcare, Storcere.
Extract, O parte scósă dintr'un ceva întreg; prescurtare.
Extradare, Predarea unuĭ criminal în mâinile guvernuluĭ căruia aparține.
Extrafin, Fin de tot, fórte bun.
Extra-judiciar, Nu prin judecată.
Extra-legal, Nelegal, în contra legeĭ.
Extra muros, Afară din zidurile unuĭ oraș.
Extra-ordinar, Neobicĭnuit.
Extravagant, Ciudat.
Extrem, Care este la capĕt; peste mĕsură.
Extremitate, Capĕt, colț; sfârșit.
Exuberanță, Prisos; belșug prea mare.
Ex ungue leonem! După ghiară se cunósce leul!

F.

Fabulos, Minunat.
Facial, De la obraz.
Facil, Lesne.
Facilitare, Inlesnire.
Facsimil, Imitație exactă a uneĭ scrisorĭ sau a unuĭ desen.
Factice, Nenatural.
Factios, Nemulțumit, supĕrat.
Factiune, Partid nemulțumit; pază.
Factotum, Om de încredere care face totul.
Factum, Scriere publicată de un autor spre a ataca pe cineva saŭ a se apĕra.

www.dacoromanica.ro

Factură, Socotélă deslușită; chipul cum e făcut ceva.

Fad, Prost.

Faenţă, Porţelan prost.

Falangă, Șir, șirag.

Falit, Moflus.

Fanal, Fanar, felinar.

Fanfaron, Lăudaros.

Fantasmă, Fantasmagorie, Nălucă, stafie.

Fantastic, Ceva închipuit; ciudat.

Fantomă, Nălucă.

Fantoşă, Păpușă.

Farmaceutic, De spiţerie.

Farmacopea, Carte în care învaţă spiţerul cum trebue să facă medicamentele.

Farsor, Caraghios.

Far, Turn la marginea mărei, pe al căruĭ vêrf se află un foc luminos care călăuzesce pe marinarĭ.

Fasă, Stare de lucrurĭ; schimbare.

Fasciculă, Carticică.

Fascinare, Fermecare.

Fastidios, Neplăcut, plictisitor.

Fast, Mărire.

Fatal, Ursit; nenorocit.

Fatalism, Credinţă că tóte câte se întîmplă sunt ursite de la Dumneḑeŭ.

Fatalitate, Sórtă, ursită de care nu se póte scăpa; nenorocire.

Fata Morgana, Nălucire, vis înșelător arĕtare, închipuire, părere, vedenie.

Fatigant, Ostenitor.

www.dacoromanica.ro

Fatuitate, Imfumurare.
Favorabil, Bun, priincios.
Favóre, Bunĕtate, folos.
Favorisare, Ajutare, sprijinire.
Favorit, Om iubit.
Febrifug, In contra frigurilor.
Febril, Bolnav de friguri, privitor la frigurĭ.
Febus, Apolon luat ca ḑeŭ al Sóreluĭ.
Fecale (materiĭ), Excrementele omuluĭ.
Fecund, Roditor.
Federaţiune, Unire a maĭ multor State sub un singur guvern comun.
Feă, Ḑîna.
Feeric, Minunat de frumos.
Feerie, Piesă teatrală în care se arată ângerĭ, ḑine, duhurĭ şi decorurĭ frumóse.
Femenin, Femeesc.
Femur, Fluerul picioruluĭ.
Fenix, Pasere fabulósă daspre care se ḑicea ca după mórte renascea chiar din cenuşea eĭ; om rar, unic.
Fetus, Prunc.
Fenomen, Minune, raritate; se ḑice despre tot ce se petrece în natură, aşa tunetul este un *fenomen* natural.
Fermentaţie, Dospire; frămêntare.
Ferm, Tare.
Fermitate, Tărie.
Ferocitate, Cruḑime.
Feruginos, Care cuprinde în sine şi fier.
Fertil, Roditor.
Fervent, Arḑetor înfocat.

www.dacoromanica.ro

Fervóre, Infocare.
Festin, Ospĕţ.
Festival, Serbare.
Feston, Ghirlandă.
Fetiş, Idol.
Fetid, Puturos.
festina lente! Grăbesce-te încet! adică: Lucréză iute, dar cu băgare de sémă.
Feudă, Pământ boieresc.
Feudal, Ce ţine de feudă; om cu ideĭ politice reacţionare.
Fiasco, Nereusită, pătanie, ruşine.
fiat justitia et pereat mundus, Să se facă dreptate chiar de ar trebui să piéră lumea.
Fibre, Fire subţirĭ.
Ficţiune, Inchipuire.
Fictiv, Nascocit, închipuit, neadevĕrat.
Fidejusor, Chezaş.
Fidelitate, credinţă.
fides, Credinţă; *bona fide.* în bună credinţă.
Fiducie, Invoiélă.
Filantrop, Iubitor de ómenĭ, om milos şi bine-fĕcător.
Filarmonie, Musical.
Filelin, Care iubesce pe Grecĭ.
Filial, Fiiesc; ce este de datoria unuĭ copil.
Filială, Sucursală.
Filiaţiune, Legatură, înrudire.
Filieră, Instrument cu care se rĕsucesc firele; *a trece prin filieră,* a fi supus la o lungă şi grea încercare.

www.dacoromanica.ro

Filipică, Dojană, predică.
Filologia, Sciința limbelor.
Filomelă, Privighetóre.
Filoromân, Care iubesce pe Românĭ.
Filotechnie, Iubirea artelor ș'a invențiilor.
Filtrație, Strecurare.
Filtru, Strecurătóre.
Fin, Subțire; isteț; bun.
Final, De la sfêrșit.
Fine, Sfârșit.
Financiar, Bancher; om care scie cum să umble cu banii, pentru ca să producă câștig mult.
Finance, Finanțe, Banĭ.
Finețĭ, Subțirime; istețime; bunătate.
finis coronat opus, Sfârșitul încoronéză opera.
Fiolă, Sticlută.
Fioritură, Floricele, ghionghionele, trăsăturĭ, game, triluri, etc. etc. pe carĭ un executant abil le adaugă de la dînsul la o bucată musicală.
Firmament, Bolta ceruluĭ.
Firman, Hrisov, decret al guvernuluĭ turc.
Fiscal, Ce ține de *fisc*, adică de Stat.
Fisic, Relativ la *fisică*, ĭața omuluĭ.
Fisica, Sciința lucrurilor ce se află de natură, a proprietăților ce aŭ diferitele corpurĭ și a fenomenelor ce le exercită ele unele asupra altora fără să'șĭ schimbe natura.
Fisiologie, Sciința ce tratéze despre feno-

www.dacoromanica.ro

menele vieţeĭ, despre funcţiile organelor în animale saŭ în vegetale (plante).

Fisionomist, Cel ce cunósce după *fisionomia* (faţa) omuluĭ caracterul şi calităţile luĭ.

Fix, Hotărît; statornic; ţépăn.

Fixare, Hotărîre; aşeḑare, înţepenire.

Fixitate, Statornicie; înţepenélă.

Fistulă, Rană adâncă, cu gaura largă înăuntru şi strâmtă afară.

Flacon, Sticluţă.

Flagel, Biciŭ; pedépsă; nenorocire.

Flagelare, Biciure; pedepsire.

Flagrant, Ce se petrece chiar acum, *prins în flagrant delict*, prins chiar în momentul săvârşireĭ delictuluĭ.

Flamă, Flacăre.

Flamură, Stég.

Flanc, Cópsă; parte, aripă.

Flasc, Fleşcăit.

Flatare, Linguşire.

Flegmă, Tuse; sânge rece.

Flegmatic, Cu sânge rece.

Flegmon, Umflătură provenită din îngrămădirea sângeluĭ stricat; buboiŭ mare.

Flexibil, Mlădies.

Flexiune, Mlădiere.

Flotă, Flotilă, Maĭ multe corăbiĭ ce merg împreună.

Flotant, Plutitor, nestatornic.

Fluctuaţie, Legănare, şovăire, schimbare.

Fluid, Materie curgĕtóre.

Fluviŭ, Rîŭ (apă).

www.dacoromanica.ro

Flux, Umflarea apelor din mare la anume ore regulate.

Fluxiune, Umflătură din răcélă.

Foburg, Mahala.

Foileton, Foiță, adică partea ḑiaruluĭ reservată pentru romane, articole literare, criticĭ, etc.

Foliaceŭ, Ca fóia.

Foliolă, Foiţa. foileton.

Fomentaţie, Oblojire, acoperire cu cârpe ude și caldicele a uneĭ rănĭ, etc.

Fonciar, Care este relativ la un fond de pământ; *imposit fonciar* (numit și *foncieră*). bir pentru case, viĭ, moșiĭ, etc. *Credit Fonciar*, Bancă ce împrumută banĭ pe case, moșiĭ, etc.

Fond, Pământ: capital, banĭ, avere.

Fonderie, turnătorie.

Fontă, Tuciu.

For, Piaţă mare, târg public.

Formalisare—a se formalisa, a se supĕra, a se simţi atins.

Formalist, Om migălos.

Fort, Fortăréță, Cetate.

Forță, Tărie, putere.

Forţare, Silire.

Forte, Tare, puternic.

Fortificare, Intărire.

Fortificaţie, Intăritnră.

fortiori (a), Cu atât maĭ mult cuvînt.

Fortuit, Neașteptat.

Fortună, Noroc.

www.dacoromanica.ro

Fosfor, Puciósă.

Fosforescenţă, Sclipire, licărire.

Fosil, Ce este scos din pămênt, precum óse vechĭ, etc.

Fotoliŭ, Jeţ, jilţ, scaun mare cu rădemătóre pentru un om.

Fotometrie, Sciinţa de a mĕsura lumina.

Fracţie, Frântură, părticică.

Fractură, Ruptură, frângere.

Fragil, Fraged; care se rupe orĭ se sparge lesne.

Fragment, Frântură; bucată literară neisprăvita.

Francmasonerie, (Zidirea libertăţeĭ). Societate de cultură şi de binefacerĕ fundată, cum se crede, la 1717, în Londra, în sînul corporaţieĭ zidarilor. Acum există în univers maĭ bine de 11000 *logĭ* (grupe, sub-societăţĭ, filiale) francmasonice.

Francheţă, Sinceritate.

Frapant, Bătător la ochĭ, isbitor.

Fraseologie, Sciinţa de a compune *frase*, adică de a lega cuvintele între ele spre a da un înţeles; pologhie, vorbă multă.

Fraternel, Frăţesc.

Fraternitate, Frăţietate, frăţie.

Fratricid, Uciḑĕtor de frate, ucidere între fraţĭ.

Frauḑă, Inşelăciune.

Fraudulos, Inşelător. falş.

Frecvent, Des.

www.dacoromanica.ro

Frecventare, a merge des la acelaș loc: a frecventa școla, cafenelele, balurile, etc.

Fregată, Vapor mare de rĕsboiŭ.

Frenesie, Nebunie, furie.

Frenetic, Fórte sgomotos, furios, nebun.

Fresco, Pictură (zugrăvélă frumósă) făcută pe nn zid tencuit de curând.

Fricțiune, Frecare.

Frigiditate, Amorțélă. nemișcare, înghețare.

Frisat, pieptănat ast-fel ca pĕrul să fie creț, încârlionțat.

Friser, Bărbier.

Frisură, Pieptenătură.

Frivolitate, Ușurință de caracter.

Froasare, Atingere, supĕrare.

Frontal, Privitor la fruntea omuluĭ saŭ animaluluĭ.

Frontispiciŭ, Fațadă principală, fóie ilustrată pe care se află titlul uneĭ cărțĭ.

Fronton, Podóba de frunte a uneĭ clădirĭ.

Fructifer, Roditor.

Fructificare, a scóte rod, a trage folos saŭ câștig, a specula.

Frugal, Câmpenesc, țĕrănesc.

Frugalitate, Cumpĕtare.

Frustrare, Înșelare.

Ftisic, Ofticos

Ftisio, Oftică.

Fulguratie, Fulgerare, sclipélă.

Fulminant, Care trăsnesce, se aprinde.

Funebru, Mortuar, jalnic.

www.dacoromanica.ro

Funerariĭ, Inmormîntare.
Funest, Nenorocit, gróznic.
Fungibil, Ce póte fi înlocuit cu altul de acelaș fel.
Furaj-Fêneț, nutrețul cailor.
Furgon, Car mare.
Furnal, Cuptor.
Furnisor, Cel de la care cumpĕră cineva totdéuna.
Furnitură, Lucrurĭ cumpĕrate saŭ vîndute.
Furóre, Furie, turbare.
Furtiv, Hoțesce, pe sub mână.
Fusibil, Ce póte fi topit.
Fusionat, Topit la un loc, amestecat.
Fusiune, Amestecare, contopire.
Futil, Cu totul neînsemnat.
Futilitate, Neînsemnătate.
Futur, Viitor.

G.

Gagiŭ, Gaj, Amanet, zălog, léfă simbrie.
Galeră, Caic mare pe care 'l vîslesc mereŭ. în unele țĕrĭ, osândițiĭ la muncă silnică numiți *Galerianĭ*.
Galimatias, Vorbe fără șir, talmeș-balmeș; tarara.
Galic, Galican, Franțuzesc.
Galicism, Franțuzism, expresie francesă.
Galofil, Care iubesce pe Francesĭ.
Galofob, Care urăsce pe Francesĭ.

www.dacoromanica.ro

Gamă, Scara notelor musicale.

Gambă, Pulpă.

Ganglion, Gâlcă.

Gangrenă, Incingerea, aprinderea unei umflături saŭ bube.

garçon, Băiat, chelner.

Garderobă, Loc saŭ scrin în care se ţin hainele.

Gargarism, Medicament cu care 'şi clătesce cineva gâtul.

Garni, (Hotel), Gazdă unde se închiriază odăi mobilate cu luna.

Gastralgie, Durere de stomach.

Gastrită, Bólă de stomach.

Gastronom, om căruia 'i plac bucate bune, care se cnnósce în d'ale bucătariei.

Gazelă, Un fel de căprióră.

Gelatină, Pitie.

Genealogie, Insemnarea némului cu moşi-strămoşii cuiva. *Arborele genealogie*, Spiţa némului.

Gen, Fel, soiŭ, ném.

Generator, Care nasce ceva; partea în care se face aburul într'o maşină cu vapor.

Generic, Privitor la un soiŭ întreg; d. e.: *Animal* e un nume *generic*, iar *Câine* un nume *specific*.

Generositate, Dărnicie; bunătate, îndurare.

Genesă, Nascere, facere; întâia din cele 5 cărţi ale luĭ Moise.

Genital, Ce servă la nascere.

www.dacoromanica.ro

Geniŭ, duh, spirit. ânger, drac, etc.

Gentileță, Gingășie.

Gentilom, Galantom, bărbat cu caracter nobil. om de omenie.

Geodosie, Sciința ce are de scop a mĕsura pămêntul și a hotarâ forma luĭ.

Geografie, Descrierea pămêntuluĭ după țĕrĭ, orașe, locuitorĭ, etc.

Geologie, Sciința ce se ocupă cu cercetarea diferitelor materiĭ din carĭ e alcatuit pămêntul.

Geometrie, Sciința ce are de obiect mĕsuea liniilor, a suprafeților și a volumelor.

Geoctatică, Statistica pămêntuluĭ.

Gerare, Conducere, administrare.

Germen, Sămînță.

Germinație, Incolțire.

Gestație, Timpul cât ține însărcinare uneĭ mume.

Gest, Gesticulație, Mișcare cu mân, brațul, etc.

Gibernă, Raniță.

Gigante, Gigantic, Arias

Gineceŭ, Odaia femeilor.

Ginte, Seminție, ném.

Glacial, Inghețat, fórte rece.

Gladiator, Luptător cu ómenĭ saŭ cu animale.

Glandulă, Ghindură, gălculiță.

Gulton, Om care mănâncă mult, găman.

Gnom, Duh despre care se credea ca păzesce comorile îngropate în pămênt; ḑicală, proverb, sentință.

www.dacoromanica.ro

Gnosticĭ, Eretici carĭ susţinaŭ că numaĭ eĭ posedă adevĕrata credinţă.

Goahead, (Citesce: *Goahid*), Inainte.

Goddam, (Citesce: goddem), Să fiŭ blestemat de Dnmnezeŭ.

God save(*sev*) **the king,** Dumneḑeŭ să mântuéscă pe regele — **the queen** (*kvihn*), pe regina;—cu aceste cuvinte începe imnul naţional englez.

Goeletă, Corăbióră.

Grafic, Privitor la scriere.

Grand, Nobil saŭ boer spaniol.

Grandeţă, Grandezza, Mărire; mândrie, fală.

Grandios, Măreţ.

Granulare, Prefacere în grăunţe, in bobiţe micĭ.

Gratificaţie, Dar, dăruiélă.

Gratis, De gébă.

Gratitudine, Recunoscinţă.

Gratuit, Gratis.

Gratulaţie, Felicitare.

Gravelă, Piétră în băşica uduluĭ.

Gravitate, Greutate, seriositate; *centru de gravitate,* punctul de care un corp se ţine în echilbru în tóte posiţiile.

Gravitaţie, Mişcare, impingere către un punct.

Grefă, Cancelaria *grefieruluĭ,* adică a *scriitoruluĭ* care ţine condicile unuĭ tribunal saŭ uneĭ curţĭ.

Gri, Cenuşiŭ.

Grief, Motiv de nemulţumire.

www.dacoromanica.ro

Grifonagiŭ, Măzgălitură.
Grilagiŭ, Îngrăditură, părmăceĭ.
Grimasă, Strâmbătură, schimonosélă.
Grisetă, Fată desmăţată, prostituată.
Grog, Un fel de rachiŭ.
Grosier, Grosolan.
Grotă, Pesceră.
Grotesc, Ciudat, anost, de rîs.
Guid, Ghid, Călĕuză, conducĕtăr.
Gută, Picătură; durere de óse.
Gutieră, Sghéb.
Guturală, Literă ce se pronunţă din gât, precum: *c*, *g*, etc.
Guvernantă, Invĕţătóre şi ingrijitóre de copiĭ.
Guvernator, Cărmuitor, administrator, prefect

H.

Habeas corpus, Lege constituţională engleză, din 1679 care garantézĕ libertatea individuală, oprind a se ţine arestat cineva fără motiv, ordonând ca persóna arestată să fie supusă la interogatoriŭ până a nu trece 24 de óre. acordând liberarea pe garanţie. etc.
Habemus papam saŭ **pontificem!** Avem un papă—strigăt cu care se salută alegerea unuĭ papă de către conclavul din Roma.
Habitué, Obicĭnuit: om care vine de obiceiŭ în acelaş teatru, în aceeaş cafenea, etc.
Hală, Clădire mare în care se adună multă lume, pentru a târgui, etc.

www.dacoromanica.ro

Halucinație, Nălucire, vedenie .

Harangă, Discurs, cuvîntare, vorbire.

Hautes nouveautés, (citeste ; *ot nuvote*).Marĭ noutățĭ, adică articole de modă din cele maĭ noĭ.

Haute volée (citesce: *ot voló*), societatea cea maĭ naltă, cea maĭ nobilă.

Hecatombă, Jertfă de 100 vite (la Greciĭ și Romaniiĭ din anticitate).

Hectică, Slăbăciune, sleire, oftică.

Hegemonie, Putere maĭ mare a unuĭ stat asupra celor-l'alte State dintr'o confederație.

Heumiciclu, Loc de adunare în formă de potcóvă.

Hernie, Vătămătură, boșorogie.

Hipic, Ce este privitor la caĭ.

Hipodrom, Loc de alergare pentru caĭ; circ.

Homelie, Predică despre Evangelie.

Homeopatie, Vindecare cu medicamente ce produc o bólă asemenea cu aceea ce voim s'o combatem (în basa principiuluĭ că într'unul și acelaș corp nu pot exista douĕ bóle de acelaș fel), așa că bólă nouă produsă în mod artificial prin medicamente gonesce pe cea vechiă și naturală, și încetându-se apoĭ cu medicamentele, adică cu *causa* bóleĭ, dispare și *efectul* adică însăș bólă.

Hidrografie, Descrierea apelor, mărilor, etc.

Hidrofobie, Frică de apă, turbare.

Hidropisie, Dropică.

Hidroterapie, Căutarea și vindecarea bólelor cu băĭ de apa rece,

www.dacoromanica.ro

Higienă, Sciința de a'și păstra sănătatea.
Higienic, Curat, bun pentru sănătate.
Himen, Himeneŭ, Căsătorie.
Hipochondrie, Întristare mare care uneorĭ înebunesce pe om.
Hipocrisie, Fățărnicie.
Hipocrit, Fățarnic, liguşitor, etc.
Hipotecă, Case, moşiĭ, etc. date cu amanet.
Hipotesă, Prespunere.
Histerie, Bólă nervósă ce o aŭ maĭ ou sémă femeile.
Hodie mihi, cras tibi, Aḑĭ mie, mâine ţie.
Honni soit qui'mal y pense, (citesce : oni soà chi mal i pans), Rușine să'ĭ fie accluia care crede ceva rĕŭ în privința acésta—devisa ordinuluĭ engles „al Jeretiereĭ".
Honoris causa, In mod onorific.
Horoscob, Ghicirea viitoruluĭ după arĕtarea stelelor.
Horticultură, Cultură grădinilor.
Hotentot, Numele unuĭ popor din Africa meridională.
Humectare, A umeḑi, a muia.

I.

I, In numeraţia latină — 1.
Iamb, Picior de vers format dintr'o silabă scurtă și altă lungă.
Iberică, (*Peninsulă*), Spania.
Ib. saŭ ibid., ibidem, Tot acolo.

www.dacoromanica.ro

Icar, Fiul luĭ Dedal; ţinut prisonier de către regele Minos, el fugi cu nisce aripĭ lipite cu céră; dar apropiindu-se prea mult de sóre, céra se topi şi Icar căḑu în marea Egeă (Mitologia).

Inconoclast, Sectă de heretiсĭ carĭ sfărâmaŭ statuele (485) şi persecutaŭ pe ceĭ ce se închinaŭ la iconele sfinte.

Ictologie, Partea sciinţeĭ naturale ce se ocupă cu studiarea pesciĭor.

Idem, Acelaş, aceeaş.

Identic, Asemenea.

Identitate, Asemănare; asigurare că o persónă e chiar aceea care trebue să fie.

Id est, Asta e.

Idiom, Dialect.

Idus, La Romanĭ anticĭ a 15-a ḑi a lunilor Martie, Maiŭ, Iulie şi Octombre, şi ḑiua de 13 a celor-l'alte lunĭ.

Idiot, Năuc, om tâmpit cu totul.

Idolatrie, Inchinare la idolĭ.

Ignoranţă, Nesciinţă.

I. H. S. Intâile treĭ litere din numele luĭ Isus Christos.

Ilisibil, Neciteţ, care nu se póte citi.

Imaculat, Nepătat, nemânjit.

Imbecil, Guguman, neghiob, prost.

Imobil, Avere nemişcătóre, precum, casă, etc.

Imolare, Jertfire.

Imortalitate, Nemurire.

Impas, Fundătură; strimtorare.

Impasibil, Nepăsător.

www.dacoromanica.ro

Impasibilitate, Nepăsare.
Impenetrabil, De nepătruns, ce nu póte fi.
Imperativ, Intr'un chip poruncitor. [străbătut.
Imperialist, Partisan al guvernuluĭ imperial
Imperios, Neapărat.
Imperisabil, Neperitor.
Imperemeabil, Prin care nu póte pătrunde apa
Impertinență, Obrăznicie.
Impetuositate, Nesocotință, iuțélă, furie.
Impietate, Nelegiuire.
Impiŭ, Nelegiuit.
Implacabil, Neclintit, neîmblânzit, neînduplecat.
Implicare, Amestecare, încurcare, vîrîre.
Implorare, Rugăminte înfocată și umilită.
Imponderabil, Așa de ușor în cât nicĭ nu póte fi cântărit.
Impostură, Minciună.
Impotență, Neputință.
Imprecație, Blestem.
Impregnat, Imbibat.
Impresariŭ, Șeful uneĭ întreprinderĭ teatrale.
Imprescriptibil, Care nu póte fi prescris, tăgăduit, micșorat.
Imprimat, Intipărît; tipăritură.
Improb, Necinstit.
Impromptu, Nepregătit.
Impropriŭ, Nepotrivit.
Improvisare, a vorbi, etc. fără a se fi pregătit de maĭ nainte.

www.dacoromanica.ro

Imprudent, Nesocotit.
Impudent, Neruşinat.
Impudic, Fără pudóre, desfrânat.
Impulsiune, Imboldire, împingere, îndemnare.
Impunitate, Nepedepsire.
Impur, Necurat, spurcatŭ.
Imputare, Invinovăţire.
Imuabil, Neclintit.
Inaccesibil, De care nu se póte apropia cineva.
Inadvertenţă, Greşélă, nebăgare de sémă.
Inalienabil, Ce póte fi înstreint
Inamovibil, Care nu póte fi scos din funcţie.
Inanitate, Deşertăciune, zădărnicie.
Inaugurare, Inoire, deschidere de întăiaş dată, etc.
Incandescent, Ars, închis până s'a făcut alb ca para focului.
Incarcerare, Punere la închisóre.
Incarnaţie, întrupare.
Incendiŭ, Foc.
Incertitudine, Nesiguranţă.
Incest, Nelegiuire prin împreunare sexuală între rude apropiate, precum între mamĭ şi fiu, frate şi soră, etc. (cu.
Incisiv, Taetor, muşcător.
Inclusiv, Impreună.
Incognito, Necunoscut.
Incoherent, Fără legătură,
Incoherenţă, Nepotrivélă.

www.dacoromanica.ro

Income-taxe, Taxa asupra venitului.
Incomparabil, Care nu are semn, perechiă.
Incompatibil, Neîngăduit, nepotrivit.
In corpore, Cu toţii, toţi împreună.
Indelebil, Care nu se póte sterge, neperitor.
Indemnisare, Despăgubire.
Indigen, Pamêntén, din ţară.
Indigent, Sarac.
Indigenţă, Sarăcie.
Indigestie, Durere de stomac causă de grea mistuire.
Indigo, Lolachiŭ: materie ce vopsesce albastru.
Indiscret, Care nu e discret, care se amesteca în afacerea altuia, spune secretul cuiva, etc.
Indispensabil, De care nu se póte lipsi saŭ scuti cineva.
Indolent, Amorţit, incropit; nepăsător, leneş
Indulgenţă, Ingăduire, blândeţe, îndurare.
Indurăţie, Intarire, învîrtoşare.
Industrie (*cavaler de*), Şarlatan.
Inedit, Nepublicat, netipărit încă.
Inept, Netrebnic, nesăbuit
Ineptie, Netrebnicie, prostie.
Inerţie, Nemişcare, neurnire din loc.
Inexorabil, Neînduplecat, nemilos, neîmblânḑit.
In extenso, In întreg, cu deamanuntul.
In extremis, In césul morţii.
Infailibil, Fără greş.

www.dacoromanica.ro

Infamant, Care patézà onórea.
Infamie, Mişelie.
Infant, Prinţ spaniol sau portugez.
Infanterie, Soldaţi carĭ nu sunt călărĭ.
Infanticid, Omor saŭ omorîtor de copil.
Infatigabil, Neobosit.
Infect, Puturos, murdar.
Infeodare, a se face stăpân.
Inferior, De jos, maĭ de jos
Infern, [illegible]
Infernal, De esc, iadnicesc.
Infestat, [illegible] jefuit.
Infiltrare, [illegible]dere, strecurare.
Infim, Cel maĭ mic.
Infinit, Nesfârşît.
Infirm, Bolnav.
Infirmerie, Spital.
Inflamabil, Ce se aprinde.
Inflamaţie, Aprindere, umflătură.
Inflexibil, Nemlădios; neînduplecat, neîndurat, nemilos.
Inflexiune, Mlădiere, încovoiare, înmuiare.
Influent, Care are *influenţă*.
Influenţă, Inrîurire, trecere, putere.
Infortunat, Nenorocit.
Infracţie, Călcarea uneĭ legĭ, ordonanţe, învoielĭ, etc.
Infructuos, Fără rod, fără efect.
Infusiune, Fiertură, opărélà.
Infusoriĭ, Animale fórte micĭ carĭ trăesc în apă şi nu se pot vedea fără microscop.

www.dacoromanica.ro

Ingenios, Fórte iscusit.
Ingeniŭ, Iscusinţă.
Ingenuitate, Nevinovăţie morală.
Ingerinţă, Amestec cu forţa şi nelegal.
Ingratitudine, Nerecunoscinţă.
Inherent, Innăscut.
Inhibiţie, Oprire.
Inhumare, Îngropare.
Inic, Nedrept.
Inichitate, Nedreptate.
Inimic, Duşman.
Ininteligibil, De neînţeles.
Iniţială, Literă de la începutul unuĭ nume saŭ cuvînt.
Iniţiare, a primi pe cineva într'o societate secretă, a 'i spune saŭ a 'l învĕţa ceva noŭ, etc.
Iniţiativă (a lua), a propune cel d'întâĭ, a face începutul.
Iniţiator, care *ia iniţiativa.*
Injecţie, Medicament ce se stropesce înăuntru cu un clistir.
Injoncţiune, Poruncă.
Injustiţie, Nedreptate.
In majorem Dei gloriam, Spre maĭ mare lauda sau fală a Domnuluĭ.
In medias res, In mijlocul lucruluĭ, adică: în fondul chestiuneĭ, fără introducere.
Inoculare, Altoire.
Inovare, Înoire.
In partibus (infidelium), Titlul episcopilor catolici ai caror diocesă se află în ţeriĭ necatolice.

www.dacoromanica.ro

In petto, In secret, tiptil, pe sub mână.

In pleno, In mijlocul unei adunări.

In puris naturalibus, In starea naturală în tóta goliciunea.

Insalubru, Nesanătos.

Insanitate, Smintélă.

Inserare, a pune în, a adăuga, a face să intre; *a insera un articol,* a publica un articol într'un ḑiar, între alte articole. *Inserţie,* într'un ḑiar, se numesce articolul publicat în ḑiar de o persónă străină redacţiei şi care este singură rĕspunḑetóre pentru cuprinsul articolului inserat.

Insesisabil, Care nu póte fi apucat, prins.

Insinuare, Strecurare; vorbă adusă cu iscusinţă.

Insipid, Fără gust, sălciŭ, nesărat, etc.

Insistare, Insistenţă, Stăruire, stăruinţă.

Insolaţiune, Bóla produsa de arşiţa sóreluĭ.

Insolenţă, Obrăznicie.

Insolubil, Care nu se póte topi, desface, etc.

Insolvabil, Care n'are cu ce plăti.

Insomnie, Lipsă de somn.

Instanţă, Chemare în judecată; cerere, urmărire.

In spe, In speranţă (de a se face).

Instigator, Care învaţă şi îndémnă pe cineva.

Instinct, Mişcare saŭ simţire naturală.

Institut, Aşeḑĕmînt.

Institutor, Învĕţător.

www.dacoromanica.ro

Instructiv, Care *instruesce*, care învaţă.
Insubordinaţie, Nesupunere.
Insuficienţă, Neîndestulare.
Insuportabil, e nesuferit.
Insurgent, Răsculat.
Insurecţie, Răsculare, resmeriţă.
Intact, Neatins.
Integral, In întreg.
Integritate, Intregime.
Integru, Fórte cinstit.
Intelect, Inteligenţă, Minte.
Intemperenţă, Necumpătare.
Intemperie, Vijelie.
Intempestiv, Care nu e la timp.
Intendent, Îngrijitor, ispravnicel.
Intensitate, Tărie, mărime.
Intentare, a începe sau a porni un proces.
Intenţie, Gând,
Intenţionat, Precugetat.
Intercalare, a pune între altele.
Interceptare, Prindere şi oprire pe sémă.
Interdicere, Interdicţie, Oprire, neîngaduire.
Interim (ad), Pentru de o cam data.
Interegnu, Interval în care un Stat e lipsit de capul sĕŭ.
Interlocutor, Intrevorbitor, om care vorbesce cu altul.
Intermediar, De mijloc; mijlocitor.
Intermediŭ, Intermezzo, Representaţie, precum danţ, cor, etc., care vine între actele unei piese teatrale.

www.dacoromanica.ro

Interminabil, Care nu se mai sfârșesce.

Intermitent, Care plécă și se întórce, care încetéză și începe iar.

Internațional, Dintre mai multe națiunĭ.

Interogatoriŭ, Intrebărĭ ce se fac de un judecător pentru cercetarea și aflarea adeveruluĭ.

Interpelare, Intrebare spre a cere deslușirĭ sau socotéla.

Interpolare, Adaogare.

Interpret, Tălmaciu.

Intersecție, Tăere între două liniĭ.

Interstițiŭ, Loc gol.

Interval, Departare ce desparte un loc de altul sau un timp de altul.

Intervertire, a răsturna, a întórce anapodă.

Intestat, Fără testament. *Moștenitor ab intestat,* al uneĭ persóne care a murit fără să fi făcut un testament.

Intestin, Maț; *certe intestinale,* certe înăuntrice.

Intim, Înăuntric; *amic intim,* amic fórte de aprópe.

Intimare, Poruncire; însciințare; chemare în judecată.

Intimat, Chemat.

Intimidare, a speria, a băga frică.

Intimitate, Prietășug saŭ unire fórte mare.

Intolerabil, Care nu trebue să fie îngăduit.

Intoleranță, Neîngăduință; *intoleranță religiósă* este atunci când nu se lasă ceĭ de altă lege ca să'șĭ ție religia.

www.dacoromanica.ro

Intoxicare, Otrăvire.

Intrepid, Curagios.

Intrinsec, Care este înăuntru într'un lucru; *valórea intrinsecă*, valórea uneĭ moneḑĭ, etc., în raport cu aurul, argintul, etc. ce conţine.

Intrus, Introdus pe nedrept.

Intuiţiune, Cunoscinţă limpede şi deşluşită.

Intuitiv, Într'un chip limpede şi deslusit; *metod intuitiv*, metodul prin care copiii sunt deprinşĭ maĭ întâĭ cu lucrurile micĭ şi uşóre şi merg apoĭ treptat de la maĭ uşor la maĭ greu şi de la cele cunoscute la cele necunoscute lor âucă.

Inuman, Neuman, nemilos.

Inundare, Inecare, revĕrsarea uneĭ ape.

Inusitat, Neobicinuit.

Inutil, Netrebuincios, nefolositor.

Invalid, Soldat care nu maĭ póte face serviciul din causă de rănĭ sau de batrâneţe.

Invalidare, Anulare.

Invariabil, Neschimbăcios.

Invasiune, Năvălire, cotropire.

Invectivă, Injuratură, insultă.

Inventar, Catagrafie; *sub beneficiŭ de inventar*, cu drept de control.

Invers, Intors, d'andósele.

Investire, Inveştmîntare; înconjurare.

Investigare, Cercetare.

Investitură, Aşeḑare, întărire într'o funcţie.

Inveterat, Invechit.

www.dacoromanica.ro

Invidie, Pismă.
Invidios, Pismătareț.
Invincibil, De neînvins.
Inviolabil, De care nu se póte atinge cineva ; funcționar care nu póte fi destituit.
Invocare, Chemare în ajutor.
Involuntar, Fără voie.
Invulnerabil, Care nu póte fi rănit.
Irato (ab), Mânios, furios.
Iradiațiune, Împrăștiare de rațe.
Irațional, Nejudecat, necugetat.
Irealisabil, Care nu se póte *realisa*, îndeplini.
Ireconciliabil, Neîmpăcat.
Irecusabil, Care nu póte fi *recusat*, respins.
Irefragabil, Care nu póte fi contrațis, tăgăduit.
Irefutabil, Care nu póte fi *refutat*, combătut.
Iremediabil, De nevindecat, ce nu se póte tămădui.
Iremisibil, De neertat.
Ireparabil, De neîndreptat.
Ireproșabil, Fără greșală în cât nu'ĭ se póte face vre un *reproș*, vre o dojană.
Iresistibil, Căruia nu'ĭ se póte împotrivi cineva.
Irevocabil, Care nu maĭ póte fi rechemat, retras, amânat iar, etc.
Irigație, Udare artificiałă a pământuluĭ.
Iris, Curcubeiu.

www.dacoromanica.ro

Irisat, Cu feţe ca curcubeiul.

Iritat, Aţaţat asmuţit, aprins, necăjit, înfuriat.

Ironic, Batjocoritor.

Ironie, Luare în rîs.

Irupţiune, Năvalire, năpadire, revĕrsare. isbucnire.

Isis, Vechiă ḑeitate egipténă.

Islamism, Religia mahomedană.

Isochronie, Mişcare *egală*, făcută *în acelaş timp*.

Isogon, unghiurĭ *egale* (*de o potrivă*).

Isolare, Singurătate; a face ca un lucru sau un om să remâe singur.

Istmu, Strâmtóre, canal; limbă de pământ între două marĭ şi care împreunéză o peninsula cu uscatul.

Italice (*Litere*), Un fel de litere tipografice aplecate de la drépta spre stânga, numite şi *cursive*. *Aa, Bb, Cc, etc.*

Itinerar, Drum ce trebue sa'l urmeze cineva; descrierea drumuluĭ; privitor la drum.

J

Jacobin, Revoluţionar.

Jansenist, Partisan al *Jansenismuluĭ*, adică al unei morale fórte severe.

Jaretieră, Panglica sau şiret cu care se légă

www.dacoromanica.ro

ciorapiĭ la picior, *Ordinul Jaretiereĭ* (englezesce: *Order of the Garter*), cea maĭ mare decoraţie englesă, fundata de regele Eduard III în 1349; se da numaĭ prinţilor domnitorĭ şi Englezilor din înalta nobilime; cavalerii acestuĭ ordin pórtă o jaretieră albastră la piciorul stâng, cu acest motto: *Honny soit qui mal y pense.*

Jargon, Vorbire stricată.

Jenă, Genă, Superare, turburare; lipsă.

Jesuit, Călugar catolic aparţinênd ordinuluĭ *Jesuiţilor*, fundat în 1584 de Ignaţiu de Loyola.

Jesus, Isus (Christos).

Jeton, Marca de metal în formă de monedă.

J. N. R. J., Jesus Nazarenus, Rex Judæorum, Isus Nazareténul, Regele Iudeilor.

Jockey, Argat de caĭ; vizitiŭ; servitor tocmit a călări cu caiĭ ce iau parte la alergările publice de caĭ.

Jockey Club, Societate de iubitorĭ aĭ alergărilor de caĭ saŭ în genere a persónelor din înalta aristocraţie.

Joe, Jupiter, Zeus, cel maĭ mare Ḍeŭ la Grecĭ şi la Romanĭ; ḍeul trăsnetuluĭ.

John Bull, Porecla Englezilor: Englesul.

Jubileŭ, Serbare,

Jude, Judex, Judecător.

Judex curiae, Titlul preşedintcluĭ curţeĭ supreme în Ungaria.

Judicatum solvi, Garanţie ce trebue s'o depue streiniĭ când intentéza un proces.

www.dacoromanica.ro

Judicios, Iscusit.

Jugular, De la gât.

Junta, Orĭ ce adunare politică în Spania şi Portugalia.

Jupiter tonans, Joe tunatorul.

Juridic, Ce se atinge la dreptul judecatoresc.

Juridicţie, Puterea judecatoruluĭ; competinţă.

Jurisconsult, Cunoscĕtor al dreptuluĭ, al legilor judecatorescĭ; advocat.

Jurisprudenţa, Sciinţa dreptuluĭ şi a legilor.

Jurist, Cel ce scrie saŭ a scris asupra dreptuluĭ, asupra legilor judecătorescĭ.

Juriŭ, Juraţĭ.

Just, Drept; tocmaĭ.

Justificare, Desvinovăţire; dovedirea nevinovăţieĭ.

Justiţiabil, Cel ce se judecă; împricinat.

Juvenil, Ca de tînĕr.

Juventute, Tinereţe.

K

Kean. *Edmond,* (Citesce: *Kin*), Renumit actor engles (1773—1833).

Kilo, O miă; prescurtare în loc de *kilogram.*

Kilogram, Greutate de 1000 de grame.

Kilolitru, Mĕsură de 1000 de litri.

Kyrie eleisson, Dómne miluesce.

www.dacoromanica.ro

L

L, In numeraţia latină 50.

Labială, Literă ce se pronunţă din buze precum *b*, *p*, *m*.

Labirint, Clădire saŭ stradă tare încurcată.

Laboare, Muncă.

Laboratoriŭ, Loc unde se lucréză.

Lacerare, Sfăşiare.

Laconic, Scurt, în puţine vorbe.

Lacrymae Christi, Un fel de vin scump.

Lacună, Lipsă, loc gol care trebue umplut.

Lady, (Citesce *Ledi*), Dómnă nobilă engleză.

Lagună, Smârc.

Laic, Mirén.

Lapidar (stil), Stil înalt, frase scurte dar frumóse şi coprinḑétóre.

Lapidare, Omorâre cu pietre.

Lapis (infernalis), Piétra iadului.

Lapsus calami, Greşélă de scriere, pocăltitură de condeiŭ.

Lapsus linguae, Greşală de vorbire, pocaltitură de limba.

Larvă, Insectă eşită abia din oŭ.

Lasciv, Poftitor, desfrânat.

Latrină, Umblătóre.

Laur, Dafin.

Laureat, Premiat de o universitate.

Lavă, Materie topită ce o arunca un vulcan.

Leader, (citesce : *lid'r*) Căpetenie ; articol de fond.

www.dacoromanica.ro

Legat, Hărădire prin testament; sol trimis.
Legaţiune, Solie: cancelaria unuĭ ministru plenipotenţiar.
Legendă, Poveste.
Legislator, Legiuitor.
Legiune, Corp de armată.
Lent, Încet.
Lesiune, Vătămare; rană.
Letargie, Somn adânc şi bolnăvicios; amorţélă.
Lex, Lege.
Lexicon, Dicţiouar mare.
Libaţinne, Beţie, chef.
Libelă, Carticică injuriósă.
Liberalitate, Dărnicie, galantomie.
Libertinaj, Desmăţare, desfrîŭ.
Libretto, Cuvintele uneĭ piese teatrale pusă în musică.
Librettist, Autorul unuĭ libretto.
Licenţă, Voe; desfrânare; grad universitar mai mic de cât doctoratul.
Licenţiat, Care are licenţă.
Licenţios, Desfrânat.
Licit, Legal, îngăduit de lege.
Liceŭ, Gimnasiŭ cu 7 clase.
Limită, Margine.
Limitat, Mărginit.
Limitrof, Mărginaş, de lângă hotar.
Lineament, Trăsătură.
Lingerie, Rufărie.
Lingoŭ, Drug de metal nelucrat.

www.dacoromanica.ro

Linguist, Limbist; înveţat care se ocupă cu studiarea limbilor.

Liquid, Lichid, Licid, Ceva curgĕtor (apă).

Liquidare, Desfacere; rafuire.

Liquidator, Răfuitor.

Liquóre, Licher, rachiŭ fin.

Lisibil, Citeţ.

Litieră, Scaun portativ.

Litigiŭ, Pricină; cértă, judecată.

Litografie, Scriere şi tipărire pe pi étră.

Literat, Inveţat în d'ale literatureĭ.

Litoral, Ţĕrmurile mărei.

Livid, Vînat.

Livră, Monedă vechiă de un franc; greutate de $^1/_2$ kilogram.

Livrea, Haina lungă a slugilor (feciorilor) boerescĭ.

Livret sau **Libret,** Condicuţă, cărticică.

Locatar, Chiriaş.

Locaţiune, Inchiriere.

Loco, Chiar în acest loc, în acest oraş, etc.

Locomobilă, Maşină de vapor ce póte fi mutată.

Locomoţiune, Mişcare dintr'un loc într'altul.

Locomotivă, Maşină care trage prin propria eĭ mişcare un tren pe şinele drum de fier.

Locuţiune, Vorbire, ḑicere; expresie.

Logic, Bine cugetat.

Logică, Drépţă cugetare.

Logogrif, Ghicitóre.

www.dacoromanica.ro

Logomachie, Cértа pentru înțelesul unor cuvinte.
Longanimitate, Răbdare îndelungată.
Longevitate, Viéță îndelungată.
Lord, Titlu de înaltă nobleță și de înaltă funcțiune în Englitera.
Lord mayor, Primar sau mai bine: primprimar.
Lornietă, Ochén cu 2 sticle.
Lornion, Ochén numai cu o singură sticlă.
Lubric, Care aţâţa pofta sau plăcerea amorósă.
Lucid, Limpede.
Luciditate, Limpeḑiciune.
Lucrativ, Care aduce câștig.
Lugrubru, Posomorât.
Lumbago, Bólá de rinichĭ.
Luuetă, Ochén, ochelarĭ.
Lustru, Strălucire; policandru; timp de 5 anĭ.

M

M, In numeraţia romană 1000.
Macadam, Caldarâm de pietriș.
Macte, Noroc! Sănătate și voe bună!
Machiuă, Maşină.
Maculat, Pătat, mânjit.
Maculatură, Hârtie mânjită la tipar.
Madonă, Madonna, Maica Domnuluĭ.
Madrigal, Poesióră galantă.

www.dacoromanica.ro

Magie, Fermecătorie, vrăjitorie, scamatorie.

Magistral, Ceva făcut de un meșter fórte bun, ceva măreț.

Magistrat, Judecător.

Magistru, Invĕțator.

Magna charta, Charta mare, Constituția engleză.

Magnanim, Mărinimos.

Magnanimitate, Mărinimie.

Magnat, Boer mare ungur saŭ polonez.

Magnet, Mineral ce are proprietatea d'a atrage fierul și a'ĭ comunica, priu frecare, proprietățile sale magnetice.

Magnetic, Atragĕtor ca magnetul.

Magnetism, Insușire ce o are magnetul d'a atrage fierul; un fluid despre care se ḑice că lucréză asupra simțurilor și imaginațiuneĭ și produce diferite fenomene; procedeurĭ prin carĭ se produc aceste fenomene. lucită.

Magnific, Mareț. **Majestate,** Mărire prea strălucită.

Majorat, dreptul celui d'întâĭ niscut din copiĭ

Majordom, Ingrijitorul unuĭ palat domnesc sau împeratesc.

Majoritate, Numĕr maĭ mare.

Majusculă, Litera mare: A, B, C, etc.

Maladie, Bólă. **Maladiv,** Bolnăvicios.

Malachit, Piétră verde cu lustru frumos.

Maladresă, Neîndemănătăcie, nedibăcie, strângăcie.

Maleabil, Ce se póte mlădia și întinde.

Maledicțiune, Blestem. **Malițiе,** Rĕutățiе,

www.dacoromanica.ro

Maliţios, Malicios, Rĕutăcios.
Malignitate, Reutate mare.
Malignu, f. rĕŭ.
Malonest, Necinstit.
Maltratare, Chinuire.
Malversaţie, Greşéla făcută dinadins, hoţie etc.
Mamelă, Ţîţă, uger.
Mamelon, Sfîrcul ţîţeĭ.
Mameluc, Soldat din cavaleria egipténă formată din sclavĭ liberaţĭ.
Mamifer, Orice animal ce are ţîţe.
Manco, Lipsă.
Mandat, Împuternicire.
Mandatar, Cel căruia 'ĭ s'a dat o împuternicire.
Mandant, Cel ce dă împuternicirea.
Mandolină, Un fel de cóbză.
Manechin, Chip omenesc facut din lemn, etc.
Manegiŭ, Manej, Locul unde se învaţă călăria; exerciţiŭ ce se face cu un cal; calerie.
Maniac, Om supĕrăcios, nrsuz, cam nebun.
Manie, Năravrĕŭ, nebunie, furie.
Manieră, Chip, fel; purtare.
Manifest, Vĕdit, sciut, netăgăduit; scriere publicată de cineva spre a'şĭ arĕta ideile, spre a face cunoscut tutulor ce are de gând să facă.
Manifestare, Arĕtare saŭ dovedire în faţa tutulor.
Manipulare, a umbla cu ceva, a lucra; a întrebuinţa chiţibuşe, etc.

www.dacoromanica.ro

Manivelă, Mâner cu care se învîrtesce ceva.
Manoperă, Chiţibuş.
Mansardă, Odaie în pod.
Mansuetudine, Bunătate, blândeţe, bunăvoinţă.
Manşetă, Mânecuţă.
Manşon, Colceag, mânecar.
Manual, Facut de mână; carte ce trebue s'o aibă cineva totdéuna la îndemână.
Manufactură, Márfurĭ de lipscănie şi pânzărie.
manu militari, Cu forţa militară, cu sila.
Manuscript, Manuscris, Fóie saŭ carte scrisă de mână.
Manutenţie, Administraţie; bruturie, pitărie.
Mapamond, Charta geografică ce arată globul pământesc împărţit în două emisfere.
Marasm, Bóla slăbirei continue.
Marchis, Titlu de nobleţă mai mic de cât **duce** şi mai mare de cât **conte.**
Marchisă, Soţia marchisului; acoperiş, perdea.
Marecagiŭ, Marecaj, Mocirlă.
Mareşal, General suprem. *Mareşal al Curţeĭ* funcţionar care administréză casa regelui.
Marină, Sciinţa navigaţiuneĭ, adică a plutireĭ pe mare cu nave; puterea navală a uneĭ naţiuni; materialul şi personalul serviciuluĭ de mare.
Marinar, Matelot, Matros, corăbier.
Marionetă, Păpuşă.
Maritagiŭ, Maritaj, Măritiş, casătorie, însurătóre.

www.dacoromanica.ro

Maritim, De marină.

Merseillaise, Marsiliesa, Imn patriotic și războinic compus de Francesul Rouget de Lisle în 1792 și devenit adĭ imnul național francez și în genere imnul Libertăţiĭ.

Marte, Deul războiuluĭ.

Martial, Milităresc. războinic.

Martir, Mucenic, om care a suferit mórtea pentru religia sa; suferinţă grea.

Martirolog, Inumerarea martirilor si a celor-l'alţi sfinţĭ.

Martirisare, Chinuire.

Masă, (Massă), Mulţime, grămadă; *în masă,* cu toţii.

Masacrare, Măcelărire.

Masacru, Măcel.

Masagiŭ, Masaj, Frecarea corpuluĭ omenesc cu mâna spre a'ĭ da tărie și sănătate.

Mascaradă, Deghisare; cétă de ómenĭ deghisaţi.

Mascul, Masculin, Bărbatesc.

Masiv, Greu, plin, îndesat.

Mastodont, Elefant uriaș ce exista înainte de potop.

Masturbaţie, Onanie.

Mat, Calp, fără luciŭ.

Matelot Matros, Corabier.

Materialism, Sistema celor ce sred că totul e numaĭ materie și că materia trăesce prin ea însăși și fără spirit.

Mater, Mamă.

www.dacoromanica.ro

Matern Maternel, De mamă; *limba maternă* limba parintéscă.

Matinal, De diminéță; *a fi matinal,* a se scula de diminéță.

Matrice, Mitră; matriță, adică formă în care se tórnă ceva.

Matriculă, Condică.

Matriculare, Trecere în condică.

Matrimoniŭ, Căsătorie.

Matronă, Jupânésă.

Matur, Copt; vîrstnic.

Maturitate, Inţelepciune.

Mausoleŭ, Mormînt mare şi împodobit.

Maxilă, Falcă.

Maxilar, De la falcă.

Maximum, Gradul cel mai nalt.

mea culpa, Din greşala mea.

Mecanic, Mecanician, Maşinist.

Mecanicesce, Ca o maşină. fără gândire.

Mecanism, Maşinarie.

Mecenat, Bogat care încuragéză literele, artele, etc.

Necunóscere, Necunóscere, nerecunóscere.

Medalie, Bucată de metal, de obicciu rotundă. ca o monedă, de mărime f. variabilă. ce se bate întru amintirea unuĭ fapt mare saŭ se dă cuiva ca semn de onóre.

Medaliat, Premiat, onorat cu o medalie.

Medalion, Ramă saŭ sculă de aur, argint etc. având forma cam rătundă şi in care se păstréză portretul uneĭ persóne iubite.

Mediaţiune, Mijlocire,

www.dacoromanica.ro

Mediator, Mijlocitor.

Mediatisare, A face ca un prinț saŭ un suzeran.

Mediocritate, Mijlocie; starea omuluĭ care nu e nicĭ bogat nicĭ sărac; lipsă de merite, de sciințĭ, etc.

Mediocru, De mijloc; nu tocmaĭ bine și nicĭ prea prost, etc.

Meditare Meditație, Gândîre. chibzuire. *Meditație* se numesc și lecțiile ce le ia un școlar de la un profesor deosebit de aceia pe carĭ îĭ are la școlă.

Mediterană, Mare aflătóre între Europa, Asia și Africa și care comunică cu Océnul prin strîmtórea de Gibraltar.

Mediŭ, Mediuloc, Mijloc.

Medium, Persónă care, după credința unora, póte să comunice cu spiritele.

Meeting, (Citesce : *miting*), Aduna politică populară.

Mefiant, Neîncreḑĕtor.

Mefiare, a nu se încrede.

Mefitic, Stricat, vătămător.

Mefistofel, Drac.

Megeră, Femeiă rea.

Melancolie, Melancholie, Tristețe, mâhnire.

Melodie, Impreunare de sunete musicale plăcute; înșirare de cuvinte saŭ frase carĭ sună bine.

Melodramă, Piesă de teatru cu emoțiunĭ puternice și ale căreĭ scene sunt însoțite de o musică instrumentală.

www.dacoromanica.ro

Meloman, Iubitor de musică.

Melomanie, Iubire prea mare de musică.

Membrană, Pieliță subțire ce acoperă organele.

memento, Adu'ți aminte; însemnare.

memento mori! Adu'ți aminte de mórte, ține minte că escĭ muritor!

Memorabil, Ce merită a fi amintit.

Memorandum, Insemnare; notă cărticica de însemnare diplomatică ce face cunoscută starea unei cestiuni.

Memorial, Condică în care comercianții 'și înscriu afacerile din fiecare di; culegere de memoriĭ.

Memorie, Amintire, ținere de minte.

Memoriĭ, Scriere ce are de scop a reaminti saŭ a lămuri un lucru, o cestiune politică, literară, etc.

Menageare, Menagiare, Menajare, a cruța.

Menageră, Gospodărésă, îngrijitóre bună.

Menagerie, Loc în care se arată fel de fel de animale.

Menagiŭ, Menaj, Căsnicie, gospodărie.

Mendicitate, Cerșetorie.

mene tekel (complect: *mene mene tekel ufarsin*), S'aŭ cântărit și s'aŭ găsit prea ușóre (dilele tale); cu aceste cuvinte scrise pe zid de o mână nevĕdută s'a vestit regelui Belsazar al Babiloneĭ căderea sa apropiată; se întrieb. ca avertisment.

mens sana in corpore sano, O minte sănătósă póte fi numaĭ într'un corp sănătos.

www.dacoromanica.ro

Menstruație, Sorocul femeilor.
Mensual, Lunar, pe fiecare lună.
Menționare, a pomeni.
Menționne, Pomenire.
Mentor, Povețuitor, călăuză, învețător.
Mephisto, Mephistopheles, Satană, Drac.
Meprisare, Disprețuire.
Meprisabil, Vrednic de dispreț.
Mercantil, Negustoresc.
Mercator, Negustor.
Mercenar, Batăuș plătit; om vîndut.
Mercerie, Marchitănărie, cepărzărie.
merci, (Cit. *mersi*), Mulțumesc! mulțumim!
Mercur, Fiul și mesagerul lui Joe; el era ḑeul elocinței, al călătorilor, negustorilor și hoților, numele unei planete; argint viu.
Mercurial, Ce cuprinde *mercur*, argin viu.
Mercurială, Dojană; preț curent; însemnare de prețuri.
Meridian, Cerc mare al stereĭ închipuit că trece prin polĭ și împarte globul pămêntesc în douĕ emisfere.
Meridional, Despre partea de méḑă-ḑi.
Meridiŭ, Miéḑă-ḑi, sud.
Meritoriŭ, Meritos, cu merit, vrednic de lauda.
Mesă (Messă), Rugăciune, slujbă (la Catolicĭ.)
Mesager, (ssa), Vestitor, însciințător.
Mesagerie, Mesajerie, Loc unde se primesc mărfurĭ spre expediare.
Mesagiŭ, Mesaj, Sarcină de a spune saŭ aduce ceva; vestire oficială.

www.dacoromanica.ro

Mesalină, Soția împĕratuluĭ Claudiŭ, faimósă prin desfrènarea eĭ; femeiă fórte desfrênată.

Mesalianță, Unire (prin căsătorie) nepotrivită.

Meschin, Calic.

Meschinerie, Calicie.

Mesia, Liberator făgăduit de Dumneḑeŭ în Vechiul Testament.

Mesinteligență, Neînțelegere.

Mesmerism, Doctrina luĭ Mesmer asupra magnetismuluĭ animal.

Metacarp, Partea mâneĭ dintre degete și încheĭătura eĭ, compusă din cinci óse ce formézĕ nisce prelungirĭ ale degetelor.

Metafisică, Sciința facultăților înțeleapciuneĭ omenescĭ și a ideilor universale; abusul abstracțiunilor.

Metaforă, Figură de retorică prin care se schimbă un cuvênt de la înțelesul sĕŭ propriŭ într'un înțeles figurat, ex.: *este un leŭ*, în loc de : *este un om curagios.*

Metafrasă, Traducere, tălmăcire în altă limbă

Metalurgie, Arta de a scóte metalele din mine și a le lămuri.

Metamorfis, Lucrarea căldureĭ centrale asupra unor tărâmurĭ anumite, asupra unor stâncĭ a căror structură lea prefăcut ea.

Metamorfosă, Prefacere, preschimbare.

Metaplasmă, Scóterea, adăugarea saŭ schimbarea uneĭ litere saŭ silabe într'un cuvênt.

www.dacoromanica.ro

Metastasă, Figură de retorică ce constă în a arunca asupra altuia lucrurile pe carĭ oratorul e nevoit să le spuie; schimbare din o bólă în alta.

Metatars, Partea picioruluĭ dintre degete şi încheietură.

Metatesă, Mutarea unŭ litere d. un loc în altul.

Metempsicosă, Trecerea sufletuluĭ dintr'un corp în altul (după mórte).

Meteor, Orĭ-ce fenomen ce se petrece în atmosferă: curcubeul, fulgerul, tunetul, etc., sunt *meteore*; se ḑice şi despre un om care a strălucit prin calităţile luĭ.

Meteorologie, Partea fisiceĭ care tratéză despre meteore şi despre schimbările aeruluĭ.

Meteorograf, Instrument ce arată schimbările atmosferice.

Meteorolit, Piétră ce cade uneorĭ din aer.

Metier, Meserie; se ḑice în mod impropriŭ şi în loc de *Metteur* (*en pages*).

Metis, Corcitură; om născut dintr'un alb şi o Indiană saŭ dintr'o Indiană şi un alb.

Metod, Motodă, Orânduiélă ce se întrebuinţéză pentru a ḑice, face saŭ învĕţa ceva; *metodic*, cu orânduială.

Metodist, Om care face totul cu orânduială. Aşa se numesce membriĭ uneĭ secte de protestanţĭ care are nisce principiĭ religióse fórte asemenea.

Metonimie, Figură retorică prin care se ia

www.dacoromanica.ro

causa drept efect, subiectul pentru atribut, abstractul pentru concret, etc., s. ex.: *Ceres şi Bachus* în loc de *pâinea şi vinul*, *pană frumósă* în loc de *scriere frumósă*, *citesc pe Alecsandri*, în loc de *citesc operile lui Alecsandri*, etc.

Metonomasie, Schimbarea unuĭ nume propriŭ prin traducere, s. ex.: *Sameil Micu* în loc de *Samuel Klein*.

Motoposcopie, Arta de a ghici după trăsurile feţeĭ.

Metric, Alcătuit din metre, adică picióre de versurĭ formate din silabe scurte saŭ lungĭ, sistem metric, sistem de mĕsurĭ ce are drept basă *metrul*.

Metric, Arta de a face versurĭ.

Metrologie, Sciinţa mĕsurilor şi greutăţilor.

Metromanie, Mania de a face versurĭ.

Metronom, Instrum, ce arată mĕsură musicală.

Metropolă, Oraş mare.

Metru, Mĕsura de un cot şi jumĕtate.

Metteur en pages (Citesce : *Metoranpaj*, punĕtor în paginĭ), Pagînator, adică lucrătorul tipograf care face paginĭ din materia culésă de zeţarĭ.

Miasmă, Duhóre, putóre bolnăviciósă.

Micado, Titlul împĕratuluĭ Japonieĭ.

Micrografie, Descrierea lucrurilor saŭ fiinţelor micĭ carĭ nu se vĕd fără *microscop*.

Microscop, Instrument care măresce şi lasă

www.dacoromanica.ro

a se vedea lucrurile saŭ fiinţele cele maĭ micĭ carĭ nu se pot zări cu ochiul liber.

Micţiune, Dare afară a uduluĭ.

Micturiţie, Medicament pentru a putea eşi des.

Migraţiune, Pribegire, trecere în altă ţară.

Migrenă, Durere de cap.

Milă, Millă, Măsură de drum variabilă după ţĕrĭ şi care la Romanĭ era de 1000 paşĭ şi valora 1472m,5. *Mila engleză* e de 1609 metri; *mila marină*, întrebuinţată de marinariĭ englezĭ, francezĭ şi italienĭ e de 1852 metri.

Milady, (Citesce : Miledi). Dómna mea, domnişóra mea. In Englitera se cuvine acest titlu dómnelor şi domnişórelor nobile.

Milenar, Care are o miă; o miă de anĭ.

Milesim, Cifrele ce arată anul pe medaliĭ *monede* şi *monumente*.

Miliadă, Rĕstimp de o miă de anĭ.

Miliard, O miă de milióne.

Miligram, A miia parte dintr'un gram.

Mililitru, A miia parte dintr'un litrn.

Milimetru, A miia parte dintr'un metru.

Milion, O miă de miĭ (1,000,000).

Milionar, Om fórte bogat, care are milióne.

Militant, Care combate: *politică militantă*, certe politice.

A milita, a combate, a fi în folosul cuiva, ex.: acest argument *militézĕ* în favórea mea.

Milord, Lordul meŭ, titlu ce se dă unuĭ *lord* când vorbesce cine-va cu el.

www.dacoromanica.ro

Mim, Actor care imitézà pe cine va.

Mimică, Arta d'a imita, d'a arĕta prin gesturĭ.

Mină, Ocnă din care se scóte sare, fier, aur, etc.; aer. expresia feţeĭ omuluĭ.

Minaret, Turnul giamiilor (bisericilor) turcescĭ.

Mineraiŭ, Veḑĭ *Mineraliŭ*.

Mineral, Corp neorganisat ce se află în întrul pămêntuluĭ saŭ pe suprafaţa luĭ, precum pietrele, metalurile, etc.

Mineraliŭ, Metal brut ccos din mină.

Mineralogie, sciinţa ce se ocupă cu mineralele.

Minerva, Fiica luĭ Joe, ḑeiţa înţelepciuneĭ.

Miniatură, picătură mică şi gingaşă; lucru mic si delicat, obiect mic de artă.

Miniaturisit, Pictor care face *miniaturĭ*.

Minier, Ocnaş, lucrător la o *mină*.

Minim, Fórte mic, fórte puţin.

Minimum, Cel maĭ mic grad la care póte fi redusă o mărime; pedépsa cea maĭ mică, suma cea maĭ mică.

Minor, Nevîrstnic. *Minor* se ḑice şi în loc de *minier*, ocnaş.

Minoritate, Numĕr mic; parte maĭ mica la numĕr; nevrîstnăcie.

Minotaur, Monstru jumătate taur.

Mintal, Care se face în mintea omuluĭ saŭ este privitor la minte.

Minus, Maĭ puţin, lipsă, fără.

www.dacoromanica.ro

Minuscul, Literă mică: a, b, c,. etc.

Minuție, *Migăléla*; lucru de nimic, secătură.

Minuțios, Migălos; cu f. mare băgare de sémă.

Miologie, Studiarea muschilor.

Miop, Om cu vederea scurtă.

Miopie, Vederea scurtă.

Miosotis, Flórea *nu mĕ uita*.

Miotomie, Partea anatomiei despre tăerea muschilor.

Miracol, Minune.

Miraculos, Minunat.

Mirajiŭ, Miraj, Vedenie, închipuire.

Miriadă, Ḍece mii; nesfarșit de multe.

Miriagram, Ḍece mii de grame.

Miriametru, Ḍece mii de metri.

Miriapod, Gânganie cu mii de picóre.

Mirific, Minunat, grozav de frumos.

Mirtă, Flórea *lămâiță*. simbolul amoruluĭ.

Misa, Suma ce se pune la un joc, într'o tovărășie, etc.; îmbrăcămintea omuluĭ. *Misa în scenă*, punerea în scenă, decorurile, costumele, etc. trebuincióse pentru jucarea uneĭ piese pe scenea unuĭ teatru.

Misantrop, Om cârtitor căruia nu'ĭ plac ómeniĭ.

Misantropie, Ură de ómeni, scârbă de lume.

Miscellanea, Miscellanee, Bucățĭ literare, sciințifice, etc. amestecate la un loc; adunare de cărțĭ deosebite prin coprinsul lor.

Miscibil, Care póte fi amestecat.

www.dacoromanica.ro

miscuif utile dulcĭ, Unesce ceea ce e fnlositor cu ceea ce e placut.

Miser, Nenorocit, sărac, vrednic de milă.

Miserabil, Om în miserie. nenorocit, vrednic de milă; ticălos, mărşav.

Miserie, Unul din psalmiĭ (57,2) luĭ David. *miserere* se numesce şi o colică f, gravă în care omul varsă excrementele prin gură.

Miscric, Lipsă mare, sărăcie; nenorocire, ticălosie.

Misericordie, Milostivire, îndurare.

Misericordios, Milostv.

Misionar, Insărcinat cu o *misiune;* preot catolic saŭ protestant trimis a rĕspândi credinţa creştină.

Misiune, Chemare, însărcinare, împuternicire

Misivă, Scrisóre.

Misoram, Holteiu, becher, care uresce însurătórea.

Misogin, Bărbat care urăsce femeile.

Misolog, Duşman al înţelepciuneĭ, al sciinţeĭ.

Miss, Domnişóră, în Englit. predicatul damelor nemăritate ce n'au drept la titlul *Lady.*

Mister, Taina.

Misterios, Tainic ascuns.

Mistic, Cu înţeles nedesluşit, alegoric. *Testament mistic,* testament depus închis şi pecetluit la tribunal faţă cu şase martorĭ.

Misticism, Tendinţa de a da un înţeles ascuns cestiunilor relig s. filos.; aprindere p. mare şi încurcătură în ideĭ şi credinţa.

www.dacoromanica.ro

Mistificare, Înșelare, păcălire, luare în rîs.

Mistral, Vînt rece de Nord-vest pe cósta meridionala a Francieĭ.

Mistress, Dómnă, predicatul feĭ ilor engleze carĭ n'au drept la titlul de *Lady*.

Mit, Poveste, basm; ființă închipuită.

Mitologie, Istorie fabulósa despre ḑeiĭ, semiḑeiĭ și heroiĭ din anticitate; sciința fabulelor păgânismuluĭ: Joe (Jupitor), Marte. Vulsan, Minerva, Venus, etc. sunt figurĭ din *mitologie*, persóne *mitologice*.

Mitralie, Ghiulea de tun umplută cu cioburĭ.

Mitraliesă, Mitrailleuse, Sun cu multe țevĭ.

Mixt, Amestecat; din maĭ multe felurĭ, națiĭ. religiĭ. etc.

mixtum, compositum, Amestecătură, mișmaș.

Mixturr, Bĕutura, doctorie, picăturĭ.

Mnemonic, Mnemotechnic, Care înlesnesce memoria, ținerea minte.

Mnemonica, Mnemotechnia, Arta de a ajuta și întari memoria, astfel că se póte ține minte tot ce se citesce, etc.

Mnemosina, Ḑeița memorieĭ, muma muselor.

Mobil, Mișcător, ce póte fi mutat din loc; motiv.

Mobilă, Mobile, Lucrurĭ din casă; masă. scaun, etc.

Mobiliar, Mobilier, Mobile; care constă în mobile saŭ privesce mobilele; *avere mobiliară*, avere mișcătóre.

www.dacoromanica.ro

Mobilisare, A face lesne de mișcat, de transportat, gata de plecare la resboiŭ.

Mod, Chip, fel.

Modă, Chipul de a se îmbrăca, de a se purta, de a se face etc., după obiceiul celor cu dare de mână

Modalitate, Mod, chip, fel.

Model, Isvod după care se scrie, se croesce etc; pildă bună de urmat; persónă saŭ lucru dupa care lucréḑă pictoriĭ, sculptoriĭ, etc.

Modelare, a face în mic din céră, pământ etc., lucrul ce vrea cine-va (un sculptor) să'l facă mare; a face exact relieful figurilor; a da o formă; a potrivi, a orîndui.

Moderat, Cumpĕtat, astĕmpĕrat. așezat.

Moderată, Moderație, Cumpĕtare, astămpărare.

Modern, Noŭ, de curând; la modă.

Modest, Nelaudăros, neîngămfat.

Modestie, Neîngâmfare; purtare așeḑată.

Modic, De mică valóre.

Modicitate, Micime.

Modificare, Schimbare (în maĭ bine) îndulcire.

Modistă, Fabricantă s. vînzĕt. de articole de mode.

Modulare, Modulație, Trecere de la un ton la altul în musică; a sui și coborî vocea.

modus vivendi, Înțelegere cum sĕ se facă negocieri, cum să intre cine-va în relațiuni (maĭ cu sémă diplomatice) cu altul.

www.dacoromanica.ro

Molar, Măsea.

Molach, Popă mahomedan.

Moleculă, Bobușorul cel mai mic la care póte fi redus un corp: un bob de grâu măcinat fórte subțire este redus în stare de *molecule.*

Molusc, Animal ca melcul, stridia, scoica etc.

Moment, Clipă.

Momentan, Chiar acum.

Momie, Momâie, cadavru îmbalsămat, uscat și păstrat în stare bună.

Momificare, Prefacere în momie.

Monach, Calugĕr.

Monogasc, Locuitor din Monaco.

Monarch, Rege, Imperat.

Monarchie, Imperăție.

Monastic, Călugeresc, mănăstiresc.

Monițiune, Mustrare, dojană.

Monitor, Vestitor, însciințător.

Monoclu, Ochelar cu o singură sticlă.

Monogam, Om însurat numai odată.

Monochrom, Care e de o singură colóre.

Monografie, Scriere în care autorul tratéză special despre un punct órecare al sciinței.

Monogram, Cifră saŭ literă formată din mai multe litere legate între ele.

Monolit, care e făcut dintr'o singură pétră.

Monolog, Scenă dramatică în care o persónă e singură și'și vorbesce sieși.

Monomachie, Luptă între duoi ómeni ce se numia *Judecata lui Dumneḑeŭ,*

www.dacoromanica.ro

Monomanie, Un fel de nebunie în care un singur gând absórbe tóte facultăţile.

Monopol, Drept dat cuiva de a fabrica, vinde sau explóta numaĭ el unele lucrurĭ.

Monosilabă, Cuvĕnt de o singură silabă.

Monoteism, Închinare la un singur D-ḑeŭ.

Monoton, Care e totdéuna pe acelaş ton.

Monotonie, Uniformitate plictisitóre a tonului, a stilului, etc; neschimbare.

Monstru, Om sau animal a căruĭ fáptură e altfel de căt cea firéscă şi obicinuită: un copil cu doue capete, un viţel cu cinci picióre etc, sunt *monştrĭ*; dihanie îngrozitóre; om crud saŭ fórte urît, etc. — *Adunare monstru* se numesce o adunare fórte numerósă cum numaĭ rar se póte vedea.

Montare, Aşeḑare, potrivire; înălţare etc.

Monticulă, Deluleţ. deluşor.

Montgolfier, Balon (după numele inventatoruluĭ.

Morală, Sciinţa moravurilor bune, sciinţa ce arată regulele de urmat pentru a face binele şi a ocoli rĕul; dojană; pildă bună ce reese din povestirea unuĭ fapt.

Moralitate, Cugetare morală; înţeles moral; caracterul moral al unuĭ om.

Moratoriŭ, Prelungire de termen acordată unuĭ debitor pentru a'şĭ plăti datoriile.

Moravurĭ, Obiceiurĭ.

Morb, Morbus, Bólă.

Morbid, Morbos, Bolnăvicios.

www.dacoromanica.ro

Morfeŭ, Ḍeul somnului și al visurilor.

Morfină, Morphium, Alcali care dă *opiumului* puterea sa adormitóre și alinătóre.

Morfinism, Patima ce aŭ uniĭ de a lua fără trebuință *morfină* spre a dormi și a avea visurĭ placute. Acéstă patimă duce la o mórte aprópe sigură.

Morganatic, Secret, tainic. *Căsătorie morganatică,* casatarie de mâna stângă, căsătorie făcută între o persónă de un rang înalt cu alta de un rang mult maĭ mic și în care soția și copiĭ nu au drept la privilegiile soțieĭ și copiilor legitimĭ și nu pot moșteni; asemenea căsătoriĭ sunt permise în unele țĕrĭ europene, însĕ numaĭ familiilor domnitóre și înalteĭ aristocrațiĭ.

Moribond, Muribund, murind.

Mormon, Membru al uneĭ secte religióse americane care admite poligamia.

Merositate, Ursuzlîc, posomorélă.

Mortal, Ceva aducĕtor de mórte, ceva omorítor.

Mortificare, Muncire, căsnire, chinuire.

Mosaic, (cu accentul pe *a*: *mozàic*), Al luĭ Moise, ovreesc.

Mosaic, (cu accentul pe *i*: *mozàic*), Lucru din pietricele saŭ bucățele de diferite culorĭ întocmite astfel în cât alcătuiesc nisce figurĭ; se ḍice de o carte de spirit compusă din bucătĭ deosebite.

Moscheĭ, Geamie, biserică mahomedană.

www.dacoromanica.ro

Moțiune, Mișcare ; propunere făcută într'o adunare.

Motor, Mișcător.

Motrice, Mișcătóre.

Motto, Citație (cuvinte scóse) din opera unuĭ autor și puse în capul uneĭ scrieri spre a arĕta cuprinsul saŭ scopul eĭ.

M. P. (**Member of Parliment**), Deputat englez.

m. p. (**manu propria**), Cu propria'ĭ mână

MS., Prescurtare pentru *Manuscris.*

M. S., Măria Sa, Majestatea Sa.

Mucilaginos, Cleios

Mucositate, Zémă cleiósă.

Mulatru, Corcitură, om născut dintr'un negru și o albă saŭ dintr'un alb și o négra.

Multicolor, Cu fețe multe, împestrițat.

Multiplicare, Inmulțire.

Multiplicitate, Multitudine, Mulțime.

Mund, Lume,

Municipalitate, Primărie.

Munificent, Darnic.

Munificiență, Dărnicie. (etc.

Muniție, Provisie de rĕsboiŭ, merinde, arme

Musă, Fie-care din cele nouĕ ḑeițe ale artelor libere ; ele erau fiicele luĭ Joe și ale Mnemosineĭ : *Clio*, Zeița Istorieĭ ; *Caliopa*, zeiță epopeeĭ ; *Melpomena*, ḑ. tragedieĭ ; *Thalia*, ḑ. comedieĭ ; *Polimnia;* ḑ. poesieĭ lirice ; *Erato*, ḑ. olegieĭ ; *Euterpa*, ḑ. musiceĭ; *Terpsichora*, ḑ. joculuĭ (danț.), *Urania*, ḑ. astronomieĭ. *Musă*,

www.dacoromanica.ro

se numesce în genere geniul orĭ-căruĭ poet. *Musele* se dice figurat despre poesie şi frumósele arte.

Musagetul, Conductorul Muselor: porecla I, Apolon.

Muscadă, Nucşóră.

Muschetar, Soldat din vechia armată franceză:

Museŭ, Şcólă în care se învaţă literile, sciinţele, artele; loc public unde se păstréză şi se arată producţiunile şi monumentele sciinţifice, artistice. etc.

Musulman, Mahomedan.

Mutilare, Ciontire.

Mutism, Amuţire; tăcere încăpăţînată.

Mutual, Vezĭ *Reciproc.*

Mutualitate, v. *Reciprocitate.*

N

Nabab, Prinţ indian.

Nacelă, Luntre, caic.

Naiadă, Nimfă a fântânilor şi rîurilor.

Naivitate, Nevinovaţie, neprefăcĕtorie; prostie.

Narare, Povestire.

Naraţiune, Poveste.

Narcotic, Medicament moleşitor şi adormitor.

Natal, De nascere, *loc natal,* unde s'a născut.

Nataţiune, Inotare.

www.dacoromanica.ro

Nativ, Născut.

Nativitate, Nascere.

Naturalisare, Naturalisaţie, Impămêntenire, încetăţenire.

Naturalism, Descrere ădeverată după natură.

Naufragiŭ, Spargerea şi pierirea uneĭ corăbiĭ pe apă; pierdanie, prapădenie nenorocire.

Nautic, De navigaţie.

Navă, Corabie, vas.

Navetă, Corabióra.

Navigabil, Pe care se póte pluti, umbla cu corabia.

Navigaţie, Plutire cu corabie.

N. B. (nota bene), Baga de sémă nu uita, etc.

Neant, Nimic.

Nebulos, Innorat; posomorît.

Necesar, Trebuincios. neaperat.

Necesitate, Trebuinţă neaperată, nevăe.

Necesitos, Nevoiaşi.

Necrolog, Necrologie, Notiţă asupra unuĭ mort.

Necromanciană, Ghicîtóre, cărturărésă.

Necropolă, Cimitir; boltă subpământéscă în care ceĭ vechĭ înmormântaŭ pe morţiĭ.

Necrosă, Os putred, os lipsit de viaţă.

Nectar, Beutura ţeilor.

Nefast, Cu piaţa rea.

Negare, Tăgăduire.

Negaţiune, Tăgăduiélă.

Negativ, Care ţice *nu*; opus lui *positiv.*

www.dacoromanica.ro

Négligé, (*Neglijé*), Îmbrăcămintea uneĭ persóne ca nu și-a făcut încă toaleta.

Neligeabil, Care póte fi lăsat încolo.

Negligeare, Părăsire.

Negligență, Neîngrijire.

Negociațiune, Tocmélă, învoială.

Negus, Împeratul Abisinieĭ.

Nemesis, Ḍeița rĕsbunareĭ.

Nemrod, Vînator curagios.

Neofit, Om de curênd botezat. de curend trecut la altă credință.

Neologism, Cuvînt nou, vorbă *radicală*.

Nepotism, Sprijin dat de ceĭ marĭ rudelor lor spre a căpăta slujbe saŭ favoruri nemeritate.

Neptun, Ḍeul marilor.

Nereidă, Nimfă de mare.

Nerv, Nervĭ, Fire albicióse rĕpândite în tóte părțile corpului care servă pentru simțire și mișcare.

Nervos, Vânjos.

Nestor, Bătrân înțelept; maĭ marele.

Net, Curat; limpede.

Neted, lins.

Neutral, Nepărtinitor.

Neutralitate, Nepărtinire.

Neutru, Nepărtinitor, nicĭ al unuia nicĭ al altuia.

Nevralgie, Durere a nervilor.

Nevrosă, Bólă a nervilor.

Nickel, Metal eftin, albicios și strălucitor.

www.dacoromanica.ro

Nihiliştĭ, (de la *nihil.* latineşte; *nimic*), Partid secret, socialist, revoluţionar şi ateist în Rusia. Nihiliştiĭ aŭ omorît mulţĭ înalţĭ funcţionarĭ ruşĭ, iar la $^1/_{13}$ Martie 1881 pe împĕratul Alexandru II în Petersburg.

Nihil sine Deo, „Nimic fără Dumneḑeu“: devisă latină a Regelui Carol I al Românieĭ.

Nimb, Cerc străluc. ce înconjoară capul sfinţilor.

Nimfă, Ḑînă, insectă în înteiul grad al năpârlireĭ.

Nimfomanie, Bóla unor femeĭ, consistând în o prea mare poftă amoróse.

Nitroglicerină, Substanţă f. explosibilă, element principal al *dinamiteĭ.*

Nitru, Silitră.

Nivel, Mĕsură pentru a cunósce dacă o suprafaţă e dréptă; *pe acelaş nivel,* pe aceeaş înălţime.

Nivelare, Potrivire.

N. N., (nomen nescio,) Nume necunoscut, nenumit.

noblesse oblige, Nobleţea te obligă; multe se cer de la nn om nobil, îusemnat.

Noctambul, Om care umblă nóptea.

Nolens volens, Vrênd-nevrênd.

Noli me tangere, Nu te atinge de miue: lasă-me că te las.

Nomad, Pribég, rătăcitor.

Nomenclatură, Insemnarea numelor întrebuinţate într'o sciinţă, etc.; listă de uume.

www.dacoromanica.ro

Nominal, Pe nume, după nume; *apel nominal*, strigare pe nume, *valóre nominală*, valórea scrisă a unuĭ lucru, maĭ cu sémă a uneĭ acţiĭ (valórea tiparită pe dênsa), în oposiţie cu valórea adevĕrată (*reală*,,după cursul ţileĭ.

Nonagenar, De nouĕ-zecĭ de anĭ.

Non pareil, Fară sémân.

Non (saŭ nec) plus ultra, Neîntrecut, care nu póte fi făcut maĭ bine.

Non possumus, Nu putem, nu se póte.

Nonsens, Fără înţeles, prostie, neghiobie.

Notabil, Fruntaş.

Notar, Scriitor.

Notariat, Unde se înscrie, se trece în condică.

Notificare, Insciinţare.

Notarietate, (de) Sciut de toţi.

Noţiune, Cunoscinţă, ideia ce are cine-va de un lucru.

Novaţiune, Inorie, schimb. un. datoriĭ pr. alta nouă.

Novelă, nuvelă, Scire, veste; roman f. scurt.

Novice, Intrat abia de curând (în mănăstire, etc.); ucenic.

Nuanţă, Diferite grade ale unei culorĭ; deosebire fórte mică ce abia se zăresce.

Nubil, In vârstă bună de a fi însurat.

Nuditate, Goliciune.

Nuisibil, Vatămător.

Nul, Nulitate, Nimic, fără vălóre.

Numerar, Numerariŭ, Banĭ gata.

Numismat, Care se ocupă cu *numismatica*.

www.dacoromanica.ro

Numismatica, Sciința ce se ocupă cu studiul medaliilor și monedelor vechĭ.
Nunciŭ, Sol; ambasador, al Papeĭ din Roma.
Nundinal, Di de târg la Romanĭ.
Nuptial, De căsătorie, de nuntă.
Nuvela, Scire, veste ; roman scurt, povestire.
Nuvelist, Vestitor ; autor de *nuvele.*

O.

Oasă, Oază, Bucată mică de pămênt roditor în mijlocul uneĭ pustiĭ,
Obediență, Ascultare, supunere.
Obelisc, Piramidă fórte înaltă în patru colțurĭ.
Obiect, Object, Lucru ; scop.
Obiectare, Obiecțiune, Întêmpinare, respuns de împotrivire.
Obiectiv, Privitor la *obiect* și nu la *subiect; judecată obiectivă,* care se ocupă cu *faptul* iar nu cu *făptuitorul.* Sticla uneĭ lunete.
Objurgație, Dojană.
Oblic, Pieḑiș, aplecat.
Obligare, Obligație, Îndatorire.
Obligator, Ce este cine-va silit ca să facă.
Obliterație, Stergere, feștelire.
Obol, Ban grecesc vechiu.
Obscen, Desmățat, desfrânat, imoral.
Obscur, Intunerec, necunoscut.
Obscurant, Ignorant, îndărătnic.
Obscuritate, Întunec., retragere, singurătate.

www.dacoromanica.ro

Obstacol, Piedică.
Obstetrica, Arta moşitului.
Obstinare, Obstinaţie, Incăpăţânare.
Obstrucţie, Oprire, împiedecare, încuere.
Obtemperare, Ascultare, supunere.
Obţinere, Dobândire, capătare.
Obturaţie, Astupare.
Obtus, Neascuţit, neiscusit.
Obus, Ghiulea de tun.
Obviare, Ocolire, preîntâmpinare.
Ocasie, Prilej.
Ocasionare, Pricinuire.
Occident, Apus, vest.
Octogenar, De opt-ḑecĭ de anĭ.
Oculţ, Ascuns, tainic.
Ocupaţie, Indeletnicire, cotropire.
Ocurenţă, Intâmplare, prilej
Octav, In opt.
Ocuiist, Doctor de ochĭ.
Odă, Poesie.
Odaliscă, Femeia frumósă din harem.
Odios, Mărşav, scărnav, scarbos.
Odiseă, Odysseă, Poemă grécă a luĭ Homer, asupra păţeniilor, lui Ulis, călătorie aventurósa, povestirea uneĭ călătoriĭ.
Odontalgic, Bun de vindecat durerea de dinţĭ.
Odontalgie, Durere de dinţĭ.
Odontină, Umflarea gingiilor, a dinţilor, medicament contra durerii de dinţĭ.
Odorant, Mirositor.
Odorat, Simţul mirosului.

www.dacoromanica.ro

Odóre, Miros.

Odorifer, Mirositor.

OEcumenic, (*patriarch, concilĭŭ*), Universal.

Ofensă, Atingere, insultă.

Ofensiv, Care atacă *Alianţă ofensivă şi defensivă*, pentru atacare şi apĕrare.

Oferire, A propune, a da.

Ofertă, Propunere.

Oficial, Care vine de la o autoritate recunoscută; *Monitorul Oficial*, ḑiarul declarat al guvernuluĭ.

Oficiant, Preot ce slujesce la biserică ; telegrafist.

Oficiare, Slujire.

Officio (ex), Oficial.

Oficină, Loc unde se lucrézĕ, bucătărie, etc.

Oficios, Indatorător, servitor, *ḑiar ofioios*, ḑiar susţinut şi inspirat de guvern, însĕ nu pe faţă, nu în mod *oficial*.

Oficiŭ, Slujbă, cancelarie.

Ofrandă, Dar, pomană.

Oftalmie, Bóla de ochĭ.

Oftalmogie, Partea anatomieĭ ce tratézĕ despre ochĭ.

Ogivală, Boltă ce se terminà în unghiu.

Oleanginos, Ulees.

Olfact, Miros.

Oligarchie, Guvern în care autoritatea se află în mâna cătorva indivi ḑĭ. stăpânite de gaşcă.

Oliv, Măslin, măsliniŭ.

www.dacoromanica.ro

Olimp, Locuința Ḑeilor mitologiei, munte în Tesalia.

Olimpiadă, Timp de patru ani.

Olimpian, Din Olimp, perecla l. Joe majestuos.

Olograf, (Testament), scris cu chiar mâna celui ce l'a făcut.

Olocaust, Jertfă.

Omagiŭ, închinăciune.

Omeric, Sgomotos și vesel.

Omisiune, Omitere, Lăsare afară, lăsătură, greșală de a nu ḑice, scrie, pune ceva ce trebuia ḑis, scris, pus etc.

Omnibus, („Pentru toți," d, l. latinescul *omnis:* tot), Trăsură pentru mulți inși pentru ori cine.

Omnipotent, A-tot-puternic.

Omnipotență, A-tot-putință. (plante.

Omnivor, Care mănâncă ori-ce: și carne și

Omogen, De acelaș fel, din părți asemănătóre.

Omolog, Acelaș, tocmai asemenea.

Omologare, Adaverire, oficială, legalisare.

Omonim, (Homonym), Cuvênt asemănător la sunet dar cu înțeles deosebit: am o *viă,* să *viă* încoa, carne *viă,* persónă cu același nume ca alt cineva, tiz.

Omoplat, Os lat la partea dindărăt a umĕruluĭ.

Onanie, Onanism, vițiŭ rușinos și periculos sănătățeĭ, consistând în satisfacerea pofteĭ amoróse în mod nenatural asupra sa însușĭ prin frecarea organului genital.

www.dacoromanica.ro

Ondulaţie, Ondulare, mişcare tremurătóre ca a undei, *pĕr ondulat*, creţ.

Oneros, Greŭ, îngreunat, anevoios.

Onomatopeă, Cuvĕnt se imita un sunet, un sgomot natural; *crac! trosc! plcosc! tun, tunet, bubuitură, tropot*, etc.

Onorabil, vrednic de a fi onorat.

Onorar, nu pentru onóre; *preşedinte onorar, membru onorar*, care nu aste activ, nu ia parte la lucrărĭ, ci este numaĭ pentru onóre.

Onorariŭ, Plata cuvenită doctorilor, profesorilor, advocaţilor, etc.

Onorific, Pentru onóre şi fără plată.

Ontologie, Sciinţa fiinţelor, a lucrurilor în genere.

Op, Lucrare, literară, carte.

Opac, Nestrĕvazător.

Opal, Piétră scumpă albă.

Operă, Lucrare, întreprindere, carte, piesă dramatică pusă tótă pe musică şi pe care artiştiĭ o cântă iar nu o declamă, teatrul în care se jócă opere.

Operaţie, Lucrare ce produce efect, plănuire, socotélă, etc.; lucrarea metodică a unuĭ chirurg asupra unuĭ bolnav, precum tăerea unuĭ braţ, scóterea unuĭ os, etc.

Operator, Cel ce face operaţie.

Operculă, Astupuş.

Operare, a face operaţie.

Operetă, Operă (teatru) mică, uşuratecă şi hazlie.

www.dacoromanica.ro

Opiaceu, Opiat. Medicamet cu *opiu.*

Opiuue, Parere, *opiniez* sunt de parere.

Opium, Afion, zémă lăptósă se curge din bóbele de mac, conţine morfină, nicotină, codeină, narceină, etc., amar şi otravitor, medicament şi *narcotic,* se fabrică maĭ cu sémă în India orientală şi se exportéză maĭ mult de Englezi în China, unde mulţĭ se îmbată cu *opium* fumându'l.

Oportum, La timp sau la loc potrivit.

Oportunist, Care'şĭ schimbă ideile politice după cum cere interesnl momentan. în Francia se numesc estfel republicanii Gambetiştĭ.

Oportunitate, Ocasie *oportună,* bună potrivită.

Oposant, Care se opune. face opesiţie.

Posit, Opus.

Opositie, Impotrivire, partidul politic care este contra ideilor majorităţeĭ, contra guvernului, reclamaţia unuĭ condamnat către chiar judecătorul care l'a condamnat în lipsă, pentru a'ĭ cere să judece procesul din nou.

Opresare, Opresiune, Asuprire, apĕsare, îngreunare, înecare, înăbuşire.

Opresor, Asupritor, etc.

Oprimare, Asuprire, apăsare, etc.

Oprobru, Ruşine.

Optare, Alerge între doue saŭ maĭ multe lucruri

Optic, Ce servă la vedere, ce este privitor da vedere.

Optică, Sciinţa ce tratéză despre lumină şi

www.dacoromanica.ro

legile vederei, înfățișarea lucrurilor privite din depărtare.

Obțiune, Alegere între două s. m. multe lucruri.

Optimism, Credința că totul în lumea asta e cat se póte de bine.

Optimist, Partisan al *optimismului.*

Opulent, Bogat, îmbelșugat.

Opulență, Bogăție, etc.

Opunere, Impotrivire, *opus* împotrivit, în partea cea-l'alta.

Opuscul, Cărticică (literară, sciințifică, etc).

Or, Insă.

Oracol, răspuns saŭ sfat ce păgânii 'și închipuiaŭ că'l primesc de la ḑeii lor, însăși divinitatea păgână ce dedea oracole, adevĕr cuprins în evangelie, hotărâre.

Oragios, Furtunos vijelios.

Oral, Din gura, prin viŭ graiŭ.

Oranj, Portocală, portocaliŭ.

Oratie, Rugăciune, cuvĕntare, discurs.

Orator, Vorbitor, care ține un discurs. *Oratorŭ* sau *oratoriŭ* se numesce și un loc de de rugăciune, o biserica mică, o capelă într'o casă boerésca particulară.

Oratorio, Oratoriu, bucată de musică religiosă cu chorurĭ.

Orbită, Drum descris de o planetă in jurul sórelui, gaura capului în care se afla ochiul.

Orchestră, bandă de musicanți, locul musicanților în teatru.

www.dacoromanica.ro

Orchită, Umflarea bóșelor.

Ordin, Ordine, rând, șir; orânduélă; poruncă; decorație; societate aĭ căreĭ membri fac jurămînt când sunt primițĭ în ea.

Ordinal, Ce arată ordinea, rîndul, șirul.

Ordinar, Obicĭnuit; prost.

Ordine, v. *Ordin.*

Ordonanță, Poruncă; medicamentul prescris de un doctor; ordin de plată; militar alipit pe lângă un superior spre a'l servi.

Oreografie, Descrierea munților.

Orfeon, Societate și școlă de musică.

Orgă, Organ, Flașnetă.

Organ, Orĭ-ce parte a corpuluĭ ce împlinesce o funcție trebuinciósă vieței; voce; om prin a căruĭ mijlocire 'și-arată cineva voința, dorința.

Organisație, Întocmire, orânduiélă, alcătuire, etc.

Organic, Cu organe, cu viéță.

Organist, Flașnetar,

Organism, Orĭ-ce corp organisat; totalitatea funcțiunilor ce le execută organele.

Orgolios, Mândru (cu înțeles de fudulie, de îngâmfare),

Orgoliŭ, Mândrie: îngâmfare, fudulie.

Orient, Rĕsărit, est.

Oriental, Rĕsăritén.

Orientare, Îndreptare, călĕuzire.

Orificiŭ, Gaură, deschidĕtură, resuflătóre, vrană.

www.dacoromanica.ro

Original, Care nu e făcut după nicĭ un model; nou și neimitat; manuscrisul după care s'a copiat sau tipărit; om ciudat.

Originar, De fel (...din...), născut la.

Origine, Isvor, loc din care se trage ceva sau cineva.

Orizont, Partea suprafeţeĭ pământescĭ unde se taie, se isprăvesce vederea nóstră și ni se pare ca se înpreunéză cu cerul; întindere; situaţie, stare a lucrurilor.

Orizontal, În drept cu orizontul, întins, culcat după linia orizontuluĭ, s. e. acéstă linie (——) este *orientală.*

Ornament, Podóbă.

Ornare, Impodobire.

Ornitologie, Istoria naturală a paserilor.

Orologerie, Césornicărie.

Orologiŭ, Césornic.

Oroscop, veḑĭ *Horoscop.*

Oribil, Ingrozitor, înfiorător.

Oróre, Gróza.

Ortodox, Drept-credincios.

Ortografie, Arta de a scri fără greșelĭ cuvintele uneĭ limbĭ.

Oscilare, Oscilaţie, Mișcare încóce și încolo ce o face o *pendulă.*

Ospel, Hotel.

Ospitalier, Primitor, găzduitor.

Ospitalitate, Primire bună, găzduire.

Ostensibil, Ce póte fi arătat; vĕdit.

Ostentaţie, Fală, îngâmfare.

www.dacoromanica.ro

Ostie, Anaforă.
Ostil, Vrăjmaș.
Ostilitate, Vrăjmășie.
Ostracism, Isgonire, surghiunire nemilósă.
O tempora, o mores! Ce timpurĭ, ce moravurĭ!
Otoman, Turc, turcesc.
Oval, Rotund și lungueț ca oul.
Ovar, Organ în care se fac ouele.
Ovație, Primire cu onorurĭ.
Oviform, In formă de oŭ.
Ovipar, Orĭ-ce animal ce face oue.
Ovoid, Veḑĭ *Oviform.*
Ovovivipar, Animal ovipar ale cărui oue clocesc în pântecele mameĭ născènd puĭ viĭ; ast-fel este vipera.
Oxicrat, Oțet amest. cu de 30 de orĭ pe atâta apă.
Oxid de fier, Rugină.
Oxigen, Acela din principiile aerului ce susține respirația și combustiunea.
Ozon, Oxigen pus într'o stare particulară prin electricitate.

P.

Pacient, Rabdător, bolnav.
Paciență, Rabdare.
Pacific, Pacinic.
Pacificație, Impăcare.
Pact, Legătură, învoiélă.

www.dacoromanica.ro

Pactisare, Unire prin învoială.

Paganini, Renumit violonist italian, (1784—1840).

Pagine, Faţa uneĭ foĭ.

Pagiŭ, Paj, Băiét alipit pe lângă un prinţ, etc., pentru s'l servi.

Pahiderm, Animal cu pielea f. grósă, ca porcul, elefantul etc.

Pair, Senator.

Pairie, Demnitate de *pair*.

Palanchin, Pat, scaun purtat de ómenĭ şi servind de trăsură ómenilor însemnaţĭ în India şi China.

Palat, Casă mare, domnéscă, regéscă, etc.

Paleografie, Sciinţa scrierilor vechĭ; arta descifrareĭ.

Paleontografie, Descrierea corpurilor organisate fosile.

Paletă, Scândurică pe care pictoriĭ 'şĭ ţin vĕpselele când lucréză.

Paliativ, Medicament care alină numaĭ, dar nu vindecă.

Palid, Sérbĕd.

Paliditate, veḑĭ *Palóre*.

Palinodie, Retragerea vorbelor rele şi ḑise contra cuiva.

Palladium, Statua *Palladeĭ* (*Pallas*) ce trecea ca o garanţie pentru siguranţa Troieĭ; garanţie; metal argintiŭ, se află în platină, servă p. fabric. instrum. de precisie.

Pallas, Minerva luată ca ḑeiţa rĕsboiuluĭ.

www.dacoromanica.ro

Palmier, Curmal.

Palmiped, Pasĕre cu picióre late, precum: gâsca, rața, etc.

Palóre, Galbenélă.

Palpare, Pipăire.

Palpabil, Ce póte fi pipăit,

Palpebră, Géna.

Palpitație, Bătaie de inimă, svâcnélă.

Paludian, Mocirlos,

Paludiŭ, Mocirlă.

Pamflet, Scriere violentă, adesea înjuriósă.

Pamfletar, Scriitor de *pamflete.*

Pampas, Câmpiĭ cu numĕróse turme de boĭ și de caĭ sĕlbaticĭ în America de Sud.

Pan, Ḍeul câmpilor, al păstorilor și turmelor.

Panaceŭ, Remediŭ universal, léc p. orĭ-ce bólă.

Pancreas, Ghindură aflătóre în pântece între ficat si splină, produce nn suc numit *pancreatic.*

Pandecte, Culegerea hotărîrilor vechilor jurisconsulțĭ romanĭ, făcută din ordinul împer. Iustinian care le dete putere de lege.

Pandemonium, Locașul diavolilor; adunare de ómenĭ stricațĭ.

Pandora, Frumósă virgină mitologică pe care Joe, supĕrat că Prometeŭ a răpit focul divin dându'l ómenilor, o trimise pe pământ cu o cutie în care eraŭ cuprinse tóte relele împrenră cu speranța; relele se rĕspândiră în lume și numaĭ speranța rĕmase în fundul cutieĭ.

Pandur, Vechiŭ soldat român; jandar ungur.

www.dacoromanica.ro

Panegiric, Discurs de laudă.

Panică, Smaimă.

Panem et circenses, *Pâine şi petrecere* (jocurĭ publice în circ) cereau Romanii din timpul decadenţeĭ de la stăpânitoriĭ lor.

Pangermanism, Tendinţa de a strânge pe tóte popórele germane sub acelaş sceptru.

Panoramă, Tabloŭ înfăţişând un oraş, o bătalie, etc.

Panromânism, Dorinţă patriotică de a vedea tóte ţĕrile românescĭ şi pe toţĭ Românii uniţĭ sub un singur şi acelaş Domn Român.

Pansament, Spălarea şi legarea uneĭ rănĭ.

Panslavism, Aspiraţiunile Ruşilor de a domni eĭ peste tóte popórele de origine slavă.

Panteism, Teorie filosofică că universul este însuş Dumneḑeŭ.

Panteon, Templu roman închinat tutulor ḑeilor, iar aḑĭ templu în care se depun remăşiţele pământescĭ ale ómenilor celor maĭ însemnaţi aĭ uneĭ ţerĭ.

Pantometru, Instrument de mĕsurat unghiurĭ şi înălţimĭ.

Pantomimă, Joc teatral executat numaĭ prin gesturĭ şi fără cuvinte.

Papeterie, Fabrică saŭ prăvălie de tot felul de hârtie.

Papirus, Plantă ce servia în vechime ca hârtic.

Paquebot, Navă de transportat mesageriĭ şi călĕtorĭ.

Parabolă, Alegogie ce cuprinde un mare adevĕr; linie curbă.

www.dacoromanica.ro

Parachronism, Greşeală de a spune că un fapt s'a petrecut mai târdiŭ de cât atunci când în adevĕr s'a petrecut.

Paradă, Ceremonie. alaiŭ; îngâmfare; apĕrare.

Paradigmă, Exemplu, model; tablă, scară.

Paradis, Raiu.

Paradox, Părere contrariă de cea obicinuită: a spune ca sărăcia e mai buna de cât bogăţia, e un *paradox*.

Paradoxal, Caruia'i plac *paradoxele*.

Parafină, Un fel de uleiu de cărbuni de pământ.

Parafrasă, Deslușire mai largă de cât simpla traducere a cuvintelor.

Paragraf, Mică despărţitură a unui discurs, capitol, etc. aretată adesea prin semnul §.

Paralel, Paralelă, Linie sau suprafaţă ale căreĭ tóte punctele sunt de o potriva depărtate de o altă linie saŭ de o altă suprafaţă ( ); asemĕnare între douĕ lucrurĭ.

Paralpsă, Figură retorică prin care se atrage luarea aminte asupra unuĭ lucru pe care ne prefacem a'l trece cu vederea: *nu voiŭ spune nimic despre nedemnitatea purtărei, d-tale etc.*

Paralisare, Amorţire; slăbire, împiedecare de a se mișca.

Paralisie, Dambla care împiedecă pe bolnav de a se mișca însă nu'i causéză mórtea îndată.

Paralitic, Damblagiŭ.

Parapet, Îngrădire de zid, pământ, etc. în jurul unuĭ pod, uneĭ cetăţĭ; parmalîc.

www.dacoromanica.ro

Parasit, Om leneș care mănâncă în tot-d'auna la masa altuia; *plante parasite*, carĭ vegetézĕ pe alte plante; *insecte parasite*, insecte vătămătóre carĭ trăesc pe alt animal (păduchiĭ), saŭ pe plante (filoxera etc).

Parc, Grădină mare îngrădită cu zidurĭ, șanțurĭ, etc.

Parcimonie, Sgârcenie, calicie.

Parcimonios, Sgârcit, calic.

Parcurgere, A străbate, a umbla; a citi iute.

Parcurs, Drum străbătut, umblat de cineva.

Pardesiŭ, (franțuzesce *pardessus:* pe de asupra), Haină ce o pórtă un orășén pe de acupra celor-l'alte haine în sezonul de primăvară și de tómnă.

Pardon! Mĕ értă! Mĕ ertațĭ!

Parantes, Parantesă, Frasă pusă în mijlocul unuĭ period și formând un înțeles deosebit; semnele ce arată o parantesă: ( ).

Parfum, Miros plăcut; apă mirositóre.

Pari (al), Se ḑice de hârtiĭ de valóre ce se vênd la bursă după valórea lor nominală fără urcare saŭ scădere de preț.

Paria, În India om din clasa cea maĭ disprețuită și cu care nimenĭ nu vrea să aibă a face; om disprețuit și ocolit de toțĭ.

Paricid, Omor, saŭ omorîtor de părințĭ.

Paritate, Semĕnare; acelaș numĕr în ambele părțĭ.

Parjur, Sperjur jurămînt mincinos; om ce'șĭ calcă jurămêntul.

www.dacoromanica.ro

Palament, Adunare legiuitóre, Cameră, Senat, etc

Parlamentar, Sol trimis spre a face saŭ primi propunerĭ de pace ĭutre douĕ puterĭ beligerante; cuviincios.

Parnas, Munte care era locuinţa Muselor.

Parodie, Imitaţie hazlie în prosă saŭ versurĭ a uneĭ bucăţĭ literare serióse.

Parolă, Cuvînt; lozinca, secretul uneĭ santinele.

Parole d'honneur! Pe cuvîntul meŭ de onóre!

Paronim, Cuvînt aseměnător cu altul atât prin etimologia sa cât şi prin sunetul sĕŭ: *eminenţ iminent.*

Paroxism, Cel maĭ mare grad al criseĭ; timpul cel maĭ periculos al bóleĭ; furia cea maĭ violentă.

Parţial, Părtinitor; numaĭ într'o parte (a ţĕreĭ, etc.) (cuiva.

Parţialittate, Părtinire, faptul de a ţine parte

Participare, Participaţie, a lua parte.

Particulă, Părticică.

Particular, Deosebit pentru sine.

Particularitate, Imprejurare deosebită.

Partisan, Părtaş; om de partid.

Parură, Podóbă.

Parvenit, Sărac ajuns bogat.

Pasager, Trecător; călător.

Pasagiŭ, Pasaj, Trecere, ulicióră; maĭ multe frase citate dintr'o bucată literară.

Pasibil, Supus la... (pedépsă, etc)..

www.dacoromanica.ro

Pasionat, Plin de patimă; aprins.

Pasiune, Patimă, suferinţă; bólă.

Pasiv, Care suferă lucrarea altuia, *copilul are numaĭ calităţĭ pasive*; supunere *pasivă*, órbă, fără nicĭ o împotrivire, *datorie pasivă*, ce trebue să plătim noĭ, prin opositie la *datorie activă*, ce ni se datoresce noĕ; tóte datoriile unuĭ falit: *pasivul întrece activul*, însemnéză că datoriile ce trebue să le plătéscă falitul sunt maĭ marĭ de cât averea ce o are.

Pastel, Creion făcut din culorĭ pulverisate; desemn făcut cu acest creion.

Patent, Vĕdit, oe nu se póte tăgădui.

Patentă, Bir pentru negoţul ce'l face cineva; hrisov, decret, diplomă; certificat de sanătate dat corăbiilor ce plécă; dreptul ce'l are cel ce a inventat o maşină, etc., de a fabrica saŭ exploata numaĭ el inventţia sa.

Patern, Părintesc.

Paternitate, Calitate de tată; cercetarea *paternităţeĭ* este interdisă, însemnéză că nu e permis de lege ca o femeeie ce a făcut un copil nĕlegitim să dovedească înaintea judecăţeĭ că tatal copiluluĭ este cutare sau cutare.

Pater, Noster, Tatăl Nostru.

Patetic, Mişcător, duios, înduioşător.

Patiserie, Prăjitură de la cofetărie.

Patologie, Partea medicineĭ ce tratéză despre natura şi simptomele bólelor.

Patos, Arta de a aţîţa patimele, de a mişca inima, de a înduioşa.

www.dacoromanica.ro

Patrician, Aristocrat, boer nobil.

Patrimoniŭ, Bun părintesc, avere moștenită.

Patronimic, (Nume), De familie.

Pauper, Sărac.

Pauperism, Paupertate, Sărăcie.

Pavagiŭ, Pavaj, Pardoséla, caldarâm.

Pavilion, Cort, frunḑar, chioșc; stég.

Pectoral, De piept; contra durereĭ de piept.

Peculator, Hoț, care fură bauĭ publicĭ.

Pecuniar, Bănesc.

Pecunie, Banĭ, parale.

Pedagogie, Arta de-a cresce copiĭ.

Pedant, Cărturar, om cu pretenţiĭ marĭ de ştiinţă și care se face de ris din causa migăloșieĭ sale, fie el chiar un adevĕrat om de sciinţă.

Pederast, Cel ce obicĭnuesce *pederastia.*

Pederastie, Viţiŭ criminal ce constă îutrebuinţarea băeţilor saŭ bărbaţilor drept fete saŭ femeĭ la desfrînare.

Pedestru, Care umblă pe jos.

Pedicur, Doctor de bĕuturĭ.

Pedinculă, Códa unuĭ florĭ saŭ unuĭ fruct.

Pegas, Cal înaripat care cu o lovitură de picior făcu să iasa din Helicon fântâna din care poeţiĭ 'şĭ luaŭ inspiraţia, *a încălĕca pe Pegas,* a face versuri.

Pelerin, Hagiŭ; pusnic.

Pelerinaj, Hagialîc.

Peleton, Pluton, grupă de soldaţĭ.

Penalitate, Pedépsă; *codul penal,* carte de

www.dacoromanica.ro

legĭ în care sunt scrise pedepsele ce se cuvine pentru orĭ-ce delict saŭ crimă.

Penaţĭ, Deiĭ de casă a celor vechĭ.

Pendinte, Atârnat ; neisprăvit, încă.

Pendulă, Limba césorniculuĭ de perete; însuşĭ, acest césornic, corp greŭ, atârnat ast-fel că se mişcă încóce şi încolo.

Penel, Pensulă, condeĭ de păr pentru zugravit.

Penetrare, a pătrunde, a străbate, a trece.

Penibil, Anevoios, neplăcut.

Penitent, Pocăit.

Penitenţă, Pocăinţă.

Pentateuch, Cele cinci cărţĭ ale luĭ Moise.

Penultim, Înainte de cel din urmă.

Pepinieră, Resadniţă ; adunare de persóne bune pentru o profesiune.

Percepere, a strânge, a aduna, a prìcepe, a înţelege.

Perceptibil, Ce póte fi adunat, încasat ; ce póte fi zărit, simţit.

Perchisiţie, Cercetare aspră ; *perchesiţie domiciliară,* cercetare judecătorésca, în casa unuĭ bănuit.

Percusiune, Lovire, ciocănélă.

Perditie, Pierdere.

Peregrinaj, Pelerinaj, călĕtorie depătată.

Peremptie, Anularea, stingerea unei proceduri ce n'a fost urmată în termenul fixat.

Peremptoriŭ, Decisiv, hotărîtor, care nu póte fi tăgăduit.

Per fas et nefas, (Latinesce: Prin ce este

www.dacoromanica.ro

permis și nepermis) Cu tóte mijlócele, cinstite s ău necinstite drepte saŭ nedrepte.

Perfect, Desăvârșit; care are tóte insușirile bune.

Perfectibil, Ce póte să ajungă a fi *perfect.*

Perfecționare, a face maĭ *perfect.*

Perfidie, Viclenie.

Perforare, Găurire.

Periclitare, Primejduire.

Pericol, Primejdie.

Periferie, Ocol, circomferință, conturul uneĭ curbe; suprafața exterióră a unuĭ corp

Perifrasă, Intorsătură de vorbă pentru a exprima ceea ce nu vrea cineva să spue direct.

Perimare, Stingerea, curmarea unuĭ proces.

Perimetru, Circonferință, conturĭ; ocol.

Period, Periódă, Bucată de timp; frasă alcătuită din maĭ multe membre carĭ la un loc daŭ un înțeles complect; sorocul femeilor.

Periodic, Care se reîntórce la anume timpurĭ, ḑiar săptĕmânal, lunar, trimestrial, etc.

Periodicitate, Intórcere saŭ întĕmplare din noŭ la timpurĭ hotărîte.

Peripeție, Sshimbare repede în situația unuĭ eroŭ de roman saŭ de teatru, desnodământul uneĭ piese teatrale.

Peripneumonie, Veḑĭ *Pneumonie.*

Perisabil, Pieritor.

Perisologie, Repetare de prisos și în alte cuvinte a unuĭ lucru deja explicate.

Peristil, Galerie de columne în jurul uneĭ clădirĭ.

www.dacoromanica.ro

Periton, Membranele ce acoperă cavitatea abdomenului

Peritonită, Bólă a peritonului.

Perlă, Margăritar.

Permanent, Statornic, ce ramâne totdéuna acolo unde este.

Permanență, Statornicie, necurmare, nestramutare.

Permeabil, Ce póte fi petruns.

Permis, Ingăduit, învoit, ertat a se face.

Permisie, Voe, îngăduință, învoire.

Pernicios, Primejdios, vătămător.

Perorare, a vorbi mult și cu óre care emfasă.

Peroratie, Conclusia, încheerea unui discurs.

Perpendicular, Ce cade drept pe o suprafață formând un unghiu drept, s. ex. (|)

Perpetrare, Săvârșire.

Perpetuare, a face să duređe ceva vecînic.

Perpetuu, Necurmat, vecînic.

Perplexitate, Incărcătură, zăpăcélă.

Persecutare, Persecutie, Prigonire.

Perseverantă, Persverență, Stăruință, străduința mare; rabdare.

Persiflare, Luare în rîs cu vorbe fórte subțiri.

Persistență, Stăruință, neclintire.

Perspectivă, Vedere, înfățișare, priveliște.

Perspicace, Isteț.

Perspicacitate, Isteține, pătrundere cu mintea.

Persuadare, Persuasiune, Convîngere.

Perturbație, Turburare, întrerupere.

www.dacoromanica.ro

Pervers, Stricat, reu.
Perversitate Rĕutate, mișelie. (țire.
Pervertire, Sticare (amoravurilor), înrîuta-
Pessimism, Părere că totul e rîu în lumea asta.
Pessimst, Om care vede totul în rĕu.
Pestă, Ciumă
Pestifer, Inciumat.
Pestilență. Molime bólă molipsitóre.
Pestilențial, Molipsitor, înciumat.
Petiție, Plângere, cerere, jalbă.
Petiționar, Cel ce se plânge prin jalba.
Petrificare, Impietrire, încremenire.
Piastru, Leŭ vechiŭ.
Picant, Pișcător vioiŭ.
Pictor, Artist care zugrăvește tablourĭ.
Pictură, Arta de a zugrăvi tablourĭ.
Piedestal, Picior, temelie pe care se ridică ceva.
Piesă, Bucată: monedă, odaie, tun, etc.
Pietate, Cuviosie.
Pilastru, Stălp pătrat.
Pilulă, Hap.
Pin, Molift, un fel de brad.
Pinacotecă, Galerie de tablourĭ.
Pirat, Hoț de mare.
Piraterie, Tălhărie.
Pitoresc, Plăcut prin varietatea culorilor.
Plaeid, Blajin.
Placiditate, Supunere.
Platonic, Ideal.
Plastografie, Facare de hârtiĭ falșe.

www.dacoromanica.ro

Plaudite, cives! Cetățenĭ. aplaudațĭ!

Plebe, Poporul de jos, norodul.

Plebiscit, Hotărîrea poporuluĭ întreg prin votul direct al tutulor cetățenilor.

Pleonasm, Vorbe adăogate de prisos.

Plus, Maĭ mult; afară de, afară că.

Pneumonie, Umflarea saŭ aprinderea plămânilor.

Podagră, Reumatisme la picióre.

Poemă, Poesie mare.

Politeism, Credință în maĭ mulțĭ Dumnedeĭ.

Pompă, Alaiŭ; tulumbă.

Pompos, Măreț.

Pond, Greutate.

Ponderabil, Ce póte fi cântărit.

Pontifex, Pontefice, Mare preot.

Porĭ, Gaurele *microscopice* în piele.

Poros, cu *porĭ*, cu găurele.

Poseddae, a avea în stăpânire.

Posesiune, Avere, stăpânire.

Posibil, Cu putință.

Post, Loc, slujbă.

Poste restante, Scrisóte etc., care remâne la poștă până vine cineva și o cere.

Posterior, Partea din dos; după; mai târdiŭ.

Posteritate, Viitorime.

Post festum, După sĕrbătóre: când totul s'a isprăvit, prea târdiŭ.

Post scriptum, adaus la scrise maĭ sus.

Postum, Născut după m t a tatăluĭ.

Postură, Posiție, atitudin hipul cum se ține saŭ stă cine-va.

www.dacoromanica.ro

Precar, Nesigur, slab.

Precauțiune, Ferélă, păzire, băgare de sémă.

Precedent, De maĭ nainte, de maĭ sus; exemplul unuĭ fapt petrecut o dată și care servă spre a se maĭ face iar așa.

Precept, Regulă, povață, învățătură.

Preceptor, Guvernator de copiĭ, învățător.

Precis, Scurt și coprinḑetor, hotârît, limpede.

Precoce, Timpuriu. copt înainte de timp.

Preconisație, Laudă, recomandație mare.

Precursor, Inainte-mergĕtor.

Predecesor, Care a fost înainte de acela care e acum în funcția acésta.

Predilect, Cel maĭ placut, maĭ iubit.

Prefect, Guvernator, ispravnic

Preferință, Precădere: alegere în favórea cui-va maĭ mult de cât în al altuia.

Prejudițiŭ, Prejudecată; pagubă.

Prelat, Archiereŭ, episcop, archiepiscop.

Preliminar, Pregatitor.

Preludiŭ, Început, pregătire.

Prematur, Inainte de timp, necopt.

Premeditare, Precugetare.

Preocupare, Îngrijare.

Preopinent, Cel ce a vorbit sau 'și-a dat părerea maĭ nainte.

Preponderent, Cu maĭ multa greutate.

Presagiŭ, Prediḑere.

Presbit, Cel ce vede numaĭ de departe.

Presbiter, Preot.

Presumțiune, Presupunere; fudulie.

www.dacoromanica.ro

Presiune, Apĕsare; amenințare.

Pretendent, Prinț cu pretenții la tron.

Pretext, Motiv neadevĕrat, scornitură pentru a se apera cine-va de o acusare.

Pretor, Mare judecător.

Pretoriŭ, Localul judecătorieĭ.

Prevalare, Valorare mai mult, a avea maĭ multă greutate, putere.

Prevaricator, Trădător, cel ce vinde interesele ce 'ı s'au încredințat.

Primitiv, Ca în timpul necivilisațieĭ, ca în vremile cele maĭ vechi.

Primogenitură, Intăia-nascere. *Drept de primogenitură,* dreptul la moștenire al celor d'intaĭ născuți.

Primordial, De întăiul rang.

Primus inter pares, Întâiul intre egaliĭ sĕĭ.

Principal, De frunte: de căpetenie; stăpân.

Prioritate, Întâitate.

Privare, Lipsire de ceva.

Privată, Umblătóre, eșitóre.

Privațiune, Lipsă; lipsire, luarea avereĭ.

Privilegiat, Care are *Privilegiŭ.*

Privilegiŭ, Drept pe care nu'l-aŭ toți.

Prob, Cinstit, onest.

Probă, Dovadă; încercare.

Probabil, Care se póte întêmpla, póte fi adevĕrat.

Probabilitate, Putință de a fi, de a se adeverí.

Probitate, Cinste, onestitate.

www.dacoromanica.ro

Problemă, Cestiune de deslegat; lucru greu de înțeles numaĭ de cât; cimilitură.

Problematic, Îndoios; despre care nu se scie ceva positiv.

Procedare, Purcedere; purtare; urmare.

Procedeŭ, Chip de purtare; apucătura; urmare.

Procedură, Tóte regulile ce hotâresc forma după care se instruesc afacerile înaintea justițieĭ.

Proces, Pricină, judecată; mersul uneĭ lucrărĭ. *Proces-verbal,* Act prin care un funcționar public constata un fapt; dare de sémă despre discuțiile și hotărîrile uneĭ adunarĭ.

Procesiune, Alaiŭ, eșire cu icónele bisericeștĭ.

Proclamare, A face cunoscut cu voce tare hotărîrea uneĭ adunărĭ.

Procreare, Procreație Nascere, zămislire.

Procură, Împuternicire.

Procurant, Împuternicit,

Procurare, Înlesnire dată cui-va spre a căpăta ceva.

Procurator, *Procurant,* care are *procură.*

Procuror, Judecator alipit pe lânga curțĭ și tribunale spre a cere în numele societațeĭ pedepsirea celor ce calcă legile țereĭ.

Prodig, Risipitor, cheltuitor.

Prodigalitate, Risipă prin cheltuelĭ zadarnice.

Prodigios, minunat, neobicĭnuit, peste mesura.

Pro domo sua, Pentru casa sa: pentru interesul propriu.

Proeminență, Ridicătură, eșitură, colină.

www.dacoromanica.ro

Profan, Mirén; necunoscĕtor în cutare ramură; om care nu face parte din cutare societate.

Profanare, Profanaţiune, Pângărire.

Profanator, Cel ce spurcă, pângarescc.

Profet, Prooroc.

Profeţie, Proorocie.

Proferare, Rostire.

Profesare, a exercita o meserie.

Profesional, De meserie.

Profesiune, Meserie.

Profil, Trasurile sau faţa omuluĭ vezute dintr'o parte.

Profilactic, Care feresce de bólă.

Profit, Câştig, folos.

Profund, Adânc.

Progenitură, Odraslă; urmaşĭ.

Program, Programă, Însciinţare deslușită ce se face în privinţa amănuntelor unuĭ concurs, unuĭ joc, uneĭ petrecerĭ ce va avea loc; arĕtarea linieĭ politice pe care se légă cineva că o va urma.

Progres, Propăşire, înaintare spre bine.

Progresare, a înainta.

Progresist, Caruia 'ĭ pla ce *progresul.*

Progresiune, Mișcare înainte, urmare neîntreruptă.

Progresiv, Treptat treptat, mereu înainte.

Prohibire, Prohibiţiune, Oprire, poprire.

Proh pudor! Oh, rusine!

Proletar, Cetăţén fară nicĭ o avere.

www.dacoromanica.ro

Proletariat, Clasa cetăţenilor fără avere.
Prolific, Intăritor, ce dă putere de a nasce.
Prolix, Incurcat, lăbarţat, prea lung.
Prolog, Precuvîntare, prefaţă.
Promisie, Fagăduială.
Promitere, a făgădui.
Promoţiune, Înaintare în rang, în grad.
Prompt, Iute, grabnic.
Promptitudine, Iuţélă.
Promulgare, Publicarea uneĭ legĭ în *Monitor*.
Pronunciaţie, Pronunţare, Rostire.
Propagandă, Respândire de ideĭ ce face un om, o societate, spre a căpăta aderenţi.
Pruprietate, Avere; însuşire, putere.
Propriŭ, Ce este al cui-va: *al meu propriŭ*, chiar al meu; *propriŭ* însemnéză şi *bun* saŭ *potrivit pentru* (cutare saŭ cutare lucru).
Prorogare, Amânare, prelungire de termen.
Prosă, Scriere sau cuvîntare ce nu e în versurĭ.
Prosaic, Nepoetic.
Proscris, Surghiunit, isgonit.
Proselit, Om trecut de curând la altă credinţă.
Prosodie, Pronunţarea cuvintelor după regulile frumóseĭ şi corecteĭ citirĭ; cunoscinţa regulilor după carĭ treaue să se ţie cineva când face versurĭ.
Prospect, Program ce anunţă o carte nouă şi arată condiţiunile apariţiuneĭ sale.
Prosperare, Inflorire în afacerĭ.
Prosperitate, Propăşire, stare înfloritóre.
Prosternare, Închinare înaintea cuiva.

www.dacoromanica.ro

Prostituare, Ingenunchiare, tărîre, tăvălire; a se vinde, a se desfrâna pentru banĭ, a se face *Prostituată.*

Prostituată, Curvă.

Prostituțiune, Curvasărie.

Prostituire, Vedĭ *Prostituare.*

Prostrațiune, Abatere, slăbire, sleire a putereĭ.

Protecțiune, Protegiare, Ocrotire, apĕrare.

Protector, Ocrotitor, sprijinitor, proptea.

Protegiat, Protejat, Ocrotit, sprijinit.

Protest, Plângere; declarație ce o face cineva că nu e mulțumit de cutare lucru.

Protocol, Proces-verbal despre desbaterile ținute într'o adunare.

Prototip, Model, întâiul exemplar al unuĭ *tip*

Providență, Suprema înțelepciune cu care e condusă lumea; sprijin, ajutor: acest om generos este *providența* săracilor.

Provocare, Intărîtare, atâțare; causare.

Prudent, Cu minte, prevĕdĕtor, isteț, deștept.

Prudență, Înțelepciune care feresce pe om de o greșéșă, de un pericol.

Prurit, Mâncărime: bube micĭ carĭ produc.

Pseudo, Falș.

Pseudonim, Nume falș, închipuit, pe care unĭĭ autorĭ îl adoptă spre a subscri operele lor, precum: *Carmen Sylva,* în loc de: *Elisabeta* (regina Românieĭ).

Psichie, Sufletesc.

Psichologie, Partea filosofieĭ ce tratéză des-

www.dacoromanica.ro

pre suflet, despre moral și despre inteligență.

P. T. Prescurtare în loc de: *pleno titulo* (cu titlul întreg) saŭ *prœmisso titulo* (cu titlul spus din capul loculuĭ). Se pune pe afișe, circulărĭ, etc., destinate a fi împărțite la persóne de tóte gradele, spre a se arĕta că de și exemplarul ce'l aveți în mână nu menționézĕ titlul ce vi se cuvine, totuși acel titlu vi se dă și vĕ puteți închipui că el e pus în locul luĭ *P. T.*

Pubertate, Vîrsta ce urméza după vîrsta copilărieĭ și în care căsătoria e deja permisă.

Pudibund, Pudic, Rușinatic (de nevinovăție).

Pudicitate, Rușine feciorésc ă și nevinovată.

Pudóre, Rușinea ce o simte omul onest.

Pudră, Praf; făină de orez.

Pueril, Copilăresc.

Puerilitate, Copilărie.

Pugilat, Bataie cu pumnul.

Pulbere, Praf (de pușcă, etc.)

Pulmonar, De plamânĭ.

Puls, Pulsație, Bătaia, svâcnirea sângeluĭ din vine.

Pulverisare, A pisa, a preface ceva în praf.

Punctual, Puntual, Tocmaĭ exact.

Punctualitate, Exactitate, regularitate.

Punctură, Țintă cu vîrf ascuțit ce intră în cóla de hârtie ce se tipărésce, facand o gaură care servă apoĭ la potrivirea aceleași cóle când se tipărésce cealaltă fața.

Pupă, Partea dinapoĭ a uneĭ corăbiĭ.

Pupil, Copil nevrâstnic pus sub *tutelă.*

www.dacoromanica.ro

Pupilă, Lumina ochilor.

Pupilar, Care privesce pe un *pupil.*

Pur, Curat.

Purgare, Curăţire.

Purgativ, Curăţenie (medicament pentru a eşi).

Purgatoriŭ, Loc de ispăşire în care (după credinţa catolicilor) se duc sufletele morţilor spre a se curăţi de păcate şi de unde trec apoĭ în raiŭ.

Purificare, Curăţire, limpeḑire, lămurire.

Purist, Om migălos care caută puritatea limbeĭ a stiluluĭ. a moravurilor, etc.

Puritan, Nume dat îu Englitera şi Scoţia prăsbiteranilor carĭ se pretindeau a fi ceĭ maĭ religioşĭ; persónă cu purtărĭ curate şi cu ideĭ aspre.

Puritate, Curăţenie, nepătare, nevinovăţie.

Purpur, Roş.

Purpuriŭ, Stacojiŭ.

Pusilanim, Cu suflet mic, fricos, slab, etc.

Pusilanimitate, Micime de suflet, slăbiciune.

Pustulă, Bubă.

Putană, Curvă.

Putativ, Care trece a fi drept ceea ce nu este.

Q.

Q, E. D. (*quod erat demonstrandum*), Ceea ce a trebuit să demonstrăm.

Quaker, Partisan al secteĭ întemeiată la

www.dacoromanica.ro

1647 în Englitera de cismarul George Fox, numită „Societatea Amicilor“ sau „Recunoscătorii Luminii“. Principiile lor nu le iértă să aibă popi, să facă jurământ, să fiă soldaţi, să pórte haine luxóse. etc.

Qualis vir, talis oratio, Cum e omul aşa e şi discursul, adică după vorbă se cunósce omul.

Quantum, Cătăţime, sumă.

Quantum mutatus ab illo! Cât s'a schimbat de atunci!

Quasi, Ca şi, ca şi cum, orî şi cum.

Quidam, Oarecine, cineva.

Quiquid agis, prudenter agas et respice finem, Tot ce faci să faci cu bagare de sémă şi să te gândesci la sfărşit.

Quidquid delirant reges, plectuntur Achivi, Orî de câte orî înebunesc regii, Acheenii, (Grecii) sunt bătuţi: Popórele suferă totdéuna din causa prostiilor guvernanţilor.

Qui pro quo, Păcălélă.

Qui tacet, consentit, Cine tace, consimte.

Qui vive, Cine'i acolo?

Qui vivra, verra, Cine va trăi va vedea.

Quod licet Jovi, non licet bovi, Ceea ce este permis lui Jupiter nu'i este permis şi unui boŭ, adică pe românesce: Ce face popa nu face satul.

Quos vult perdere, Jupiter dementat prius, Aceia pe carî Jupiter vrea să'i prapădésca, 'i înebunesce maî întâi: Când Dumnezeu vrea

www.dacoromanica.ro

să prăpădéscă pe un om, îĭ ia maĭ întâĭ minţile.

Quot capita, tot sensus, Câte capete, atâtea părerĭ.

Quotă, Parte dréptă cât se cuvine fie-căruia.

Quotidian, Ḍilnic.

Quousque tandem? Până când óre!?

—

Rabat, Scădere din preţ.

Rachitic, Ghebos, cocoşat.

Radiaţiune, Ştergere.

Radical, De la Rădăcină; om cu principiĭ politice înainte şi care vrea o schimbare *radicală,* o reformă totală, deplină, începêndu-se de la rădăcină; cuvênt *radical,* noŭ, a căruĭ rădăcina e străină.

Radicalism, Sistemul acelora carĭ cer reforme *radicale.*

Radios, Strălucitor,

Ramă, Cercevea.

Ramburs, Când X. din B. trimite marfă luĭ Y. din P. pentru o sumă óre-care (pe care n'a primit'o încă, căcĭ Y nu vrea să'ĭ triméţă baniĭ până nu va avea marfa) şi însărcinéză pe chirigiul, pe oficiul postat al căieĭ ferate—adică pe acela cu care trimite marfa—ca să nu'ĭ predea luĭ Y marfa până ce Y nu'ĭ va plăti costul eĭ, acéstă trimitere se ḍice că s'a făcut prin *ramburs.* Se înţelege de sine că

www.dacoromanica.ro

chirigiul sau oficiul care a primit banii de la Y îi înaintéză lui X.

Ramplasare, Înlocuire.

Ramplasant, Loc ţiitor, înlocuitor.

Rancună, Ciudă, necaz, pică.

Rapace, Hrăpitor.

Rapiditate, Repeḑěciune.

Rapsod, Nume dat de Grecĭ celor ce umblaŭ din oraş în oraş recitând cânturile poeţilor, şi maĭ cu sémă pe ale luĭ Homer.

Rapsodie, La ceĭ vechĭ, bucăţĭ scóse din poemele luĭ Homer; aḑĭ se numesc ast-fel bucăţĭ de versurĭ saŭ prosă înşirate fără noimă.

Rara avis in terris, Pasĕre rară pe pământ. De obiceiŭ se citéză numaĭ cele d'întâĭ două cuvinte: *rara avis.*

Rari nantes in gurgite vasto, Câţĭ-va naufragiaţĭ plutind pe deasupra uneĭ întinse prăpastiĭ.

Rasă, Ném, viţă.

Ratificare, a confirma în mod autentic, a întări în mod formal şi legal (o învoiélă, etc.).

Raţionabil, Bine cugetat, cu minte, înţeleptesce.

Raţional, Conform cu *raţiunea* cu drépta judecată, intemeiat pe judecata minteĭ sănătóse; în astronomie se numesce *horizont raţional,* un cerc mare ce tae cerul şi pământul în duoŏ hemisfere.

Raţiune, Minte, cugetare sănătósă, judecată dréptă şi înţeléptă cu care e înḑestrat omul; *raţiune de Stat,* motivele ce înping pe un gu-

www.dacoromanica.ro

vern a lua o hotărîre în interesul Statuluĭ. *Raţiune* se numesce şi porţia de mâncare, de nutreţ ce se împarte ḑilnic soldaţilor, prisonierilor, etc.

Reabilitare, Restatornicire în starea de maĭ nainte, reintrare în drepturile pierdute, recăpătarea stimeĭ.

Reacţionar, Duşman al progresuluĭ politic, duşman al libertăţeĭ poporuluĭ.

Reacţiune, În politică se numesce *reacţiune* lucrarea unuĭ partid care se împotrivesce progresuluĭ şi vrea să readucă starea lucrurilor din trecut.

Real, Adevĕrat, în fiinţă, care este în *realitate*; monedă spaniolă în valóre ca de 25 banĭ.

Realisabil, Care se póte *realisa*, împlini.

Realisare, Împlinire: „'şĭ-a realisat făgăduinţa", adeverire: „prevederile mele s'aŭ realisat", a face: „a realisat o mare avere"; în termenĭ de bursă *realisare* se numesce a preface în banĭ, a schimba hărtiile ce le are cineva şi a lua banĭ pentru ele.

Realism, Doctrină filosofică din evul mediŭ care consista a privi ideile abstracte ca nisce fiinţe reale; tendinţa unor artiştĭ şi literatorĭ din ḑilele nóstre de a ne înfăţişa natura aşa cum este ea în adevĕr.

Realist, Partisan al *realismuluĭ*.

Realitate, Adevĕr vĕḑut şi pipăit, fiinţarea adevĕrată a lucruriloř; *în realitate*, în adevĕr.

Rebel, Rĕsvrătitor, nesupus.

www.dacoromanica.ro

Rebeliune, Rĕsvrătire, rĕscólă.

Rebus, Ghicitóre ce constă în a exprima cuvinte saŭ frase prin litere, semne şi figurĭ amestecate al căror nume sună tocmaĭ ca frasa ce am voit s'o aretăm în forma de ghicitóre, s. e.: AA.... aa... (*am marĭ amicĭ* a marĭ, *a* micĭ).

Rebut (lucrurĭ căḑute în), Pierdute, stricate, lepădate.

Recalcitrant, Nesupus, neascultătăr, îndărătnic.

Recapitulare, a spune din nou însă pe scurt ceea ce s'a maĭ ḑis o dată.

Recensĕmînt, Lucrare administrativă ce consistă în a numĕra populaţia unuĭ Stat, unuĭ oraş, a numerat sufragiile unuĭ vot.

Recent, Nou, de curând întîmplat.

Recepisă, Adeverinţa de primire.

Receptacol, Loc în care se aruncă gunoiul; canal de scurgere.

Recepţiune, Primire (de musafirĭ).

Recetă, Reţetă, Suma încasată; composiţia unuĭ medicament; însemnate ce învaţa cum se gatesce cutare saŭ cutare fel de bucate, cum să se scóţă o pată, etc.

Rechisiţie, Cererea ce o face guvernul de a 'ĭ se pune la dispoşiţie lucrurile saŭ ómenĭ de carĭ are nevoe în casurĭ extraordinare.

Rechisitoriŭ, Cererea saŭ discursul unuĭ procuror.

Recidivă, Reîntórcere spre reŭ; săvârşirea unuĭ nou fapt pedepsit de lege de către o persónă care a maĭ fost osândita.

www.dacoromanica.ro

Recidivist, Care cade în *recidivă.*

Recipient, Vas, cutie, ladă.

Reciproc, Tot astfel și dintr'ă parte și din alta: „iubire *reciprocă* între amicĭ.“

Reciprocitate, Asemĕnare din amîndouĕ saŭ tóte părțile: „aci există o *reciprocitate*, de interese, de iubire“ etc, însemnéză: „aci toțĭ aŭ acelașĭ interes aceeașĭ iubire.“

Recitare, A spune pe din afară, pe pe rost.

Recitativă, Un fel de declamațiune scrisă pe note îu care cântul nu e rupus mĕsureĭ.

Recitator, Declamator pe de rost.

Reclamă, Laudă platită făcută cuiva într'un ḑiar; orĭ-ce publicație, precum afișe, circulărĭ, anunciurĭ prin ḑiare, făcută de comercianțĭ, îndustriașĭ, etc., pentru a'șĭ recomanda marfa.

Reclamare, Reclamație, Cerere, plângere, jalba, împotrivire.

Reclusiune, Închisóie în care osândițiĭ sunt siliți să lucreḑe, împărțind cu Statul produsul-muncei lor. care·

Recompensă. Rĕsplată. **Reconciliare,** Imp ĕ

Reconfortare, Intarire, mângăere.

Reconstituire, Reînființare, zidire din noŭ.

Reconvenționne, Cerere ce o face părîtul contra celui ce a reclamat întâi în potriva luĭ, și înaintea aceluiaș judecator; acésta se numesce *cerere reconvențională.*

Recreație, Resuflare, odihnă, petrecere.

Recriminare, a rĕspunde cu învinoviță rĭ la învinovățirile ce ni se fac.

www.dacoromanica.ro

Rectificare, a îndrepta, a drege.

Rectitudine, Dreptate (în purtarea, în faptele cuiva).

Recto, Întăia faţă a uneĭ foĭ.

Rector, Şef al uneĭ universităţĭ.

Rectorat, Funcţia de *rector*, saŭ timpul cât a ocupat cineva aséstă funcţie. (marĭ.

Rectum, Cel din urmă din cele trei intestine

Recuperare, Recăpătare dobândire.

Recurgere, Alergarea la cineva pentru a'ĭ cere sprijin.

Recurs, Căuţare de ajutor; *recurs în casaţie* cerere facuta curţiĭ de casaţie ca ea să revizuiasca şi sa anuleze hotarârea uneĭ curţi sau unui tribunal.

Recurent, Cel ce a făcut recurs în casaţie.

Recusare, a respinge, a nu voi să recunóscă competinţa unui tribunal, unui judecător unuiĭ jurat unui expert, unuĭ martor.

Redactare, Veḑĭ *Redigere.*

Redacţie, Alcătuirea unuĭ ziar, unei cărţĭ uneĭ scrieri; toţĭ redactoriĭ ce lucréḑă la un ḑiar, etc., localul în care lucréḑă redactori.

Redactor, Cel ce *redige*, alcatuesce scrie un ḑiar,

Redempţiune, Mântuire, rĕscumpărare.

Redevabil, Dator, îndatorat.

Redigere, a alcătui materialul, manuscrisu unui ḑiar. uneĭ cărţĭ, unei scrieri; a scri'l aşterne pe hărtie.

Redingotă, Gheroc, haină bărbătéscă cu póle

www.dacoromanica.ro

lunŭĭ şi drept înainte.

Reducere, Reducţie, Micşorare, scădere.

Redută, Cetăţue singuratică; sală publică de bal.

Redutabil, Infricoşătoţ, spăimântător,

Reeditare, a *edita* din noŭ.

Reelecţiune, Realegere, alegere din noŭ.

Refectoriŭ, Sufragerie, sală de mâncare într'o şcólă, într'o mănastire etc.

Referare, a aduce ceva la cunoscinţa cuiva şi a'ĭ cere părerea; *a se refere*, a se îndrepta, a se adresa.

Referat, Raport. **Referendar,** Raportor,

Reerendum (ad), Cu condiţia de a *refera*, de a raporta, de a aduce la cunoscinţa celui în drept şi a afla parerea saŭ hotarărea lui.

Referinţă, Se ḑice despre persónele la carĭ póte să ia cineva informaţiunĭ asupra aceluia care cere un post.

Reflectare, Resfrângere; a se resgândi, a cugeta serios.

Reflexune, Resfrângere; resgândire, cugetare matura,

Reflux, Mişcarea măreĭ care se retr ge după *flux*.

Refractar, Nesupus.

Refracţie Frângerea raḑelor, schimbarea direcţieĭ lumineĭ când trece dintr'un loc în altul.

Refren, Cuvinte repetate la sfârşitul fiecaiui cuplet dintr'un cântec ; ceea ce un om

www.dacoromanica.ro

repetă mereŭ: „e tot acelaşĭ *refren.*“, tot cântecul cel vechiŭ.

Refrigerant, Recitor, recroitor. **Refrigeraţie,** Răcire.

Refrigent, Care are facultatea de a schimba direcţia raţelor luminóse.

Refugiare, Alergare la cineva saŭ undeva pentru a se adăposti, pentru a se ascunde, pentru a scăpa de pericol.

Refugiŭ, Scăpare, adăpost.

Refus, Refusare, Respingere, neprimirea unuĭ lucru ce ţi se dă, uneĭ cereri ce ţi se face etc.

Refutabil, Ce póte fi combătut.

Refutare, a combate un argument cu altul.

Regal, Regesc; prânz, masă. chef

Regalare, a da o masă, a face chef.

Regat, Ţară guvernată de un rege.

Regenerare, Renascere, **Regenerator,** Renăscător.

Regent, Regentă, Locţiitor saŭ locţiitóre de Domn, de rege, cât timp tronul e vacant.

Regenţă, Locotenenţă Domnéscă, regéscă, pe timpul cât tronul e vacant saŭ moştenitorul corónel e nevrîstnic.

Regicid, Omor saŭ omorîtor de rege.

Regie, Administraţie; „a executa o lucrare în *regie*,“ a o face singur pe socotéla sa.

Regim, Guvern, administraţie; traĭul ce'l duce cineva în privinţa mâncăreĭ, băutureĭ, odihneĭ etc.

www.dacoromanica.ro

Regional, Judeţian, districtual.

Regisor, Administrator, **Registru,** Condică.

Regiune, Parte de loc, de ţara, etc.

Regnicol, Pământén. **Regnu,** Domnie.

Regres, Inapoiare, întórcere înapoĭ (la rĕul de mai nainte, etc).

Regret, Căinţă, părere de rĕŭ.

Regretare, a se căi, a avea părerea de rĕŭ,

Reintegrare, a pune pecine va iar la locul de maĭ nainte, a'l numi iar în funcţie.

Reiterare, a face din noŭ ceea ce s'a maĭ făcut odata.

Relache, Relaş, Repaos (la teatru, când nu se jócă o ḑi saŭ maĭ multe ḑile).

Relatare, a povesti, a spune.

Relaţiune, Povestire, deslușire; raport; legătură între duoĭ saŭ maĭ mulţĭ inșĭ, corespondenţă.

Relativ, Despre, privitor la, în privinţa (cutăruĭ saŭ cutăruĭ lucru).

Relevare, a nu lăsa să trécă sub tăcere, a nu trece cu vederea.

Relicvă, Móște. **Relicvat,** Rĕmășiţă.

Relief, Sculptură saŭ gravură ale căreĭ figurĭ sunt ridicate, scóse, eșite afară.

Religie Credinţă, **Religios,** Evlavios, căluger. **Religiositate,** Evlavie, sânţenie.

Remaniare, Schimbare. prefacere.

Remarcabil, Vrednic de observat, de însemnat; *om remarcabil,* însemnat mare

Remarcare, a observa, a băga bine de sémă.

www.dacoromanica.ro

Remediare, Vindecare; îndreptare.

Remediŭ, Léc; îndreptare la un rĕŭ.

Reminiscență Readucere aminte de un lucru aprópe uitat

Remisă, Scădere din preț ce se acordă comisionarilor; suma ce se lasă ca resplată unuĭ perceptor, încasator, etc. amânare, întărdiere, ertare; șopron.

Remitere, Predare, a da în mâna cuiva.

Remontă, Cumpĕrătóre de cai pentru armată.

Remorcare, Se dice de un vas care trage dupa sine un alt vas legat de el cu o funie numită *remorcă*. **Remorcher,** Vapor care trage după sine alte corăbiĭ,

Remunerare, Plată, **Remuneratoriŭ,** Cu plată.

Rendez-vous, (*Randevŭ*), întâlnîse, loc de int.

Renegat, Care 'șĭ-a renegat, lepădat credință.

Rentă, Sumă datorită pe fie-care an pentru banĭ împrumutațĭ cu dobândă saŭ moșiĭ arendate; venit.

Renunțare, Desdicere. lepădare, a nu maĭ voi,

Reparare Reparație, Indreptare, dregere.

Repartiție, Impărțire între maĭ mulțĭ.

Repertoriŭ, Listă în care materiile sunt aședate într'o ordine lesne de găsit; listele în cara se arată piesele care se jócă.

Replică, Rĕspuns (la rĕspuns).

Represaliĭ, Fapte saŭ mĕsurĭ de resbunare.

Reprimandă, Dojană.

Reprimare, Dojeuire, mustrare.

www.dacoromanica.ro

Reprisă, Reluare, judecare din nou a unui proces. jucare din nou a unei piese.

Reprobare, Neaprobare, mustrare.

Reproș, Dojană, mustrare.

Reproșabil, Vrednic de reproș, ce merită a fi mustrat, dojenit,

Reptil, Animal tărîtor; ziarist care lingușesce pe guvern; *fondul reptilelor*, fondurile secrete cu carî sunt plătiți de guvern ziariștiĭ lingușitorĭ.

Repugnant, Respingĕor, grețos, scârbos.

Repugnanță, Grĕță, scârbă.

Repulsiune, Respingere, scârbă, ură.

Reputat, Stimat, renomit.

Requiem, (*æternam dona eis*: *Odihnesce'ĭ*), Rugăciune pentru morțĭ, parastas.

Requiescat în pace, Să se odihnéscă în pace.

Rescindere, **Rescisiune**, Anularea, sfărămarea unuĭ act; în anatomie. tăere.

Rescisoriŭ, Motiv principal de *recisiune*, care dă loc la recisiune.

Rescript, Rĕspuns domnesc, împărătesc; ordin, decret.

Rescripție, Ordin, mandat de încasare.

Resemnare, **Resemnațiune**, V. *Resignare*.

Resentiment, Ciudă, pică, necaz.

Residare, a'șĭ avea locuință, a locui.

Resident, Ambasador de al doilea rang.

Residență, Reședință, locuință (a unuĭ prinț, rege, împărat).

Resignare, a se lepăda de o funcție, de un

www.dacoromanica.ro

beneficiŭ în folosul altuia; *a se resigna*, a se supune, a aştepta cu răbdare.

Res judicata pro veritate habeteur, Lucrul judecat e privit ca un adevĕr.

Resiliare, a desfiinţa, a anula (un act).

Resistenţă, Impotrivire.

Res nullius, Lucrul niměnuĭ, lucru fără stăpân.

Resoluţie, Deslegare; desfiinţare, topire.

Resort, Arc, maşinărie; competinţă.

Respectiv, Pe care'l priveşte acésta.

Respirare, Respiraţie, resuflare.

Respiratoriŭ, Cu care se resuflă.

Responsabil, Rĕspunzĕtor.

Responsabilitate, Rĕspundere.

Rest. Rĕmăşiţă. **Restaurant,** Birt, locandă.

Restaurare, Indreptare, întărire.

Restauraţie, Reaşezare pe loc, pe tron; întărire; birt,

Restauraor, Cel ce restaurézĕ; birtaş.

Restituire, Restituţiune, Inapoiare.

Restricţiune, Restrângere. **Restrictiv,** Restrăngĕtor.

Resultă, Reese. **Resultat,** Urmare, efect.

Resumare, a arĕta, a spune pe scurt.

Resumat, Prescurtare; *în resumŭ*, pe scurt, în puţine cuvinte.

Resurecţiune, Resculare, reînviere.

Retiradă, Meterez; umblătóre, eşitóre.

Retrograd, Care merge înapoĭ; reacţionar.

Retor, Profesor de *retoriecă*.

www.dacoromanica.ro

Retorică, Frumósă vorbire.

Retractare, Retragere a vorbeĭ, desdicere.

Retrangare, Despărțire. tăere.

Retribuire, a plăti, a da léfă.

Retribuție, Plată, léfă.

Retroactiv, Ce are putere asupra trecutului: „Legile n'aŭ efect *retroactiv*“, legile nu pot fi aplicate asupra unuĭ fapt petrecut înainte ca ele sa fie existat.

Retroactivitate, Putere asupra trecutuluĭ,

Reunire, Reuniune, Impreunare, întrunire.

Reușire, Isbutire, isbândire.

Revanșă, Resbunare. **Revelare**, Descoperirre.

Revelație, Descoperire; arĕtare dumneḑeéscă.

Revendicare, a cere dreptul sĕŭ.

Revendicație, Cerere. reclamație curagiósă.

Reverență, Respect, închinăciune, plecăciune; titlu de onóre ce se da odata unor înalte persóne bisericeștĭ.

Reverie, Gândire visătóre.

Reversibil, Care trece asupra copiilor după mórtea părinților.

Revistă, Cercetare, inspecție; titlu dat unor publicațiunĭ periodice, carĭ se ocupă cu chestiunĭ politice, literare, sciințifice, comerciale, etc.

Revocare, Rechemare, destituire: „a *revoca* pe un prefect“; anulare: „a *revoca* un ordin“.

Revoltă, Rĕsvrătire, rĕscólă, rezmărită.

Revoltant, Revoltător, Care necăjesce. înfuriéză, aprinde mânia.

www.dacoromanica.ro

Ridicol, De rîs, vrednic de batjocură.

Rigid; Aspru; strașnic. **Rigiditate,** Asprime.

Rigóre, Strășnicie, **Rigorism,** Morală severă.

Rimă, Reîntórcerea aceluiaș sunet la sfarșitul a două saŭ mai multe versurĭ.

Ripostare, a rĕspunde cu tărie și iuțélă.

Ritmu, Mĕsură, numĕr, mișcare regulată: proporție, armonie între părțile unuĭ întreŭ în sculptură, în musică, în poesie.

Rit, Ordinea ceremoniilor ce se practică în cultul religios.

Rival, Protivnic care caută să dobândéscă acelaș lucru, acelaș folos ca altcineva

Rivalisare, a se lua la întrecere pentru a dobândi acelaș lucru dorit.

Rivalitate, Protivnicie între douĭ carĭ doresc acelaș lucru.

Robinet, Cana' țévă, șurub,

Robust, Vîrtos, tépăn. tare, puternic.

Rogatoriŭ, *Comisie rogatorie*, cerere ce un tribunal o adreséză altuia pentru a'l invita să facă în intinderea, resortuluĭ sĕŭ vre-un act de procedură saŭ de instrucție pe care nu póte să'l facă el însușĭ.

Roman, Istorie închipuită în care autorul descrie pasiunile, moravurile, caracterele, póvestind întîmplărĭ ce ne intereséza.

Romanță, Cântec de amor.

Rosă, Trandafir; trandafiriŭ, pembea.

Rotațiune, Invîrtire împrejur.

Rudiment, Intăile cunoscințe despre o artă;

www.dacoromanica.ro

începutul unuĭ lucru ce învaţă saŭ face cinesva.

Ruletă, Rotiţă; joc la noroc usitat din casinul din Monaco.

Rural Câmpenesc, ţĕrănesc, sătesc; *comună rurală*, sat.

Rustic, Câmpenesc, ţĕrănesc; mojicesc.

Rutină Obicĭnuinţă mare.

S.

Sacerdot, preot. **Sacrament**, sfântă tainá, grijanie.

Sacrificare, Jertfire. **Sacrificiŭ**, Jertfă.

Sacrilegiŭ, Nelegiuire, făr'de lege.

Sacrosanct, Prea-sfânt. **Sacru**, Sfânt.

Sagacitate, Pĕtrundere, deştepciune.

Salariat, Plătit. lefegiu. **Salariŭ** Léfă.

Salică, (**legea**), Lege care oprea pe femeĭ de a putea veni la tron.

Salină, Ocnă de sare. **Salivă**, Scuipat.

Salivare, **Salivaţie**, Curgerea scuipatuluĭ saŭ a balelor.

Salpetru, Silitră. **Salsifis**, Barba ţapuluĭ (planta).

Saltimbanc. Comedian, paiaţă, soitas, păpuşar, pehlivan, măscăriciŭ.

Salubritate, Curăţenie, sănătate.

Salubru, Curat, sănătos,

Salutar, Bun pentru sănătate; folositor

www.dacoromanica.ro

Salvă, Descărcătură de glónţe, bubuitură de tun.

Salvare, Mântuire. Salvator, Mântuitor.

Sancţionare, Sancţiune, Inaltă aprobare.

Sanctificare, Sanctificaţie, Sânţire.

Sanctuar, Altar, locaş sfânt.

Sanscrit, Nume dat vecheĭ limbĭ indiane, de care se crede că este limba primitivă.

Safir, Nestimat de culóre albastră.

Sapient, Inţelept. **Sapienţă.** Inţeledciune.

Şaradă, Ghicitóre, cimilitură:

Sarcasm, Luare în rîs fórte muşcătóre.

Sarcastic, Cu *sarcacm.*

Sarcofagiŭ, Mormênt, cosciug de piétră.

Sardanapal, Rege asirian vestit pentru desfrăul sĕŭ; om desfrănat.

Sardonic, Rîs rĕutăcios şi batjocuritor.

Şarmant, Incântător.

Satelit. Planetă mică ce se învârtesce în jurul uneĭ planete marĭ; om plătit pentru a face rĕu altuia.

Satir, Om desfrănat, curvar.

Satiră, Poesiă în care autorul ataca relele şi prostiile ómenilor.

Satisfacere, Satisfacţie, Indestulare, mulţumire.

Satrap, Guvernator la vechiĭ Persanĭ; om bogat, ţanţos, crud şi desfranat.

Saturn, Fiul luĭ Uranişi al vesteĭ, Soţul Cibeleĭ şi tatal luĭ Jupiter, al luĭ Neptun, al lui Pluton şi al Junoneĭ. O făgăduélă fă-

www.dacoromanica.ro

cută lui Titan îl silia să'şi mănânce copiĭ îndată după nascerea lor Cibelă isbuti să scape pe Jupiter punênd în locul luĭ o pétră pe care Saturn înghiţi numaĭ decât. Saturn era ḑeul timpuluĭ.

Saturnale. Sărbătorĭ în onórea luĭ Saturn şi în carĭ sẽ făceaŭ chefurĭ şi desfrênărĭ.

Savant, Mare învĕţat. **Savuros.** Gustos.

Scalpel, Cuţit cu care tae un chirurg.

Scandare, a ceti mĕsurat, tacticos, delușit.

Schelet, Oasele unuĭ corp mort înșirate fără carne în starea lor naturală.

Schoner, Schooner, (*şoner*): Curabie mică cu douĕ catarurĭ.

Scisiune, Despărţire, neunire, desbinare.

Sclav, Rob. **Sclavagiŭ,** Robie.

Scorbut. Bólă ce strică sângele şi se arată prin umflarea şi sângerarea gingiilor.

Scorie, Sgură. **Scrib,** Scriitoraș.

Scrimă, Arta pe a se bate cu armele.

Scrupul, Ingrijare, témă în mintea omuluĭ ca nu cumva să greșéscă; mare băgare de seamă.

Scrupulos. Cu băgare mare de semă, cu multă îngrijare.

Scrutare, Cercetare amănunţită.

Scrutator. Care cercetézĕ; la alegerĭ, cel ce citesce și numĕră voturile, despoindu-le.

Scrutin, Despoierea voturilor la o alegere,

Scusă, Scusare, Desvinovăţire, ertare, cerere, de ertare; „a face *scuse*“, „a se *scusa*“

www.dacoromanica.ro

a cere ertare, „a *scusa*“, a ierta.

Seanță, Ședință a unei adunări.

Secol, Véc, tĕstimp de 100 de ani,

Secret, Taină, **Secretar**, Scriitor; *secretar de stat*, ministru; *secretar general* într'un minister. director.

Secretare, **Secreţiune**, Umedélă ce ese din corp.

Sectă, Partid, cétă, gașcă'

Sectar, **Sectator**, Care face parte dintr'o sectă.

Secţie, Despărţire. **secundă**, Clipă. Clipélă.

Secundant, Ajutor. sprijinitor; martor la duel.

Secundar, De al dăuilea rang.

Secundare, Ajutare, sprijinire. **Secundo**, Al douilea.

Secular, Lumesc, din secol în secol; vechiŭ cât lumea, fórte vechiŭ.

Secularisare. a face lumesc un lucru bisericesc; *secularisarea mănăstirilor*, a lua averea mănăstirilor în folosul unor scopurĭ lumescĭ, în folosul Statuluĭ.

Secur, Sigur. **Securitate**, Siguranţă,

Sedativ, Liniștitor, potolitor, astêmpărător.

Sedentar, Ședĕtor, care șade mult pe loc.

Sediment, Drojdiĭ. **Seditios**, Rĕsvrătitor.

Sediţiune, Rĕscólă, rĕsvratire.

Seductiune, Amăpire, înșelare,

Seductor, Amăĭitor. înșelător.

self guvernament. Guvernare prin sine

www.dacoromanica.ro

însuşĭ, guvernarea ţĕrei prin ţara însăşĭ.

Sem, Fiul luĭ Noe, părintele popórelor asiatice saŭ de rasă semitică.

Semafor, Telegraf, semnal maritim.

Semestru, Timp de şase lunĭ.

Semi, Cuvînt ce se pune înaintea altuĭ cuvînt şi însemnéză: jumĕtate.

Seminar. Scólă de preoţĭ.

Semitic, *limbĭ semitice,* limbĭ orientale, borbite de popórele din seminţia luĭ *sem.*

Semnificare, Insemnare. **Sempitern;** Vecĭnic.

Sen., Senior, Maĭ bĕtrân; Domn,

Seniorie, Domnie' boierie.

Se non e vero, e ben trovato, Dacă nu e adevĕrat e cel puţin bine scornit (prov. italian).

Sens, Simţ, înţeles; direcţie.

Sensaţional, Care face *sensaţiune.*

Sensaţiune, Simţire! „a face *sensaţie*", a produce o mare impresie, a mişca mult, a faće svon, a deştepta interesul.

Sensibil, Simţitor.

Sedsibilitate, Simţire; compătimire.

Sensitiv, Simţitor, care simte.

Sensual. Simţual, **Sensualitate,** Simţualitate, iubirea plăcerilor lumescĭ.

Sentiment, Simţimânt. **Sentimental,** cu simţimênt, care mişcă, duios. induişător.

Separare, Separaţiune, Despărţiăe, deosebire.

Separatism, Dorinţă de a desperţi, de a face desbinare.

Septentrion, Miédă-Nópte, nord.

www.dacoromanica.ro

Septuagenar, de șapte-ḑecĭ de anĭ. **Septuplu**, Inșeptit.

Sepulcral, Mormântal. **Sepulcru**, Mormânt.

Seră, Grădină acoperită în care se cresc plantele ce nu pot suferi frigul.

Sericicultură, Cultura gândacilor de mătase.

Seraliu, Harem; palat turcesc.

Serenissim, Luminat, mărit (titlu princiar).

Serie, Șir rînd.

Seros, Apos. **Serositate**, Zémă, Umeḑélă.

Serv, Sclav, rob.

Serviabil, Gata de a servi. îndatoritor.

Serviciŭ, Slujbă, trébă.

Servil, Slugarnic tărîtor, lingușitor, supus ca un rob.

Servilism, **Servilitate**, Slugărnicie, lîngușire.

Servire, Slujire, **Servitor**, Slugă.

Servitute, Robie; sarcinĭ saŭ datorĭ ce sunt asupra unuĭ imobil.

Servum pecus, Turmă de slavĭ.

Sesisare, Inţelegere, pĕtrundere; urmărire, înhăţare; a cere intervenirea justiţieĭ.

Sesiune, Timp cât ţine lucrarea uneĭ adunărĭ.

Sesonu, Timp anumit: *„sesonul* de vară“ etc.

Sevă, Zémă, suc, mĕduvă.

Sever, Straşnic. **Severitate**, Străşnicie, asprime.

Sex, Deosebirea dintre corpul bărbatuluĭ şi al femeeĭ; *sexul masculin.* bărbaţiĭ, *sexul femenin*, *sexul slab*, saŭ *frumos*, femeile.

www.dacoromanica.ro

Sex, Pe latinește însemnéză șase

Sexagenar, De șése-ḑecĭ de anĭ.

Sextuplu, Însesit. de șase orĭ pe atât.

Shako, Schako, Șaco, chipiŭ.

Sherif, Șerif, oficer de justiție englez.

Sibilă, Femee care proorocia la Romanĭ; ghicitóre.

Sic, Așa; se pune între parantese în cursul unuĭ text saŭ la sfârșitul uneĭ citațiunĭ spre a se arĕta să e întocmaĭ aia după original.

Sicar, Sicariŭ, Ucigaș plătit.

Sicofant, trădător, calomniator,

Sic transit gloria mundi! Așa trece gloria lumeĭ.

Sic vos non vobis, Ast-fel voi (lucrațĭ) și nu e pentru voĭ.

Sifon, Țévă; sticlă. **Sigiliŭ,** Pecete.

Significare, Semnificere, însemnare.

Significativ, Semnificativ, însemnător, care arată mult, după care se póte cunósce.

Silențios, Tăcut. Silentium, Tăcere.

Silhuetă, Desemn ce represintă un profil tras în jurul uneĭ fețe cu ajutorul umbreĭ ce o aruncă la lumina unel lămpĭ.

Silvestru, Pădureț.

Silvicultură, Cultura pădurilór.

Simbol, Figură, imagine întrebuințate pentru a se arĕta într'un mod simțitor un lucru cu totul moral: Câinele este *simbolul* fidelităței.“

Simetrie, Dréptă potrivire între diferitele

www.dacoromanica.ro

părți ale aceluiași corp, fn ceea ce privesce mărimea si forma lor.

Simfonie, Concert de instrumente musicale; compositie musicală destinată a fi executată de orchestră.

Simil, Asemĕnător. **Similitudine,** Asemănare.

Simpatic, Plăcut, drag. **Simpatie,** Dragoste.

Simptomă, Semn după care se cunóște o bólă.

Simulacru, Chip, idol; umbră, fantomă.

Simulare, Simulație, Prefĕcătorie.

Simultaneŭ, In acelaș moment.

Sinagogă, Biserică ovreéscă, templu israelit.

Sinalagmatic, Care coprinde îndatoriri reciproce.

Sinapism, Cataplasmă de mustar.

Sincopă, Leșin,

Sincronic, Evenimente istorice petrecute în acelaș timp.

Sindic, Om ales spre a îngriji de interesele unuĭ corp în care este membru; îngrijitor ales de creditorĭ pentru a le apĕra interesele într'un faliment.

Sine qua non, Fără de care nu se póte.

Singular, Ciudat, rar; în gramatică: un substantiv se dice că e în numĕr *singular*, când e vorba numaĭ de unul.

Singularitate, Ciudățenie, raritate.

Sinistru. Nenorocit, de piază rea.

Sinonim, Vorbe cu maĭ acclaș înțeles, cu aprope aceeaș însemnare: urcare—suire, iubi-

www.dacoromanica.ro

re—dragoste, aruncare asvârlire etc. sunt vorbe *sinonime.*

Sinoptic. Care arată totul, de tóte deslușirile de o dată; „tabloŭ *sinoptic.*"

Sintesr, Metod de compositie care se cobóră de la principiĭ la consecințe, de la cause la efecte, opusul sĕŭ este analisa; lucrare chimică de a recompune un corp cu elemente despărțite.

Sinuositate, Cotitură, strâmbătură, întortochiare.

Sir, (Pronunță: sör), Titlu englez pentru baronĭ și cavalerĭ care se pune tot-déuna înaintea numeluĭ de botez (s. exemplu: *sir William Withe*).

Sire, Prea mărite Dómne (la regĭ și împĕrațĭ).

Sirenă. Monstru fabulos jumĕtate femeeă și jumĕtate pește care prin dulcéță cânteluĭ sĕŭ atrăgea pe naviŭatorĭ pe stâncile mărel, femee fórte seducĕtóre.

Siroco. Vênt arțĕtor care suflă de la sud-est pe marea Mediterană.

Sobrietate. Cumpĕtare. **Sobru,** Fórte cumpătat.

Socialism, Sistemul acelora cari vŏr ca averile să se împartă în mod rațional, să nu fie câți-va bogațĭ fericițĭ și o mulțime de săracĭ muritorĭ de fóme

Sofismă, Raționament falș ce are aparența adevĕruluĭ.

www.dacoromanica.ro

Sofistic Ce pare fi adevĕrat dar este falș; scriitor care se servă de *sofisme*.

Solemn, Sĕrbătoresc.

Solemnitate, Serbare.

Solid, Tare, trainic; aședat.

Solidar. Dator unul pentru altul; tovarăș la bine și la rĕu.

Solidaritate, Unire care face ca toți să fie rĕspunzĕtorĭ unul pentru altul și să'șĭ dea ajutor.

Solidificare, Intărire, învârtoșare.

Soliditate, Trăinicie; purtare aședată.

Solitar, Singur, singuratec.

Solicitare. Rugare, cerere stăruitóre.

Solicitudine, Ingrijire părintéscă; bunăvoință.

Solo, Bucată music. cânt. de o singură voce.

Solubil, Ce se topesce.

Solubilitate, Topire.

Soluțiune, Deslegare (uneĭ cestiunĭ), desfacere; topire.

Solvabil, Bun de plată.

Sombru, Intunecos, posmorât, mohorât.

Somare, **Somație**, Insciințare aspră.

Somnambul, Om care umblă în somn.

Somnolent, Somnoros.

Somnolență, Somnoroșie, aromnélă.

Somnifer, Adormitor.

Son, Sunet.

Sonor, Sunător, tare.

www.dacoromanica.ro

Sordid, Marşav, murdar, parşiv.
Spectacol, Priveliște.
Spectator, Privitor,
Spectru, Naluca.
Speculum, Oglindă, oglinjóră.
Speluncă, Posceră; viziune, gazdă de hoți.
Sperma, Semînță din care se zemiless fis înțele·
Spirit, Duh; haz,
Spiritual, Hazliu.
Spontaneitate, Bună voie.
Spontaneu, De buna voie.
Stabil, Așeḑat, statornic.
Stabiliment, Așeḑĕmânt,
Stabilitate, Statornicie.
Stabilire, Statornicire, așeḑare pentru totdea-una
Stagnant, Statător, încropit.
Statu quo, Starea în care se află acum lucrurile.
Steamer, (Citesce: *Stimer*), Vapor, probelă.
Stenograf, Cel ce scie, și exercitá *Stenografia.*
Stenografie, Arta de a scri iute cu nisce semne de prescurtare, carĭ servă a însemna discursurile îndată și întocmaĭ cum sunt pronunțate.
Steril, Sterp.
Sterilitate, Sterpiciune.
Stigmat, Semn rușinos. (rușinósă.
Stigmatisare, Infierare, veștejire, însemnare

www.dacoromanica.ro

Stimulare, Imboldire.
Stimulent, Imbolditor.
Stipendiŭ, Ajutor bănesc.
Stipulare. Stipulaţie, Hotărîre, învoire.
Straniŭ, Străin, ciudat, neobicinuit.
Strat, Inveliș. paţura, rând.
Strict, Strașnic, aspru, tocmaĭ aşa.
Stupid, Netot, neghiob.
Stupiditate, Neghiobie.
Suav, Dulce.
Suavitate, Plăcere, dulcéţa.
Subaltern, Maĭ mic, supus.
Subit, Fară veste, de o dată.
Sublim, Prea înalt, prea frumos.
Subordonant, Supuș,
Subordonanţie, Supunere,
Subretă, Femeiușca, slujnicuţă.
Substitut, Locţiitor (Maĭ cu sémă de procuror).
Subtil, Subţire, fin, gingaș.
Subtilitate, Subţirime, finețe, viclenie.
Succes, Isbânda, Isbutire.
Succesiv, Treptat-treptat, încetul cu încetul.
Succesiune, Moștenire; urmare, șir.
Succesor, Urmaș, moștenitor.
Suculent, Zemos, gustos.
Superb, Mândru.
Superbie, Mândrie.
Superficial, Numaĭ pe d'asupra.
Superficialitate, Spoiélă (înţeles figurat).
Superfluŭ De prisos; netrebuincios.

www.dacoromanica.ro

Superior, Mai mare; mai sus; în partea de sus.

Supleant, Locţiitor (mai cu sémă de membru la tribunal).

Suplică, Jalba, cerere.

Supliciŭ, Chin,

Supositie, Presupunere, bănuiélă,

Suprem, Cel mai de sus, cel mai nalt.

Supresiune, Suprimare, Desfiinţare.

Supuraţie, Puroiŭ.

Surexcitare, Aţăţare.

Sursă, Isvor.

Suspect, Bănuit.

Suspecţiune, Suspiciune, Bănuiélă.

Suspendat, Atarnat; scos din funcţie pentru câtve timp.

Suspensiune, Atărnare; scótere provisorie din funcţie.

Suterană, Boltă sub-pământéscă, pimniţă.

Suvenir, Suvenire, Amintire.

Suveran, Domnitor, rege, împĕrat.

Suveranitate, Domnia. cea mai naltă.

Suzeran, Impĕrat care are sub puterea luĭ alţi domnitorĭ: Sultanul Turcieĭ este *suzeranul* prinţuluĭ Bulgarieĭ.

Suzeranitate, Putere de *suzeran.*

T.

Taburel, Scăunel.

www.dacoromanica.ro

Tachinare, Necăjire.

Tacit, Tacut.

Taciturn, Tăcut, posmorât.

Talion, *legea talionului*, pedépsă egală cu faptul săvârșit: „ochiŭ pentru ochiu," etc.

Talmud, Carte ebraică în care se află tălmăcirea legilor luĭ Moise făcută de rabinĭ.

Talon, Călcâiŭ; cotor.

Tandrete, Dragoste, blândețe, frăgeḍime.

Tapagiŭ, **Tapaj**, Sgomot, gălăgie.

Tardiv, Târḍiu

Tartuf, Fățarnic, prefăcut.

Tavernă, Cârciumă, birt.

Te Deum, Rugăciune de mulțumire, care începe cu cuvintele: *Te Deum laudamus* „Pe tine Dómne Dumneḍeule, te preaslăvim".

Telescop, Ochén mare de care servă astronomiĭ pentru a cerceta corpurile cerescĭ.

Temerar, Indrăsneț.

Temeritate, Indrăsnélă,

Temperament, Firea omuluĭ.

Temperanță, Cumpătare.

Temperatură, Căldură saŭ răcéla aeruluĭ.

Tempestă, Furtună.

Temporar, Vremelnic, lumesc.

Tenace, Incăpățânat, dărj; tare.

Tenacitate, Indârjire, încăpățânare; tărie.

Tendențios, Cu un scop anumme hotărât: părtinitor.

Tendință, Țintă, scop, dorință, voință.

Tender, Vagon ce vine după locomotivă și

www.dacoromanica.ro

în care se ţine apa şi cărbunĭ

Tenebre, Intunerec.

Tenebros, Intunecos, negru.

Tenor, Vocea omenéscă cea maĭ ridicată şi care este maĭ subţire de cât *baritonul.*

Teocraţie, Stat în care guvernul e în mână popineĭ.

Teolog, Care studiaţă *Teologia.*

Teologie Sciinţa certiunilor religióse.

Teracotă, Lut ars.

Terasă, Pridvor.

Teren, Tarâm.

Terestru, Pământesc.

Teribil, Îngrozitor spaimântator. **Teritoriŭ,**

Tergiversaţie, Codire, tărăganire, tărăgăneală.

Termen, Termin, Timp ce se lasă cuĭva spre a sfârşi ceva, a plati etc.; margine, sfârşit; vrba, ţicere.

Terminare, Isprivire, sfarşire.

Terminologie, Tóte vorbele ce servă a numi lucrurile întrĭo sciinţă speciala.

Teróre Terorism, Gróza, grózavenie.

Tesaur, Comóră.

Testator, Cel ce face testament.

Testicule, Bóşe, cóe.

Testimonial, Cu martorĭ,

Testimoniŭ, Dovadă. mărturie.

Timbru, Pecete, marca; clopoţel: sunet.

Timid, Sfiicios, *Timiditate,* Sfiiciune. frică.

Tiran, Domn crud. *Tiranie.* Cruţime.

www.dacoromanica.ro

Titanĭ. Uriași, fiĭ ai luĭ Uran și aĭ Pământuluĭ.

Toleranță, Ingăduință, blândețe.

Torent, Puhoiu.

Torid. Arțetor.

Tortură, Muncă, chin. restignire.

Torv, Conservator, (partid politic) englez.

Toxic, Otrăvitor; *Toxicologiè*, Sciința otrăvilor.

Tragedie, Piesă teatrală jalnică.

Tragic, Jalnic.

Transferare, a trece, a aduce, a cára în alt loc.

Transiție, Trecere.

Translație, Traducere, tălmăcire în altă limbă.

Translator, Traducetor, tălmaciu.

Transmis, Trimis dincolo, strĕmutat; predat.

Transparent, Strevĕțetor; perdea.

Transpirare. Resuflare; nădușire.

Transversal, D'a curmezișŭ;

Travaliu, Lucru; muncă.

Traversă, Bărna, stinghie. grinda, prag.

Traversare, Trecere de la un loc la alul.

Trib, Seminție, ném.

Tribun, Orator popular.

Tribut, Plată, dajdie,

Triumf, Isbândă.

Triumfare, Isbândire, biruire.

Trivial, De rând, prost, necuviincios.

Tub, Țévă, maț.

www.dacoromanica.ro

Tumult, Gălăgie.
Turment, Durere, muncă, trudă, chin.
Turpitudine, Fapt rușinos, mărșăvie, parșivenie.
Tutelă, Epitropie
Tutor, Epitrop, efor.

U,

Ucas, Poruncă, decret.
Ulcer, Ulcerație, Bubă.
Ulterior, Mai în urmă,
Ultim, Cel din urmă.
Ultimatum, Somație pentru ultima óră.
Ultragiŭ, Insultă.
Ultramontan, Reacționar.
Uman, Omenesc; milos.
Umanitate, Omenire, omenie.
Univers, Lumea întrégă·
Universal Lumesc, obștesc
Universitate, Școlă înaltă cuprinḑênd de obiceiu cinci secțiunĭ. numite facultățĭ.
Uragan, Vijelie.
Urban, Orășenesc; politicos.
Urbanitate, Politeță, bună cuviința·
Urbi et orbi, Orașuluĭ (Roma) și lumeĭ la toțĭ.
Urgent, Grabnic.
Urină, Pișat.
Us, Usagiŭ, Obiceiŭ,

www.dacoromanica.ro

Usare, Intrebuințare.
Usură, Camătă.
Usurar, Cămătar.
Usurpare, Usurpație, Răpirea dreptul cui-va.
Util, Folositor, trebuincios.
Utilisare, Intrebuințare folosire.
Utonie, Inchipuire, vis
Utopist, Visător.
Uvragiŭ, Operă, carte.
Uvrier, Lucrător.

V.

V, în numerația latină—5. In vechime se scrie *v* și în loc de *u*.
Vademecum, Călâuza.
Vag, Nesigur, șovăitor.
Valabil, Ce are valóre.
Valet, Slugă, fecior.
Validare, A da valóre, a primi ca bun.
Van; Desert, zadarnic.
Vanitate. Zădărnicie, fudulie.
Vanitos. Fudul.
Variabil, Schimbacios.
Variare, a schimba des.
Variație, Schimbare.
Vasal, Supus la un *suzeran*.
Vatican, Palatul papeĭ din Roma.
Vehement, Furtunos, iute aprig, cumplit.
Velociped, Cărucióră, de fier pe care omul

www.dacoromanica.ro

șade călare și o mână învârtind rótele cu picióre-le.

Velocitate, Ințélă.

Velur, (*Velours*) catifea.

Venal. Ce se vinde.

Venerabil, Vrednic de cinstit.

Ventrilog, Om care vorbesce din păntece.

Verax, Care spune adevĕr.

Veracitate, adever.

Verbal, Prin viŭ graiŭ.

Verdict, Hotărîre.

Veritabil, adevĕrat, nefalșificat.

Vertical, Drept, de sus în jos saŭ de jos în sus. ( )

Veto, (Opresc), oprire, împotrivire.

Via, Prin. **Viabil.** ce póte trăi.

Vicisitudine, Schimbare: nestatornicie a sórteĭ.

Vigilent. Veghiătăr. cu băgare de sémă,

Vigilență, Veghiare.

Vigóre, Putere.

Viguros. Puternic, țépăn.

Vil, murdar.

Vilă, Casa boerésc̆ă afară din oraș.

Vindicativ, Rĕsbunător.

Vindictă, Rĕsbunare.

Violare, Siluire.

Violent, Iute, supĕrăcios.

Virgină, Fecióră.

Virginitate. Feciorie.

Vis-à-vis, (*vizavi*), Peste drum, în față.

www.dacoromanica.ro

Visibil, de vĕḑut.
Visiune, Vedenie.
Vitesă. Iuţélă.
Viţiŭ, Obiceiŭ rĕŭ. patimă,
Vivĭpar, Care nasce copiĭ viĭ, puĭ.
Volapăk, Limbă universală înventată de curâud.
Volubilitate, Limbuţie,
Voluptate. Placere, desfătare,
Vulg, Norod.
Vulgar, Prost, mojicesc.
Vulnerabil. Ce póte fi rănit.
Vulnerare, Ranire.

W , X; Y, Z

Walhalla, Raiul vechilor Scandinavĭ.
Water closet, Umblătóre (englezesce) englez.
Whig, (Citesce: *uig*) Numele partiduluĭ liberal.
X, In numeraţia latină—10.
Xilograf, Artist care sapă pe lemn figurĭ destinate a fi tipărite.
Xilografie, Arta de a săpa figurĭ pe lemn.
Yacht, Corabie uşóră pe care se fvce cătătorii de plăcere.
Yart, Mĕsură engleză (91 centimetre).
Zel, Rîvnă, Silinţă,
Zelos, Răvnitor,
Zig-zag, Crucis-curmezis (ca fulgerul).

www.dacoromanica.ro

Zoil, Om care critică cu rĕutate şi pismă.
Zollverein, (*Ţolferain*), Uniune vamală.
Zoologie, Ramura sciinţeĭ naturale ce se ocupă cu studiul animalelor
Zuav, Infanterist frances îmbrâcat turceşte.

SFĂRSIT.

www.dacoromanica.ro

www.dacoromanica.ro